

T.C.
CELAL BAYAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

NAŞİDE GÖKBUDAK'IN İLK ON ROMANINDAKİ ŞAHİS KADROSU
ÜZERİNE BİR İNCELEME

HALİDE KILINÇASLAN

DANIŞMAN
YRD. DOÇ.DR. SELİM ALTINTOP

MANİSA

2012

ÖZET

Yüksek lisans tezi olarak hazırlanan bu çalışmada, Naşide Gökbudak'ın ilk on romanındaki şahıs kadrosu incelenmiş ve değerlendirilmiştir. Bu değerlendirmelerde roman incelemesi ve psikanalitik eleştiri kuramı ölçüt alınmıştır.

Çalışmamızın birinci bölümünde giriş başlığı altında, yazarın hayatı, romanlarının özellikleri, kullanılan yöntem ve teknik hakkında bilgi verilmiştir.

İkinci bölümde her romanın özeti yapılmış, vakanın zuhurunda yer alan şahıslar incelenmiş, dekoratif unsur durumundaki kahramanlardan söz edilmiştir. Bu incelemelerin her birinin sonunda şahıs kadrosu üzerinde toplu bir değerlendirmeye de yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, yaptığımız çalışmanın tamamından elde ettiğimiz bilgiler sonuç bölümü olarak yazılmıştır.

Bibliyografyada, çalışmamıza katkıda bulunan kitaplara, makalelere ve internet adreslerine yer verilmiştir.

Eklerde ise yazarın kendi yazıp gönderdiği özgeçmişine ve yazar ile bizzat taraftardan yapılmış bir görüşme metnine yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Naşide Gökbudak, psikanaliz eleştiri, roman, şahıs kadrosu.

ABSTRACT

The list of the characters in Naşide Gökbudak's first ten novels is examined and evaluated in this study prepared as a master's thesis. Book review and psychoanalytic criticism theory are the criteria in these evaluations.

The writer's life, the attributes of her novels, the methodology and the technique used are given under the title introduction the first part of this study.

In the second part, the summary of each novel is presented, the characters taking place in the emergence of the main event were examined and the heroes being the decorative elements were mentioned. Following each examination, an overall scrutiny of the list of the characters is also provided.

In the third part of this study, the information obtained from the whole study was written as the results section.

The bibliography includes the books, articles and the websites utilized for the study.

The autobiography of the writer and the interview made with her by me are given in the appendices.

Keywords: Naşide Gökbudak, psychoanalytic criticism, novel, list of the characters.

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum “Naşide Gökbudak’ın Romanlarındaki Şahıs Kadrosu Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmanın, tarafımdan bilimsel ahlâk ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin bibliyografyada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

20/01/2012

HALİDE KILINÇASLAN

ÖNSÖZ

Roman, birçok öğeden oluşan bir edebî türdür. Vaka, bakış açısı ve anlatıcı, zaman, mekân ve şahıs kadrosu bu edebî türün oluşmasında rol oynar. Bu öğeler içerisinde ise şahıs kadrosu daha ön plandadır. Vakanın ilgi odağı şahıs kadrosudur. Çünkü diğer öğeler onunla anlam kazanırlar. Aynı zamanda vakaya hayat veren de şahıs kadrosudur. Şahıs kadrosu yalnız insanlardan meydana gelmez; kişileştirilmiş canlı ve cansız bütün varlıklar da bu kadro içinde yer alabilirler.

Anlatma esasına bağlı edebî bir metin olan roman, itibârî (fiktif) bir âlemi konu alır. Yazar romanını kaleme alırken malzemesini gerçek dünyadan da alsın onu şekillendirirken kendi yaratma melekesi ve hayâl gücü devreye girmektedir. Bu yüzden romanlar birebir gerçeği anlatmazlar. Bu yönleriyle biyografi, tarih, hatıra vb. türlerden ayrılırlar. Şahıs kadrosu, romanın bir öğesi olması sebebiyle itibârî bir âlemin kişilerinden meydana gelir. İşte bu sebepten dolayı, kişiler gerçek dünyadan alınmış bile olsa, roman dünyasında itibârî bir mahiyet kazanırlar. Akademik edebiyat dünyasında şahıs kadrosu konulu birçok çalışma yapılmıştır, yapılmaya devam etmektedir. Bu çalışmalarda kişiler daha iyi tahlil edebilmek için genellikle psikoloji ilminden yararlanılmaktadır. Biz de bu çalışmamızda aynı yolu tercih ettik. Malzemesi yaşayan insan olan psikolojiden hayâl ürünü varlıkları açıklamada yararlanmak, her ne kadar problemlili bir durum da olsa, romancının kişilikleri çizerken ne kadar gerçeklerine yaklaştığı konusunda bize önemli ipuçları da sunacaktır.

Bu çalışmada bana rehberlik eden danışman hocam Yrd. Doç. Dr. Selim ALTINTOP'a teşekkür ederim.

Halide KILINÇASLAN

İÇİNDEKİLER

ÖZET	1
ABSTRACT	2
YEMİN METNİ	3
ÖNSÖZ	4
İÇİNDEKİLER	5
KISALTMALAR	8
I. BÖLÜM	9
GİRİŞ	10
1- NAŞİDE GÖKBUDAK'IN HAYATI VE ESERLERİ.....	10
2- ROMANLARIN ÖZELLİKLERİ.....	12
3- KULLANILAN YÖNTEM VE TEKNİK	13
II. BÖLÜM	16
NAŞİDE GÖKBUDAK'IN ROMANLARININ ŞAHİS KADROSU	16
1. SIDIKA HANIM	17
1.1- ROMANIN ÖZETİ	17
1.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR.....	18
1.2.1-SIDIKA HANIM	18
1.2.2- KÜÇÜK BEY	22
1.2.3- BEKO	26
1.2.4- DİLŞAT HANIM	28
1.2.5- HACI HAYRİ BEY	30
1.2.6- BEYAZ.....	34
1.2.7- FİRDEVŞ HANIM.....	36
1.2.8- AHMET AĞA ve HACI HAFİZ AĞA	38
1.2.9- LÂMİA	39
1.2.10- BEKİR.....	39
1.2.11- KATİNA.....	40
1.2.12- KÜÇÜK HANIM	41
1.2.13- DİLŞAT.....	43
1.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	43
1.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ.....	44
2. ASİL ADI ATİYE	45
2.1- ROMANIN ÖZETİ	45
2.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR.....	46
2.2.1- KÜÇÜK HANIM	46
2.2.2- MUSTAFA	47
2.2.3- KEMAL.....	48
2.2.4- DİLŞAT	48
2.2.5- REMZİ.....	49
2.2.6- DURSUNE	49
2.2.7- BEKO	50
2.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	50
2.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ.....	50
3. MİRALAYIN KIZI SÜREYYA	51
3.1- ROMANIN ÖZETİ	51
3.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR.....	54
3.2.1- SÜREYYA	54

3.2.2- ZAKİ	55
3.2.3- ERDOĞAN	56
3.2.4- SENANE HANIM	57
3.2.5- FAHRÜNİSA	58
3.2.6- ŞEHNAZ	58
3.2.7- ŞİRİN	58
3.2.8- ŞERBET HATUN	59
3.2.9- DİLARA	59
3.2.10- Umut	60
3.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	60
3.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	60
4. RAHMİ BEY	61
4.1- ROMANIN ÖZETİ	61
4.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	66
4.2.1- RAHMİ BEY	66
4.2.2- TEVHİDE HANIM	68
4.2.3- İRAZ	69
4.2.4- MUSTAFA EFENDİ	71
4.2.5- İSO DAYI	72
4.2.6- HACI TEVFKİ EFENDİ	72
4.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	74
4.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	74
5. ŞELÂLE'NİN BEZ BEBEĞİ	75
5.1- ROMANIN ÖZETİ	75
5.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	76
5.2.1- ŞELELE	76
5.2.2- LEVENT	77
5.2.3- DEMİR	77
5.2.4- SARA	79
5.2.5- KERİM BEY	80
5.2.6- NİHAL HANIM	80
5.2.7- FAHRETTİN BEY	80
5.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	81
5.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	81
6. HÜMEYRA	82
6.1- ROMANIN ÖZETİ	82
6.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	84
6.2.1- HÜMEYRA	84
6.2.2- NEJAT	85
6.2.3- BÜYÜK HANIM	86
6.2.4- DERMAN BEY	86
6.2.5- SÜHEYLA HANIM	87
6.2.6- KENAN BEY	88
6.2.7- FARUK	89
6.2.8- MARİKA	89
6.2.9- SUAT	89
6.2.10- MELAHAT BACI	89
6.2.11- ELMAS NİNE	90
6.2.12- REBECA	90
6.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	91
6.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	91
7. PERİNA	92
7.1- ROMANIN ÖZETİ	92
7.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	93
7.2.1- PERİNA	93
7.2.2- BORİS	94
7.2.3- MİHAİL AVERKİY	95
7.2.4- SANDRA	95
7.2.5- HABİP	96
7.2.6- SANİYE	97
7.2.7- HANS	98
7.2.8- GORKİ BABA	98

7.2.9- LARİSSA	99
7.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	99
7.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	99
8. KAÇ YIL GEÇTİ ARADAN	100
8.1- ROMANIN ÖZETİ	100
8.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	101
8.2.1- SALTANAT HANIM	101
8.2.2- RÜYA	101
8.2.3- NERİME HANIM	102
8.2.4- SEHER HANIM	103
8.2.5- GAMZE	103
8.2.6- GÜLSÜM	104
8.2.7- GÜLTEN	105
8.2.8- CANAN HANIM	105
8.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	106
8.4-ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	106
9. FERAYE	108
9.1- ROMANIN ÖZETİ	108
9.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	113
9.2.1- FERAYE	113
9.2.2- YÜZBAŞI ASLAN BEY	118
9.2.3- NİKO	120
9.2.4- MURAT	122
9.2.5- KONSTANTİN	123
9.2.6- ESMA HANIM	124
9.2.7- ELENA	125
9.2.8- MERİ	126
9.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	126
9.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	127
10. SIRMA'NIN GÜNLÜĞÜ	127
10.1- ROMANIN ÖZETİ	127
10.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHİSLAR	128
10.2.1- SIRMA	128
10.2.2- COŞKUN	130
10.2.3- FAZİL	130
10.2.4- KOMİSER EŞREF	130
10.2.5- FERİDUN BEY	131
10.2.6- GÜLRİZ HANIM	131
10.2.7- ALİ DAYI	131
10.2.8- BAHAR	132
10.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR	132
10.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ	133
III. BÖLÜM	134
SONUÇ	135
BİBLİYOGRAFYA	138
EKLER	140

KISALTMALAR

SAGDK: Sadece adı geçen dekoratif kahramanlar

FODK: Fonksiyonu olan dekoratif kahramanlar

C: Cilt

H.K: Halide Kılınçaslan

s: Sayfa

vb.: Ve benzeri

vs: Vesaire

Y: Yazar

I. BÖLÜM

GİRİŞ

1- Naşide Gökbudak'ın Hayatı ve Eserleri

Naşide Gökbudak, 23 Eylül 1937'de Elazığ'ın Perçenç (Akçakiraz) köyünde dünyaya geldi. Köklerinin yarısı Saraylı Küçük Bey'e, diğer yarısı da Perçençli Hacı Hafız Ağa'ya dayanır. Her ikisi de hem varlıklı hem de saygın ailelerdir. Ancak, maddî anlamda kendilerinden sonrakilere sadece adlarını bırakabilmişlerdir.

Yazar henüz bir buçuk yaşlarındayken bir gözünden rahatsızlanmış, neredeyse gözünü kaybedecek duruma gelmiştir. Daha sonra tedavi görüp atlattığı bu rahatsızlığından bir çocukluk anısı olarak bahsetmektedir.

Aile içi anlaşmazlıklardan dolayı babası Remzi Yalçıntürk köyünü, toprağını bırakarak ailesiyle birlikte şehre taşınır. Bir ağa oğlu olan Remzi Bey'in bir mesleği yoktur, ailesini geçindirebilmek için her işi dener. Böylelikle, yazarın ve ailesinin hayatında maddî açıdan sıkıntılı günler de başlamış olur. Yazarın tüm hayatı ekonomik sıkıntı içinde geçer. İlk mantosunu lise birinci sınıfta giyer. Yüz seksen kuruşu ödeyemediği için karnesini alamaz. Ancak, bunların hiçbirinden ailesini suçlamaz. Çünkü ailesi çocuklarına veremediği ekonomik rahatlığı sevgi ve ilgileriyle telâfi etmiştir.

Yazar, daha küçük yaşlarda kendini güzel ifade edebilmesiyle çevresinde dikkat çeker. Derslerine çok çalışmaz, ancak, başarılıdır. Özellikle de edebiyata karşı özel bir ilgisi vardır. İlk, orta ve lise eğitimini Elazığ'da tamamlar. İlk şiirini ortaokuldayken yazar. Karşı cinse duyduğu ilgi, şiirine şekil vermiştir. Lisedeki edebiyat öğretmeni Cahide Dalokay onu, "Küçük Halide Edip" diye isimlendirir. O yıllarda okul gazetesinde, mahallî gazetelerde yazıları çıkar, yazı göndermesi için boş sütunlar bırakılır.

Gökbudak'ın hayatta en çok istediği iki şey vardır: Birincisi roman yazmak, ikincisi ise siyaset bilimi okumaktır. O, bu isteklerini hayata geçirme imkânını daha ileriki yaşlarda bulacaktır. Bunlardan ilkinin kaleme aldığı romanlarla gerçekleştirirken ikincisini de romanlarında devrin siyasî hayatına yer yer temas ederek hayata geçirmeye çalışmıştır.

Hukuk Fakültesi'ni kazanan yazar, üniversite eğitimi için Ankara'ya gider. İlk kez memleketinden ayrılan Gökbudak için o gün hayatı boyunca unutamadığı anlardan biri olur. Maddî sıkıntılardan dolayı eğitimini yarıda bırakır ve kendisiyle aynı liseden mezun olan Yalçın Gökbudak ile evlenir. İki kızı olur. Eşi, bazı konularda çok açık fikirli iken bazı konularda ise tuhaf bir tutuculuk içindedir. Eşinin bu tavrı karşısında hayallerini bir kenara bırakmak zorunda kalan Gökbudak'ın tek amacı, çocuklarını en iyi şekilde yetiştirmek olur.

Çocuklarını büyüten Gökbudak, eşini kaybettikten sonra geçmişine dönüp bakar ve kendisi için hiçbir şey yapmadığını düşünmeye başlar. Böylece kalem çalışmalarına başlar. Yazmaya karar vermesinde etkili olan bir neden daha vardır. O da memleketi olan Elazığ'a duyduğu sevgi ve minnettir. Yazara göre, sadece, memleketimi seviyorum, demek bir şey ifade etmez. Sevgi, sevdiğin için bir şeyler yaparak, bazı özverilerde bulunarak var olur. Bu sebeple Gökbudak her romanında Elazığ'dan bahsetmektedir. Ya romanlarda hadiseler Elazığ'da geçer yahut Elazıglı bir zattan bahseder veya doğal güzellikleri anlatılarak tanıtımı yapılır.

Yazar, altmış beş yaşında edebiyat dünyasına adım attığını belirtmektedir. Ancak yayın hayatına çıkan ilk romanı, anneannesinin hayatını anlattığı *Sıdıka Hanım*'ın, ilk baskısı 2004'te yapılmıştır. Bu tarihten sonra hızlı bir yazma sürecine giren yazar, 2005 yılında *Asıl Adı Atiye, Miralayın Kızı Süreyya, Rahmi Bey*; 2006'da *Şelale'nin Bez Bebeği, Perina*; 2007'de *Hümeyra*; 2008'de *Kaç Yıl Geçti Aradan, Feraye*; 2009'da *Sırma'nın Günlüğü* romanları basılır. Geçen zaman içinde romanlarına yenilerini ekleyen yazar, biriktirdiği hikâyeleri ve tecrübelerini tüm dünya ile paylaşmak istercesine romanlarını peşpeşe yayınlamaya devam eder.¹

Yazarın, *Bana Allahısmarladık Deme* (2005) ve *Uçan Süpürge* (2008) adlarıyla yayınladığı iki tane de şiir kitabı vardır. Yazarın ifadesine göre bu kitaplardan ikincisi, birincinin içindeki şiirleri de kapsamaktadır. Şiirleri aşk, sevgi, hüznün, ayrılık ve geçmişe duyulan özlem temaları etrafında toplanmaktadır. Gökbudak'ın bu şiirleri şiirsellik bakımından çok da doyurucu değildir, yer yer nesir cümleleriyle oluşturulmuşlardır: “Herkesin bir hayali vardır,/ Kiminin ufku çok geniş,/ Kiminin ise, bir adım öteyi,/ Gö-

¹ Halide Kılınçaslan, *Naşide Gökbudak'ın Kendi Yazıp Gönderdiği Özgeçmiş*, 2010.

remeyecek kadar dardır.” (Gökbudak, 2008b: 128) *Uçan Süpürge*'de bir tane de mektup yer alır. Gökbudak, şiiri, hislerin tercümanı olarak görmekte; şiirin, şiir kalıbının dışında hatta onu aşan bir kimliğe sahip olduğunu düşünmektedir. Gökbudak'a göre “Şiir, mısra sonlarının uygunluğu, hece veya divan edebiyatı veya herhangi bir ölçü ve yazma tekniği değildir. Şiir hissetmektir, hissettirmektir. Şiir dudaklardan dökülen kelimelerle değil, kalpten, ruhtan yükselen duygularla oluşur. Bazen bir bakış, bazen bir gülüş, bazen bir okşayış ve hatta bir mektup da şiirdir.” (Gökbudak, 2008b: 150) Farklı bir şiir anlayışı olan Gökbudak, alışılmadık bir yol izleyip bazı şiirlerinin altına o şiir hakkında bilgiler yahut da öğüt veren cümleler ekler. Örneğin, “Dilber” adlı şiirinin altında “Bu şiiri Sıdika Hanım romanı için yazmıştım. Sonra başka bir şiir kullandım.” (Gökbudak, 2008b: 76) bilgisini eklerken, “Baharlar Çabuk Biter” adlı şiirinin altında da “Baharların uzun sürmesini istiyorsak, küçük problemlerle üzerine gölge düşürmeliyiz.” (Gökbudak, 2008b: 94) öğüdünü vermektedir.

Gökbudak romanlarında olduğu gibi şiirlerinde de son derece sade ve açık bir anlatıma sahiptir.

2- Romanların Özellikleri

İleri yaşlarda roman yazmaya başlayan Gökbudak, romanlarını vücuda getirirken konu olarak yaşanmış olayları seçer. Kendi akrabalarından anneannesi, teyzesi ve amcasının hayat hikâyelerini anlatmakla işe koyulan yazar, daha sonra kaleme aldığı romanlarında da aynı çizgide devam eder; ya doğrudan kendi gözlemlediği ya da ikinci kişilerden dinlediği olaylardan esinlenerek biyografik romanlar yazmıştır. Biyografik romanların çoğu ölmüş şahıslar üzerine yazılırlar. Bu kişiler, genellikle yaşadıkları dönemde iz bırakmış şahsiyetlerdir. Gökbudak'ın romanları bu yönüyle biyografik roman sayılır.

Gökbudak, romanlarının çoğunda başkahraman olarak hep bir kadını seçerken sadece Rahmi Bey romanında amcasına bu rolü vermiştir. Yazar bunu, kadınların erkeklerden fitrat bakımından daha duygusal olmaları, bünyelerinde daha yoğun duyguları barındırmaları ile açıklar. Bu bakımdan kadınları erkeklerden üstün gördüğünü söyleyen

yazar, kadınların hayatını romanlarında konu edinmeye kararlıdır.²

Gökbudak'ın romanlarında *tipten* ziyade *karakterlere* rastlanır. “Karakter olaylar, zaman, hayat, dünya, varlık, yokluk gibi unsurlar karşısında ferdî tavır alan kişidir. Onun bu tavırları, sosyal grubuyla doğrudan bağlantılı değildir. Bir başka deyişle karakter, yüz çizgileri, parmak izleri bile birbirine benzemeyen her insanın ferdî olarak özgün şahsiyetinin dışı, konuşmasına, davranışına, tutumuna yansımasıdır.” (Çetin, 2003: 197) Başkahramanların hayatlarını kendi çabalarıyla farklı bir şekle sokmaları ve bu uğurda mücadele dolu bir hayat yaşamaları, her birinin birer *karakter* olduğunu göstermektedir.

Feraye romanındaki Feraye'nin bizzat savaşa katılması ve Çamcı köyünün kadınlarının Mustafa Kemal ve askerlerine el altından yardım göndermesi, savaş yıllarındaki Anadolu kadınının ruhunu yaşatması; mücadelecî, vatansever kadın tipinin örneğidir. Bir de *Rahmi Bey* romanındaki Hacı Tevfik Efendi *veli* tipini yansıtmaktadır. Zira “Tip, ayırıcı özellikleri olan bir zümrenin, bir grubun, bir sınıfın temsilcisi konumundadır. Romandaki kimliğiyle üzerinde taşıdığı özellikler, olumlu ya da olumsuz olabilir. Tip, temsilcisi olduğu sosyal grubun medeniyet, kültür ve dünya görüşünün adeta bir sisteme kavuştuğu kişidir. Tip kendine benzeyen birçok insanın ortak sorunlarını, özelliklerini ve dramlarını yansıtır.” (Çetin, 2003: 183) Gökbudak'ın romanlarındaki *tip* sayısının azlığı aynı zamanda bugünün romanının da bir özelliğidir. “Zira bugünün romanı kendi hayatını yaşayan, bir kelimeyle kendi olan insanın peşindedir. Oysa tip, ‘kendi hayatını yaşamaya fırsat bulamayan kişidir’ ve o, konumu itibarıyla ‘benzerlerinin temsilciliğini’ üstlenir; daha doğrusu romancı tarafından böyle bir temsilciliğe koşulan biridir.” (Tekin, 2009: 106)

3- Kullanılan Yöntem ve Teknik

2004'ten beri edebiyat dünyasında yer aldığı ve ondan fazla roman yayınladığı, bunların her birisi birden fazla baskı da yaptıkları halde, Naşide Gökbudak hakkında geçen bunca zaman içinde herhangi bir yazılı kaynak bulunmamaktadır. Bu durum bizim işimizi epey zorlaştırmıştır. Bu durumdan kaynaklanan problemleri bizzat yazarla yaptığımız görüşmeler ve kendisinin gönderdiği e-postalarla aşmaya çalıştık. Tezimizin *Giriş* Bölümü'ndeki yazarın hayatından bahseden kısmı bu şekilde elde ettik.

² Halide Kılınçaslan, *Naşide Gökbudak ile Yaptığım Mülakat*, 2011.

Çalışmamızda *tümevarım tekniğini* kullandık. Önce her bir romandaki şahıs kadrosunu teşkil eden kişileri, roman kahramanlarını, önem sırasına göre ele alıp inceledik. Sonra bu roman kişilerinin toplu bir değerlendirmesini yaptık. Her romanla ilgili bu incelemeyi yapıp bitirdikten sonra *Sonuç* Bölümü’nde elde ettiğimiz tesbitleri ve bilgileri topluca ifade ettik.

Roman şahıs kadrosu içinde yer alan şahısları en iyi şekilde tanıtmak ve anlatmak için *psikanalizden* yararlandık. Bu yolla hem insan davranışlarının altında yatan nedenleri belirlemeye hem de sanatkârın hayatından yola çıkarak sanatkâr-eser ilişkisi bağlamında konuyu açıklığa kavuşturmaya çalıştık. Zira, “Psikanalizin getirdiği öngörüye göre sanat eseri, sanatkârın ortaya koyduğu bir eser olduğuna göre, onun hayatından ve psikolojik dünyasından bir yığın öğeyi taşıyacak, arzularını, başarılarını, başarısızlıklarını, dışa vuramadığı hatta bazen kendisinin de farkında olmadığı bastırılmış duygu ve düşüncelerini ifade ettiği alan durumunda kalacaktır.” (Gariper, Küçükcoşkun, 2009: 22)

Çalışmamızın temelini, Şerif Aktaş’ın *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş* adlı kitabında yer verdiği “vakanın zuhurunda rol alan şahıslar” şablonu üzerine oturttuk. Bu şablon altı öğeden oluşmaktadır:

1. **Asıl kahraman veya birinci derecedeki kahraman:** Bu kahraman vakanın merkezinde yer alan tematik güç olarak karşımıza çıkmaktadır. (*Sıdıka Hanım* romanındaki Sıdıka karakteri, *Asıl Adı Atiye* romanındaki Küçük Hanım, *Sırma’nın Günlüğü* romanındaki Sırma... vs).

2. **Hasım veya karşı güç:** Birinci derecedeki kahramanın karşısında yer alıp çatışma ortamının oluşmasını sağlayan roman kişisidir. (*Sıdıka Hanım* romanındaki Küçük Bey, *Miralayın Kızı Süreyya* romanındaki Erdoğan, *Şelale’nin Bez Bebeği* romanındaki Demir ... vs).

3. **Arzu edilen ve korku duyulan nesne:** Hedeflenmiş gayeyi veya korkulan objeyi temsil eden kişidir. Genellikle birinci derecedeki kahramanın dünyasında câzibe merkezi olarak karşımıza çıkmaktadır. (*Perina* romanındaki Boris, *Rahmi Bey* romanındaki Iraz, *Hümeyra* romanındaki Nejat ... vs).

4. **Yönlendirici:** Vakanın istikametine yön veren karakterdir. (*Sırma'nın Günlüğü* romanındaki Ali Dayı, *Miralayın Kızı Süreyya* romanındaki Senane Hanım, *Rahmi Bey* romanındaki İso Dayı ...vs).

5. **Alıcı:** Vakanın neticesinde asıl kahramanın dışında kârlı çıkan, endişe duyan karakterdir. “Her zaman başkahraman, aksiyondan en çok kâr sağlayan, korku verici veya cezbedici objeyi elde eden kişi demek değildir; çünkü insan kendisi için olduğu kadar başkası için de arzu edebilir ya da korkabilir.” (Bourneur, 1989: 154) (*Sıdıka Hanım* romanındaki Beko alıcı karakterdir. Sıdıka'nın baba evine dönmesiyle Beko, Sıdıka'yla bir arada yaşamaya başlar.)

6. **Yardımcı:** Vaka esnasında birinci derecedeki kahramana yardım eden karakterdir. (*Hümeyra* romanındaki Melahat Bacı, *Sıdıka Hanım* romanındaki Beyaz, *Rahmi Bey* romanındaki Remzi ...vs).

Ayrıca, roman incelemesi üzerine yazılmış diğer bazı kaynaklardan da yararlanma yoluna giderek, yukarıda sayılan altı öge dışında, kahraman sınıflarına da yer verdik. “Fakat her bakış tarzı hududludur, ancak kendi ufkuna düşen şeyleri görür. Aynı manzaraya bir başka tepeden bakınca, görülen şeyler değişir. Çeşitli bakışların birleşmesi sayesinde ki, hakikat hakkında geniş ve kat'îye yakın bir fikre ulaşılabilir. Bizim yapabileceğimiz şey, kendimize çizmiş olduğumuz hudut içinde var olanları görebilmektir. (...) Bu araştırma, ileride birçok noktaları değişebilecek bir denemeden ibarettir.” (Kaplan, 1963: 6-7)

II. BÖLÜM

NAŞİDE GÖKBUDAK'IN ROMANLARININ

ŞAHİS KADROSU

1. SIDIKA HANIM

1.1- ROMANIN ÖZETİ

Sıdıka Hanım, Elazığ'ın Perçenç köyünde Ahmet Ağa'nın kızı olarak dünyaya gelir. O döneme göre iyi şartlarda yetişmiş, güzelliği ile dillere destan olmuş, iyi huylu bir kızdır.

Dersimli Beko ve ailesi, babalarının hasımları tarafından öldürülmesi üzerine köylerinden ayrılırlar ve şehre yakın olan Perçenç köyüne gelirler. Burada Ahmet Ağa'nın konağında çalışmaya başlarlar. Beko, evin güzeller güzeli kızı Sıdıka'yı sever. Sıdıka'nın on yedi köyün sahibi Küçük Bey'le evlenmesiyle birlikte o, artık kendini bir erkek onu da bir kadın olarak görmemeye başlar. Sıdıka'ya olan aşkı, romandaki tanımlamaya göre, ilahi aşka dönüşür.

Sıdıka'nın kocası Küçük Bey, karakteri zayıf bir erkektir. Hayatını, kendine kurduğu haz dolu dünyasında sadece zevk ve eğlenceyle tüketir. Bu dünyada eşine de çocuklarına da gerektiği kadar yer vermez. Her geçen gün biraz daha bataklığa saplanırken ailesini de sefaletle sürükler.

Sıdıka'nın mutsuz yuvasında tek dayanağı kayınvalidesi Dilşat Hanım'dır. Dilşat Hanım, son derece akıllı, ileri görüşlü, adil, dirayetli bir kadındır. Sıdıka'yı bir evlât gibi sever, korur, kollar. Hatta Sıdıka'nın, torunu Küçük Hanım'a derse gelen şair Hacı Hayri Bey'le aralarında bir yakınlaşma olduğunu anlar, gereken uyarıyı yapar ve neticede onu affedebilme büyüklüğünü gösterir. Sıdıka, aşkı ilk kez Hacı Hayri Bey'le tadar. Bu imkânsız aşk, her ikisine de sadece acı verse de birbirlerine duydukları yakınlık ölene dek sürer. Sıdıka âşık bir kadındır, ama, annedir de aynı zamanda. Konaktan çocukları ile ayrılamayacağı için onlarsız bir hayat da düşünemediğinden Hacı Hayri Bey'in kaçma teklifini reddeder.

Dilşat Hanım'ın vefatıyla birlikte Küçük Bey kasırgası felaketle sona erer. Küçük Bey, oturduğu konağı satar ve tüm servetini de kaybeder. Çocuklarıyla bir başına kalan Sıdıka, baba ocağına döner. Annesi ve babası vefat eden Sıdıka, Beko, Beko'nun

kardeşi ve onun çocuklarıyla birlikte, amcasının uygun gördüğü, konağa yakın, tek katlı bir evde yaşamaya başlar. Gidecek yeri olmayan, beş parasız kalan Küçük Bey de Sıdika'ya sığınır ve onlarla yaşamaya başlar. Artık, her anlamda zor bir hayat onları beklemektedir. Sıdika'nın tek umudu oğlu Ziver'dir. Ziver, askeri okula gitmektedir. Zabit olacak, ailesine bakacaktır. Ancak izne geldiği bir sırada kör bir kurşunla yaralanır ve ölür. Bu ölüm, Sıdika'ya her şeyden çok acı verir. Sıdika, tek umudu olan evlâdını yitirmiştir. Kızları Küçük Hanım ve Dilşat, ellerinden geldiğince annelerine yardım ederler. Küçük Hanım para karşılığında dikiş dikmeğe, Dilşat da iğne oyası yapmaya başlar. Artık hayatta tek dayanakları Beko'dur. Beko, Sıdika'ya tam bir bağlılıkla itaat eder. Sıdika büyük kızı Küçük Hanım'ı Erganili Mustafa ile evlendirir. Dilşat ise akrabaları Remzi Bey'le evlenir. Bu evliliğe razı olmayan Remzi'nin ağabeyi yüzünden Sıdika ile birlikte yaşamaya başlarlar. Sıdika ise henüz genç sayılır bir yaşta yavaş yavaş sağlığını yitirir. Sürekli öksürmektedir. İlaçlar da artık etki etmez ve ölür. Bu acı karşısında daha fazla dayanamayan Beko da bir hafta sonra vefat eder.

1.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

1.2.1-SIDIKA HANIM

Roman, güzeller güzeli Sıdika Hanım'ın kırk bir yıl süren çileli hayatını anlatır. Yazar, güzellerin kaderi kötü olur, teziyle hareket edip roman içerisinde fiziksel güzellik ile kaderin acımasızlığını bir neden-sonuç ilişkisi içerisinde sunar. Sıdika, roman boyunca fiziksel güzelliği ile dikkat çeker. “Sıdika, orta boyu, ince beli, iri çekik kahverengi gözleri, uzun siyah kirpikleriyle çok güzeldi. Ama onun en güzel yeri, bir kuşu bile kışkırtacak güzellikteki pürüzsüz beyaz boynuydu (...) Sıdika'nın güzelliğinin ötesinde daha değişik, daha etkileyici bir şey vardı: Asalet, zarafet, hüzün ve iyilik; bütün bunlar fiziki görünümüne yansiyordu.” (Gökbudak, 2009a: 12)

Her genç kızın en büyük hayali evliliğidir. Her kız, bir gün yuvadan uçacağı hayalini kurarken bir yandan da içten içe büyük bir korku hisseder. Bu korku şüphesiz, daha önce görmediği biri ile evlenmesinden kaynaklanır. Sıdika, “Odasına çıkmış, lambasını da yakmadan henüz alacakaranlık olan sokağı seyrediyor, bir taraftan da evliliğinin nasıl olabileceğini kafasında şekillendirmeye çalışıyordu. Ama bir türlü başarılı olamıyor-

du. Heyecandan çok, ürküyordu, korkuyordu. Kocasının servetinin dillerde dolaşması, ona gurur veriyordu, ama, nedense korkuyordu.” (Gökbudak, 2009a: 16)

Sıdika'nın hayatı evlilik öncesi, evliliği ve baba ocağına dönüşü olmak üzere üç bölüm halinde ele alınabilir. Romanda asıl vakanın ortaya çıkışı, Sıdika'nın, on yedi köyün sahibi Küçük Bey'le evlenmesiyle başlar. Küçük denecek yaşta evlenen bir genç kızın, evlilik adına bildiği, anne babası ile birlikte yaşadıkları, amcası ve eşinin ilişkilidir. Hayata dair bu kadar tecrübesiz ve erken bir yaşta evlenen Sıdika için, her şey masal tadında başlar. Maddî açıdan son derece müreffeh bir ortamda, görür görmez beğendiği bir eşi ve anlayışlı bir kayınvalidesi vardır. Evliliği ilk aylarda pürüzsüz giderken, hamile kalmasıyla ilişkileri sekteye uğrar. Hele de doğuma birkaç ay kala Küçük Bey, zevk âlemlerine dalmaya başlar. Sıdika ise hiçbir şeyin farkında değildir. Eşinin, hamile olması münasebetiyle ondan uzaklaştığını düşünür. Doğumdan sonra her şeyin yola gireceğini düşünür. Doğumdan sonra da bir değişiklik olmadığını fark eden Sıdika, bu sefer de eşinin, kırkının çıkmasını beklediğini düşünür. Ancak gün geçtikçe kendince ortaya attığı nedenlerin Küçük Bey için geçerli olmadığını anlar. Küçük Bey, geceleri geç saatte sarhoş bir vaziyette gelmeye başlar, kimi zaman da eve gelmez. Artık Sıdika'yla bir alâkası yok gibidir. “Yavaş yavaş Küçük Bey'in bir gün normal bir koca, normal bir baba olacağı ümidini kaybediyordu. Geldiği gecelerde de keskin içki kokusundan başını hangi tarafa çevireceğini bilemeyen Sıdika, bazı geceler Küçük'ün odasında sabahlıyordu.” (Gökbudak, 2009a: 81) O sıralarda Küçük Bey'in, Ferzani adında bir Kürt kızı ile birlikte olduğu haberi duyulur. Sıdika, kırkı için hamama gittiklerinde kadın taşkınlık çıkarır. Sıdika'nın haberi olmadan Dilşat Hanım duruma müdahale eder. Ferzani'yi çalışanlarına dövdürdükten sonra Elazığ'dan uzaklaştırır. Hayatında başka bir kadın olmadığı nadir zamanlarda Küçük Bey eve döner. Bir müddet Sıdika'yla, evle ilgilenir ve sonrasında başka bir kadın bulup eski zevk dolu dünyasına döner. Ferzani'nin ardından Sıdika yine hamile kalır. “Sıdika çocukları ile ilgileniyor, başka hiçbir şeyi önemsemiyormuş gibi görünüyordu. Ama çok acı çekiyordu. Hepsi olmasa bile dedikoduların bir kısmı kulağına çalınıyordu. Zaten kocasının hali ortadaydı.” (Gökbudak, 2009a: 85)

Güzeller güzeli Sıdika, gencecik yaşında birçok acıyı tadar. O artık iki çocuk annesi, mutsuz bir kadındır. İçinde bulunduğu şartlar, onu bu hayata daha çok mahkûm etmektedir. Arkadaşı Lamia'nın oğlunun sünnet töreninde Küçük Bey'in son gözdesi

Katina ile karşılaşan Sıdika, odasında uzun süre ağlar. O gün eve erken gelen Küçük Bey'e "Sıdika uyuyor numarası yaptı. Başka ne yapabiliyordu? İki çocuğunu bırakıp nereye gidebilirdi? Bu konaktan asla çocuklarını çıkaramazdı. Çocukları olmadan gidemezdi. Hem neler işiteceğini çok iyi biliyordu. 'Aç değilsin açık değilsin. Dövmüyor, sövmüyor. Erkektir, çapkınlık yapar!' Yirmi bir yaşındaki bir kadının kristal bir ayna gibi paramparça olan gururunu nasıl toparlayabilecekti. Onun da sevmeye seilmeye ihtiyacı olduğunu, kime nasıl anlatabilirdi? Erkekti, yapacaktı. Hele bu kadar parası varsa."(Gökbudak, 2009a: 91-92) Erkeklerle sınırsız hak tanıyan toplumun bir kısmı, kadınları ise acımasızca mahkûm eder. Toplum, gururu kırılan bir kadına kulağını tıkarken, bir erkeğin ahlâksızlığına haklılık payı çıkarır. Kadınlarsa, adeta bütün bunların ortasında bu çarkın bir parçası olmaya çalışırlar. Bunun acizlikten, çaresizlikten ileri geldiği aşikârdır. "Sıdika yine mutsuz ve ümitsizdi. Bunlar yetmezmiş gibi baş dönmeleri ve mide bulantıları yine başlamıştı. Hiç mi hiç istememişti, ama hamileydi. 'Belki bir oğlum olur da Küçük Bey'i eve döndürür' diye düşündü. Sıdika kendi kendini kandırıldığını biliyordu. Ama ne yapsın, bazı hallerde kandırmak bir an içinde olsa teselli olabiliyordu." (Gökbudak, 2009a: 115) Sıdika aslında bu hayaliyle, "kaygı ve gerginlikle başa çıkma yolları'ndan 'bilinçsiz başa çıkma yolu' olan 'hayal dünyasına kaçma yolu'nu tercih etmektedir. 'İçinde bulunulan durum kaygı uyandıran bir durumsa, hayal dünyasına kaçıp orada daha hoş bir durum içinde kendimizi düşünerek, içinde bulunduğumuz durumun ortaya çıkardığı kaygıdan kurtulmuş oluruz." (Cüceloğlu, 1993: 304) Sıdika da evliliğini istediği şekilde yaşayamamaktadır. Gün geçtikçe evliliğinin düzeleceği umudundan yavaş yavaş uzaklaşır. Bu durum onun üzerinde çaresizliği kabul etme durumuna dönüşür. Kişi bu aşamada gerçeklerin farkındadır, eskisi kadar acı çekmez ancak, umudunu kaybetmenin verdiği kalıcı hayal kırıklığı yaşanır. Bu noktada içinde bulunduğu gerçeğin farkında olursa da bu gerçekten hayal kurma yoluyla uzaklaşıp açık kapı bırakmak, insana az da olsa teselli verir. Bu, bilinçsiz yapılan bir başa çıkma yöntemidir.

Sıdika'nın evliliğinin olumlu tarafı Dilşat Hanım gibi güçlü, akıllı bir destekçisinin olmasının yanında büyük bir sevgi ve bağlılık duyduğu evlâtlarıdır. Sıdika, iyi niyetli, iyi huylu, itaatkâr, saygılı ve sevecen bir kişidir, duygularıyla hareket eden bir kadın olması münasebetiyle aldığı kararlarda hissî davranır. Bu noktada Dilşat Hanım'ın mantığı ve gerçekçi tavrı devreye girer. Birbirini bütünleyici özellik taşıyan bu iki ka-

dın, son derece iyi anlaşılır. Hatta Küçük Bey'in onlar için ortak bir sorun olması, onları bir kadın dayanışması içine sokar.

İnsanların fitratı gereği, içinde bulunduğu durum karşısında, başlangıçta yadığa da sonrasında alışma hâli Sıdika'da da baş gösterir. O artık, istemeden de olsa içinde bulunduğu gerçekliğe ayak uydurmaya, her şeyi olduğu gibi kabullenmeye başlar. Asla kabullenemediği, tek başına yaşamak zorunda olduğu, bir kadın olarak gereksinim duyduğu ihtiyaçları vardır. İşte buna alışmak, bunu kabullenmek imkânsızdır. "Hiç kimse onun uykusuz gecelerde, ateş gibi yanan vücudunu, yıkılan gururunu, sevmek sevilme isteyen genç bedenini ve ruhunu anlayamazdı." (Gökbudak, 2009a: 142)

Bütün bu karmaşık ve bir o kadar da çözümü zor olan sorunlarla günlerini geçiren Sıdika, bambaşka bir duygu ve hezeyan içine sürüklenmeye başlar. Sıdika, kızı Küçük Hanım'a ders veren Hacı Hayri Bey'i görür görmez ondan etkilenir. Başlangıçta bir titreme, üşüme ve heyecanla başlayan bu hisler, zamanla aşka dönüşür. Cuma günleri konağa gelen Hacı Hayri Bey'in gelişi "Konakta her cuma, Sıdika için bir bayram, her Perşembe de bayram arefesi oluyordu. Büyük heyecanlar, büyük korkular yaşıyordu. Ama kendi tabiri ile bu sıtma nöbetleri, onda alışkanlık yapmaya başlamıştı. Acayip bir hazzı ve mutluluğu da beraberinde getiriyordu." (Gökbudak, 2009a: 165) Hacı Hayri Bey, Elazığ'ın ileri gelen, tanınmış bir şairidir. "Böyle bir erkek tarafından sevilme onu mutlu ediyordu. Kırılan gururunu onarıyordu. Kendisi de sevmenin ne demek olduğunu öğrenmiş ve bu duyguyu çok sevmişti. Kadın olmanın ne demek olduğunu keşfetmeye başlamıştı. Çok duygusal ve romantik olan bu genç kadın, aşkı seviyordu." (Gökbudak, 2009a: 188-189) Bu aşk, onun kırılan gururunu az da olsa tamir etmişti ancak, aşkın ızdırabını Sıdika'nın omuzlarına yükleyip de gitmişti. Sıdika, aşkı ilk kez tadarak, bu duyguyu yoğun olarak yaşar, ancak o halen evli bir kadındır ve annedir. Küçük Bey'den yana bir sıkıntısı yoktur. Ondaki kolayca vazgeçecektir. Ancak, çocukları olmadan bir hayat düşünemez. Bu sebeple Hacı Hayri Bey'in kaçma teklifini reddeder. Acılarına bir yenisini ekleyen Sıdika için artık mutluluk çok uzaklardadır. O, aşkına karşılık çocuklarını tercih eder.

Bütün bunlar yaşanırken, Dilşat Hanım'ın rahatsızlanması Sıdika için ayrı bir üzüntü nedeni olur. Dilşat Hanım'ı çok seven Sıdika, onun vefatıyla sığındığı en sağlam kalesini kaybeder. "Kocasını gençliğini, güzelliğini, hayata bağlılığını yok etmişti. Dilşat

Hanım'ın ölümü ile güvenini, sığınağını kaybetmişti. Sıdika bu acı ve yokluklarla boğuşarak, dünyaya getirdiği dört çocuğu büyütmeye çalışıyordu. Ve sadece otuz iki yaşındaydı..." (Gökbudak, 2009a: 236)

Dilşat Hanım'ın vefatıyla konak da yavaş yavaş yoksulluğa mahkûm olur. Küçük Bey'in konağı satmasıyla birlikte Sıdika ve çocukları ortada kalırlar. Baba ocağından başka sığınacakları bir yer yoktur. Orada da Beko ve onun yeğeni Emoş'la birlikte yaşamaya başlarlar. Gidecek yeri olmayan Küçük Bey de onlara sığınır. Sıdika'nın hayatında ona umut vaat eden tek gerçek oğlu Ziver'dir. Ziver, askeri okula gider. Zabit olacak, hem vatanına hem de ailesine sahip çıkacaktır. Ancak izne geldiği bir sırada bir kör kurşun yüzünden hayatını kaybeder. Evlat acısını da tadan Sıdika, Beko'nun yardımıyla, çocukları için yeniden hayata tutunur. Her zaman sevgisiyle huzur bulduğu Beko, hayatının sonuna kadar onun için bir yardımcı, bir dayanak bir sığınak olacaktır. Sıdika, genç yaşına rağmen sağlığını yavaş yavaş yitirir. Kullandığı ilaçlar öksürüğüne etki etmez olur ve bir gün yatağında ölü bulunur.

1.2.2- KÜÇÜK BEY

Küçük Bey, babasından kalan mal varlığını kısa sürede tüketen bir mirasyedir. Küçük Bey, "Uzun boylu denebilecek, zayıf ama geniş omuzlu, güçlü görünüşlü, açık kahverengi gözlü, çok hafif kemerli burunlu ve muzip bakışlı, değişik bir yüz ifadesi olan yakışıklı bir adamdır." (Gökbudak, 2009a: 37)

Asıl adı Ahmet olmakla birlikte dillere Küçük Bey olarak yerleşmiştir. Küçük Bey, birçok kişiye nazaran şanslı bir çocuk olarak dünyaya gelir. Babasını erken yaşlarda kaybetmiştir. Evin tek çocuğu olması sebebiyle tüm aile servetinin tek varisidir. Maddi anlamda son derece rahat bir hayat yaşayan Küçük Bey, aynı zamanda, dirayetli, akıllı, adil bir kadın olan Dilşat Hanım'ın çocuğudur. Oğlu büyüyüp de bütün bu servetin başına geçene kadar, Dilşat Hanım malları idare eder. Dilşat Hanım, yirmili yaşlarında oğluna sorumluluk vermeye başlar. Genç yaşına rağmen çok kadın tanınması, hem de bir an evvel ailesi olursa sorumluluğu artar düşüncesiyle, Dilşat Hanım oğlunu evlendirmeye karar verir. Ona, güzelliği ile dillere destan bir de kız bulur, evlendirir. Küçük Bey, artık her şeye sahiptir. Hayatında sahip olmak için çaba sarf edeceği ne bir ha-

yali ne de bir hedefi vardır. Bütün imkânlar onun için seferber olmuştur. Ancak Küçük Bey, içkiye ve kadına olan düşkünlüğü sebebiyle tüm mal varlığını heba eder.

On altı köyün sahibi olan Küçük Bey, tek çocuk olması dolayısıyla el üstünde tutulur, genç yaşında bu kadar malı yönetmek durumunda olması, onun gibi zaafı olan biri için birçok yanlış beraberinde getirir: “Küçük Bey, karakter olarak zayıftı, içkiye ve kadına çok düşküdü, aşırı şımartılması bu kötü yönünü beslemişti. Çalışmayı da fazla sevmiyordu. Bu sebeple otorite ve kontrol yetkisini olmadık kimselerle paylaşmaya başlamıştı.”(Gökbudak, 2009a: 22)

Sıdika'nın doğum sancıları başladığında “Küçük Bey de akşam içki almamış, karısını sancı çekerken bırakıp dışarıya da çıkmamıştı. Sıdika ve bebek için endişelenmiş, kendi kendine söz vermişti. Karısı kurtulsun, bebeği doğsun, bir daha asla karısının üstüne gül koklamayacak, fazla içki içmeyecekti.” (Gökbudak, 2009a: 45) Küçük Bey, karar almıştı ancak, karar almaktan daha önemli bir şey varsa o da bu kararı uygulamaktır. Oysa Küçük Bey, “Sıdika doğum sancısı çekerken kendi kendine verdiği sözü unutmuş, hemen ertesi günü, gece yarısı sarhoş bir vaziyette konağa dönmüştü.”(Gökbudak, 2009a: 48)

Eşini aldatan erkeklere göre “bir çiçekle bahar geçmez”. Küçük Bey ise “Sıdika'yı hayatındaki kadın değil evindeki kadın olarak görüyor, evinin kadını ve çocuğunun annesi olma ayrıcalığı yeterince büyük bir taltiftir, diye düşünüyordu.”(Gökbudak, 2009a: 56)

Freud'a göre insan kişiliğinin üç temel birimi vardır: “id, ego, süper ego”. İnsanların kişilikleri bu üç temel birimden birinin daha baskın olmasıyla farklı kişilik örnekleri ortaya çıkar. “İd”de insanların “en kaba, en ilkel, kalımsal dürtü ve arzuları” yer alır. İd, “zevkler ülkesi”dir. O an istediği ne varsa hemen olsun ister. Tıpkı hayvanlar gibi dürtüleriyle hareket edilen kısımdır. İdde sınırsız bir şekilde haz ilkesi hüküm sürer (Freud, 2001: 86) “Ego”, id'i denetim altında tutar, ona her istediğini verir, ancak, hesapsız bir şekilde değil. Yeri ve zamanı öngörür ancak, “ahlâksal bir tutumu” da yoktur. “Üst-ben” ise toplumun inanmış olduğu doğru ve yanlışlara göre hareket eder. Bir “toplumun vicdanı” bu bölümde yer alır. Yanlış bir davranış karşısında, uyarıcı bir işlem uygular, doğru karşısında kişiyi destekler, aferin der. (Cüceloğlu, 1993: 408) Bütün bu bilgiler ışığında diyebiliriz ki Küçük Bey, “ego” ya göre hareket eden bir kişilik yapısı-

na sahiptir. İçinden geldiđi gibi isteklerini gerçekleřtirir, ancak bunu sađlıklı bir dűřünce ile yapmaz. Őartlar dođrultusunda ancak “id”ini de fazla bekletmeden hareket eder. Hiçbir ahlâkî kaygı tařımaz. Arzu ve istekleri çerçevesinde uygun bir ortam oluřur oluřmaz “id”ini tatmin eder. “Sűper- ego”dan bađımsızdır, diyebiliriz. Aksi takdirde bir gűn dűzelir, kendine çeki dűzen verirdi; kendisiyle beraber ailesini de felakete sűrűklemezdi.

Dilřat Hanım, eřini kaybettikten sonra tek çocuđu olan Kűek Bey ile bař bařa kalır. Tűm dűnyası ođlu olan bir annenin yavrusunu el űstűnde tutması, yeri geldiđinde onun hem annesi hem babası olması muhtemeldir. Ancak karakter olarak ve Őartların getirdiđi etkiyle de diktatűr bir yapıya sahip olan Dilřat Hanım, zaman zaman otoritesini de elden bırakmadan ođlunu yetiřtirir. Kűek Bey’in hayata dair aldıđı kararlara baktığımızda bu durumun onun yetiřme řeklinden de kaynaklandıđı gűrűlmektedir. Kűek Bey’in karakterinin zayıf olması, annesinin hakaret dolu sűzleri karřısında sessiz kalması, zaaflarının esiri olması, yetiřtirilme tarzının ortaya çıkardıđı durumlardan kaynaklanmaktadır. “Otoriter anne-baba (...) istek ve emirlerin tartıřmasız yerine getirilmesini ister. Aksi halde, cezaya bařvurur. Baskı altında bűyűyen ocuk, çekingen, bařkalarının etkisinde kolayca kalabilen, ařırı hassas bir kiřilik yapısına sahip olabilir. Anne babanın ařırı koruması, çocuđa gerekenden fazla kontrol ve űzen gűstermesi sonucu ocuk, genellikle diđer kimselere bađımlı, űzgűveni olmayan bir birey olarak yetiřir.” (<http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale5.htm>) Kűek Bey, otoriter bir annenin elinde yetiřtiđinden kendi bařına kararlar alamamıř hatta yetkisini yanında çalıřanlarla paylařmıřtır.

Kűek Bey, Ermen bir kadın olan Katina için evini terkeder. Dilřat Hanım, onu evine dűndűrebilmek için biraz gűzdađı verdirir. Yaralanan Kűek Bey, evde ayık bir řekilde bulunduđu bir gűn Sıdıka’nın karnının iyice bűyűműř olduđunu fark eder. Bunu dile getirmesiyle birlikte evdekilere karřı mahçup olan Kűek Bey, “(...)yaptıklarını unutturmak için herkese yersiz ilgi ve iltifat gűsteriyordu. Bir ara kızını gűrmek istediđini sűyledi. Sıdıka bu deđiřikliđe hem řařırmıř hem de sevinmiřti.”(Gűkbudak, 2009a: 72) Ancak bu geçici bir sevinçtir. “Kűek Bey’i ne bıçaklama, ne ařađılama, ne gűzeller gűzeli karısı ne de çocukları hatta ne de Allah korkusu... Hiçbir řey yola getiremiyordu. O, içki ve kadının esiri olmuřtu.” (Gűkbudak, 2009a: 81)

Annesi tarafından sık sık azar işiten “Küçük Bey, anasının azarlamalarını hak ettiğini düşünmüyor ve ‘Sanki benim kaynanam, Sıdika’nın anası gibi!’ diyerek de içten içe kızılıyordu. ‘Benim yaptıklarımı bu kadar parası olan her erkek yapar. Sıdika’yı dövmüyorum sövmüyorum’ diye de kendini haklı çıkartabiliyordu.” (Gökbudak, 2009a: 74)

Zevk ü sefanın esiri olan Küçük Bey, her gün biraz daha hesapsızca harcadığı servetinin iyiden iyiye azaldığının farkında bile değildir. O tam bir mirasyedir. Hayatı boyunca çalışmamış, çalışmayı sevmemiş, sadece tüketen bir yiyici olmuştur. “Küçük Bey’in konağında her gün biraz daha azalan servetinin dışında her şey aynıydı. Servetlerinin erimesi, henüz günlük hayatlarına aksetmiyordu. Ama ünlü fahişelerin servetleri gözle görülür bir şekilde artıyordu. Ve tabii Küçük Bey’in bu sefil yaşantısına yardımcı olanların, onun adına servetini yönetenlerin de malı mülkü artıyordu.”(Gökbudak, 2009a: 143)

Yıllar geçmiş, hayatlarında birçok değişiklik olmuştur. Bir tek Küçük Bey’de en ufak bir değişiklik yoktur. Zaman, bir gün değişir umuduyla bekleyen ne annesini ne de Sıdika’yı haklı çıkarmıştır. Ümitleri tamamen tükenmiş, artık her şeyi olurlarına bırakmışlardır. Bunun üzerine, “Küçük Bey artık konaktaki hayattan silinmiş gibiydi. Kendi de nerede nasıl yaşadığının pek farkında değildi. Kurtulması çok zor olan bir girdabın içindeydi. Kurtulmak için çabalamıyordu da. Etrafindakilerin ise onu kurtarma ümidi yoktu. Bu yüzden artık onunla meşgul olmaktan vazgeçmişlerdi.” (Gökbudak, 2009a: 165)

Küçük Bey, genç yaşından ölene dek alkolü bırakmaz. Alkol bağımlılarında görülen “gündüz alkol alma”, “alkolü bırakamama”, “alkolün neden olduğu bellek kayıpları” gibi birçok belirtiyi Küçük Bey’de görüyoruz. Beyaz’ın onu boğarak öldürmeye teşebbüs etmesi karşısında sessiz kalması, Katina’yı yıllar sonra Sıdika’nın evinde gördüğünde çıkartamaması, oğlu Ziver kanlar içinde yatarken hiçbir tepki vermeden arkasını dönüp gitmesi ondaki bellek kayıplarına örnek olarak gösterilebilir.

Bir gün odaya giren Beko, Küçük Bey’i ölü bulur. On yedi köyün sahibi Küçük Bey’den geriye sadece boş şişeler ve küçük bir torbanın içinde birkaç leblebi kalmıştır.

1.2.3- BEKO

Beko'ya, roman içinde sadece ruhu ve eşsiz kişiliği ile yer verilmiş, fiziksel özelliğinden bahsedilmemiştir. Yazar belki de Beko'nun ruhsal özelliklerini öne çıkarmak için, fiziksel özelliklerine değinmemiştir.

Beko, babasının akrabaları tarafından öldürülmesi üzerine doğup büyüdüğü yer olan Dersim'den, annesinin ısrarıyla, kız kardeşi Emoş ile birlikte göç eder. Şehre yakın olan Perçenç'e gelirler ve Sıdika'nın babası Ahmet Ağa'nın konağında çalışmaya başlarlar.

“Beko cahildi ama iyi bir çekirdeğe sahipti. Zekiydi, çok iyi niyetliydi. Bazı şeyleri aşmıştı. Beko kimine göre saf, kimine göre aptal, kimine göre de ermişti. Kesin olan bir şey varsa önsezileri kuvvetli, sadık bir hizmetkârdı.” (Gökbudak, 2009a: 11)

Beko'yu tanıyan, seven köylüler, onun Sıdika'ya olan duygularından haberdardır. Ancak, düzgün ahlâkıyla tanınan Beko için bu durumu sorun eden hiç kimse yoktur. Sanki bütün köy bu konuda ağız birliği yapmış gibidir. Herkes hem biliyor, hem de hoşgörüyüyle yaklaşıyordur. Çünkü Beko'nun sevgisi o derece büyüktür ki Sıdika'ya asla zarar vermez, hatta tehlike arz eden her şeyden onu korur. Romanda bu sevgi her ne kadar “ilahi aşk” şeklinde ifade edilse de bunun doğru bir terim olduğunu düşünmüyoruz. Zira “ilahi aşk” Tanrı'ya duyulan aşktır. Beko'nun aşkı ise karşılıksız ve mecazî olduğu için, bir “platonik aşk” tır.

Beko'nun hayatında rüyalar önemli bir yer tutar. Kimi zaman öyle rüyalar görür ki bunun üzerine Sıdika'yı merak eder ve ziyaretine gider. “Beko'ya göre rüyalar hep bir şey anlatırdı. Tabii anlayana... Sıdika'yı hep tozpembe gelinliği içinde görüyor, ona yaklaşmaya çalışıp konuşmak isteyince Sıdika kayboluyor, arkasında hayal meyal beliren bir gölge öne çıkıyordu. Bu beli bükük, yüzü acılarla kırış kırış olmuş, elinde bir sepet taşıyan, eşek üstünde, yaşlı bir kadın. Sıdika ile uzaktan yakından ilgisi yoktu. Tanıdıkları içinde de böyle birisi mevcut değildi. Bu kimdi veya Beko'ya ne anlatmak istiyordu? Beko, ne kadar düşünürse düşünsün bu gördüklerini anlamaktan ve yorumlamaktan uzaktı.” (Gökbudak, 2009a: 43)

Beko, Sıdika'yı özlediği zamanlarda ziyaretine gittiğinde yahut da onlar baba ocağına ziyarete geldiğinde “(...)çocukların yanından hiç ayrılmıyor, onlara tahtadan oyuncaklar, nalınlar yapıyordu. Hiçbir şey bulamazsa eşek olup onları sırtında taşıyor-

du. Böylece Sıdika'nın da yanından ayrılmamış oluyordu.” (Gökbudak, 2009a: 117) “Sıdika bu özlemin en çok kendine olduğunu biliyordu. Ve nedense bu temiz ve karşılıksız aşk onu mutlu ediyor, ona güven veriyordu.” (Gökbudak, 2009a: 225)

Ahmet Ağa'nın Sıdika'nın dışında iki tane de oğlu vardır. Ancak oğulları Mısır'a eğitim almaya giderler sonra da oraya yerleşirler, orada ölürler. Ahmet Ağa'nın ölümüyle birlikte Beko, “(...)evin hem oğlu hem erkeği, hem de uşağı olmuştu. Firdevs Hanım'a her konuda destek olduğu gibi, duygularını ve üzüntülerini de anlıyor ve paylaşıyordu.” (Gökbudak, 2009a: 138)

Küçük Bey'in Sıdika'yı aldattığını duyan Beko, hem üzülür hem de bu duruma şaşırır. Ona göre Sıdika'nın üstüne beğenilecek kadın olamaz.

Sıdika, Küçük Bey'in bütün servetini tüketmesiyle birlikte, baba ocağına döner. Ne babası ne de annesi hayattadır. Ama kendini sevgisiyle güvende hissettiği Beko vardır. Sıdika ve çocukları Beko'yla birlikte yaşamaya başlarlar. Gidecek yeri olmayan, parasını son kuruşuna kadar tüketen Küçük Bey de onlara sığınır. Küçük Bey'in hayatı burada da aynı şekilde devam eder. Her koşulda içkisini içip ev halkının üzerinde yük olmaktan başka bir şey yapmaz.

Bir sabah Küçük Bey'i ölü bulan Beko, onun cenazesinde merhumu nasıl bilirsiniz, sorusuna cevap vermez. Bunu gören imam, şaşırır. Cenazeden sonra yanına gider. Bu durumu sorar. Beko, “Asla iyi olmayan ve bunu kesin olarak bildiğim bir insan için, nasıl ‘iyi bilirdim’ diyebilirim? Böyle bir müraileğin, ne dinimiz tarafından emredildiğine ne de Allah tarafından hoş karşılanacağına inanırım ben’ der.” (Gökbudak, 2009a: 281) Kendi mantığına, ahlâk anlayışına, dürüst yapısına ters gelen ne varsa karşı duran Beko, sadece vicdanının sesini dinler. Onun hayatında hiçbir zaman ikiyüzlülüğe, yalana yer yoktur.

Beko'nun hayatında rüyalar önemli yer tutar. Kimi zaman anlamlandıramadığı rüyasının bir gün gerçek olduğunu hayretler içinde fark eder: “Sabah namazından dönen Beko, kapılarının önünde eşek üstünde yaşlı bir kadın gördü. Eşegin üstünde heybe, heybenin iki gözünde de sepetler vardı. Yüzünü tam seçemiyordu. Ama birden irkildi. ‘Bu rüyalarım da hatta hayallerimde, Sıdika'nın arkasında gördüğüm yaşlı kadın’ dedi. Bir iki adımdan sonra, ‘Bu rüyamdaki kadın değil, Sıdika'nın ta kendisi.’ Aman Yarabim Sıdika bu hale mi gelmişti? Onu her gün görüyordu. Ne zaman böyle olmuş-

tu? Beko bir şeyin farkında değildi. O her gün karşısındaki Sıdika'yı görmüyordu. O gönlündeki Sıdika'yı görüyordu. Beko, "Peki ben bunu seneler önce nasıl ve niye görüyordum?" (Gökbudak, 2009a: 281)

Sıdika, çaresizce döndüğü baba evinde her konuda ona yardım eden, en zor anında onun yanında olan, hayatı boyunca sadece minnet duyduğu Beko için ne hissedeceğini bilemiyordu. "Galiba sen daha başka bir şeysin, tam nesin bilemiyorum ama galiba kanımsın. Yaşama gücümü ve dayanma gücümü veren bir şeyim. Tam anlatamıyorum işte. Ama benim için kol ve bacadan çok daha önemli bir şeysin" dedi. Beko çok mutluydu. Sevinçten ağlamamak için kendini zor tutuyordu. Ve bu ona aşkının boşa gitmediğini, aynı tarz olmasa bile büyük bir sevgi ve önem kazandığını anlatıyordu. Beko başka ne isteyebilirdi ki? Gerçi bunu bir ömür karşılığı kazanmıştı ama olsun. Hiçbir şey kazanamamak da vardı." (Gökbudak, 2009a: 288)

Sıdika'nın büyük kızı Küçük Hanım, büyüdükçe bir şeylerin farkına varır. Beko, kimdir, neden bu kadar onlarla alakadardır? Ona göre Beko, annesine âşık olmalıydı. Bütün bu ilginin tek nedeni bu olmalıydı. Bir gün yalnızken Beko'nun yanına gider ve sorar. Beko biraz düşünür ve cevap verir: "Evet annene âşıktım ve âşığım ama bu aşk artık ilahi bir aşka dönüştü. Onun kadın benim erkek olduğumu, gelin gittiği gün unutmaya karar verdim ve başardım. Sevmemeye karar veremezdim. Çünkü o başaramayacağım bir şeydi" der ve yazdığı bir dörtlüğü okur: "Aşk sıradan değildir,/ Sevmeyi bilmek gerek,/ İlahi bir aşk için/ Bir ömür vermek gerek." (Gökbudak, 2009a: 296) Sıdika'yı bu denli büyük bir aşkla seven Beko, Sıdika'sız bir hayata tahammül edemez ve Sıdika'nın vefatından bir hafta sonra o da dünyaya gözlerini yumar.

1.2.4- DİLŞAT HANIM

Dilşat Hanım, erken yaşta eşini kaybetmiş, tek çocuğu olan Küçük Bey'le beraber büyük bir servetin de sorumluluğunu yüklenmiştir. Emrinde çalışanları, uşakları, hizmetkârları vardır. İyi bir yönetici olmak, çalışanlarıyla hem bir mesafe içinde olmayı hem de adil davranmayı gerektirir. Hele de yapısında liderlik vasfı olmayan kişiler, içlerinde buldukları durumu aleyhlerine çevirebilirler. İşte bu noktada Dilşat Hanım'ın güçlü yapısı, düzgün karakteri, liderlik vasfı onun yönetimindeyken servetlerini daha da

artırmıştır. “Dilşat Hanım’ın olduğu yerde bir düzen ve otorite her zaman mevcuttu.”(Gökbudak, 2009a: 61)

Dilşat Hanım, sözü geçen bir zat olması münasebetiyle köyde kanun koyucu bir hüviyete de sahiptir. Kimi âdetler onun elinde kolayca değişikliğe uğrayabilmektedir. Bu noktada kendi bildiğini doğru esas alır ve düşünceleriyle kimi zaman devrine ters düşer. Ama kurallar ondan yanadır. Vaka Osmanlı’nın son yıllarında geçtiğinden Dilşat Hanım’ın zamanına göre ileri fikirli, çağdaş bir kadın olduğunu görüyoruz. O yıllarda hatta hâlâ günümüzde yaygınlığı devam eden bir âdet olan, ilk geceden sonra çarşafı görme isteği karşısında Dilşat Hanım, “Benim gelinime itimadım sonsuz. Hem o çok gurur kırıcı bir âdet. Siz yatağı değiştirin” der. (Gökbudak, 2009a: 34) Aynı şekilde, bir kızı daha olduğunu öğrenen Küçük Bey, bu durumdan hiç de hoşnut değildir. Bu noktada devreye giren Dilşat Hanım şöyle der: “Sen hiç arpa ekip buğday, mısır ekip çavdar biçeni gördün mü? Onlar senin tohumların. Kimseyi suçlamaya veya sitem etmeye hakkın yok. Aslında sen hiçbir şeyi hak etmiyorsun, ne oğlanı, ne kızı ne de bir it yavrusunu. Sıdika’ya bir şey belli eder, gelinimi üzersen dünyayı başına zindan ederim. Dikkatli ol”(Gökbudak, 2009a: 73-74) Bu kadarla da sınırlı değildir.“Bebeklerin leylekler tarafından getirildiği hikâyesi bu evde geçerli değildi. Çevreden yadırgansalar bile, Dilşat Hanım çocukların çeşitli safsatalarla kafalarının doldurulmasına karşıydı.” (Gökbudak, 2009a: 118) Dilşat Hanım, kız çocuklarının eğitimi hakkında da son derece çağdaş fikirlere sahiptir. “Millet ne derse desin. Bunda ne kötülük var? Zaten okumayı söküncü Kur’an’ı da okuyacaktır. Ama başka şeyler de öğrensin. Tarih, edebiyat gibi.” (Gökbudak, 2009a: 129)

Dilşat Hanım, oğlunun davranışları karşısında Sıdika’ya karşı kendini sorumlu hisseder. Sıdika’yı kendi beğenmiş, oğluna eş diye seçmiştir. Ancak Sıdika’nın mutsuzluğu karşısında ne yapması gerektiğini bilemez. Sıdika için geçici mutluluklar yaratır. Ona her fırsatta hediyeler alır, sık sık annesinin yanına gönderir, Lâmia’nın yanında mutlu olduğunu görür ve Lâmia’yı sıklıkla konağa davet eder. Hatta kimi zaman şartları zorladığı da olur. Sırf oğlu evine dönsün diye oğlunun gözünü korkutmaları için adam tutar. Ama bütün çabalar sonuçsuz kalır. Bu sefer oğluna ağza alınmayacak sözler sarf eder. “Sen bu aileye layık bir insan değilsin, ne o güzelim kadını, ne çocuğunu ne de bu serveti asla hak etmiyorsun. Senin ruhun sefil. Hepimizi felâkete sürüklüyorsun. Seni doğuracağıma bir it yavrusu doğursaydım keşke.”(Gökbudak, 2009a: 65)

Dilşat Hanım ile Sıdika, birbirleriyle iyi geçinmektedirler. Bunun en önemli nedenlerinden birinin Sıdika'nın son derece uyumlu, itaatkâr yapısı karşısında Dilşat Hanım'ın her şeyi en ince ayrıntısına kadar planlayıp harekete geçen, iş bitirici tavrıdır. Diğer bir nedeni ise Küçük Bey'dir. Ortak bir sorun karşısında bu iki kadın tam bir dayanışma halindedir. Bir de buna insan olarak da birbirlerini sevmeleri eklenince, aralarındaki bağ anlaşılır olur. "Biliyor musun Sıdika? Küçük Bey gibi bir oğlum olmasındansa, senin gibi on kızım olmasını yeğlerdim." (Gökbudak, 2009a: 115)

Dilşat Hanım, hastalanır, günlerce yattığı hâlde bir türlü toparlanamaz. Artık öleceğini anlamıştır. Kızı gibi gördüğü, sevdiği Sıdika'ya son sözleri aslında onu anlatan en güzel ifade olsa gerek. "Kızım, seni hakikaten kızım gibi sevdim. Kızımı, belki sadece kanımdan canımdan olduğu için sevecektim. Ama seni, beğendiğim için, güvendiğim için, asaletin, bağlılığın sabrın daha birçok meziyetin için sevdim. Sana çok daha mutlu bir hayat verebilmek için çabaladım ama muvaffak olamadım. Benden sonra hayatın çok daha zor olacak, biliyorum. Dayanmak zorundasın, sabırla çocuklarına duyduğun olağanüstü sevgiyle. Sabır ve sevgi sende fazlasıyla var. Ama güç konusunda o kadar emin değilim. Çocuklarına ve sana zarar verecek herkesi hayatından çıkart. Kapıya at demiyorum. Ama onları yok farz et. Kendin karar ver. Ve kendin uygula. Senin ve çocukların geçimini, bu uçsuz bucaksız servetten hiçbir şey kalmasa bile; ki öyle gözüküyor, sana verdiğim servet değerindeki ziynetlerle, kimseye muhtaç olmadan yapabilirsin. Ziver yetişinceye kadar. Sonrası kolay olacaktır. O size bakacaktır. Sakın ziynetlerini oğlum olacak o sefile kaptırma. Sen kendini Saraylı Küçük Bey'in zevcesi olarak değil, Saraylı Dilşat Hanım'ın gelini olarak hatırla. O zaman ihtiyacın olan gücü de bulacaksın." (Gökbudak, 2009a: 231-232) der ve bu konuşmanın üzerinden kısa bir süre sonra dünyaya gözlerini yumar.

1.2.5- HACI HAYRİ BEY

Sıdika Hanım romanı, yaşanmış bir hayat hikâyesi olması sebebiyle, şahıslar da gerçek hayattan alınmış karakterlerdir. Ancak, roman gibi kurmaca metinlerde olaylar

ve şahıslar gerçek de olsalar, romana geçtikten sonra itibarî (fiktif) bir âlemin canlılarıdır. Bu romandaki şahısların hakkında kaynaklarda bilgi de mevcuttur.*

Hacı Hayri Bey, Sıdika'nın gözüyle şöyle tarif edilir: “Orta boylu, çok iyi giyimli, kara kaşlı, kara gözlü, top sakallı ve bıyıklı, her haliyle kibar ve soylu görünen bir bey duruyordu. Sakallarında kırlar vardı. Kırkını geçmişti...Tuhaf gözleri vardı. Siyah mı kahverengi mi yoksa zeytin rengi miydi?. Sıdika anlayamamıştı.” (Gökbudak, 2009a: 133)

Hacı Hayri Bey, Sıdika'yı ilk olarak koltuk merasiminde görür, görür görmez de böyle bir güzellik karşısında âşık olur. Uzun yıllar sonra Dilşat Hanım büyük torunu Küçük Hanım için hoca tutmaya karar verir. Uzaktan akraba olan Hacı Hayri Bey'in babası Hacı Mahmut Efendi ile görüşür. O sırada Elâzığ'da olan Hacı Hayri Bey, böyle bir rica karşısında “(...)sadece ilgilenmemiş, heyecanlanmıştı da. Bunu kendine ‘Birine

* Hacı Hayri Bey, 1877'de mebus olan Harput ulemasından Efendigiller ailesine mensup, Hoğulu Hacı Hafız Mahmut Efendi'nin büyük oğludur. Asıl ismi Mehmed Hayrullah Efendi olduğu halde, Hacı Hayri namıyla tanınmıştır. Babası Hacı Mahmud Efendi de şiirlerinde Vahdi mahlasını kullanan şair ve âlim bir zattır.

Kaynaklarda Hayri'nin doğum tarihi olarak verilen rakamlar birbirinden farklıdır. (...) Fırat Üniversitesi kültür faaliyetleri çerçevesinde gerçekleştirilen Folklor ve Etnoğrafya 1. sempozyumunda takdim edilen bir tebliğde bu tarihin (1277 H, 1860) doğruluğunun ihtiyat kaydıyla kabulü teklif edilmiştir. Bu tarihin doğruluğunu kabul edersek, verilen farklı tarihleri hesap hatası olarak telakki edebiliriz.

Hayri, ilk bilgilerini babasından almıştır. Bir süre Harput'taki mahalle mektebine devam etmiş, sonra yine Harput'taki Yusuf Kamil Paşa Medresesi'ne girmiştir. Burada amcasının oğlu olan Hacı Abdülhamid Efendi'den Arapça yanında, şiir ve inşa alanında ders görmüştür. Farsça'yı ise, babasından öğrenmiştir. Fakat çok zeki olmasına rağmen, medrese tahsilini bitirememiştir. İlme hevesi olduğu için, kendi kendisini yetiştirmiştir. Bu yetişmede ailesinin de büyük rolü olduğu muhakkaktır. Çocuk denecek yaşta iken babasının teşvikiyle şiirler ezberleyip yazmaya başlamıştır.

Hayri, 1874 yılında babası ve küçük kardeşi Lütfullah'la beraber Hicaz'a gitmiştir. Hacı Hayri, Hicaz dönüşü babasıyla İstanbul'a gelir ve akrabalarının yanında kalır.1875(1292 H.) te, aldığı mülazemetle, Evkaf Nezareti Mektubî Kaleminde vazifeye başlar. Bu süre zarfında İstanbul'da yalnız kalır. Fakat babası 1877'de (1295 H.) Harput mebusu olarak meclise girince ailesi ile tekrar birleşme imkânı bulur.

Hacı Hayri, 1879(1296 H.)'da Harput'a döner, Mamüratü'l -aziz Sancağı temyiz meclisi, sorgu hâkimliği vekâletince bidayet mahkemesi zabıt kâtipliğine, Ergani madeni bidayet mahkemesi başkâtipliğine tayin edilir, ancak otuz dört ay sonra bu vazifeden ayrılır. Hacı Hayri, yaratılış itibarıyla ihtirastır. Bu yüzden tekrar İstanbul'a döner.1884'te Divan-ı Muhasebat Tahrirat Kalemi'ne devam etmiştir. 1885'te Dersim(Tunceli) Mektupçuluğuna Saniye rütbesiyle tayin edilir.1890'da 'mütemyiz' rütbesiyle Mamüratü'l-Aziz(Elazığ) vilâyeti resmi gazetesinin muharrirliğini yapar, yine vilâyetin İdadî Mektebi müdür yardımcılığında, iki defa da vilâyet İstinaf mahkemesi azalığında bulunmuştur. 1899'da Musul, 1900'da Diyarbakır Mektupçuluğuna, 1905'te Ergani ve sonra da Dersim Mutasarrıflığına tayin olunmuş ve ' Ula sınıf-ı sanisi' rütbesini ve 'Mecidî' nişanını kazanmıştır. Dersim mutasarrıflığında ancak yedi sekiz ay kalabilmiş, sonra azledildiği için Harput'a dönmüştür. Bu azilden dolayı müteessirdir. Kendisini alkole verir. Vazifesine tekrar dönmek için yaptığı müracaatlar neticesiz kalır. Hastalığı ilerler. Tedavi için İstanbul'a gider ve orada 1910(1328 H.)'da vefat eder. Mezarı Edirnekapi'dadır

bir şey öğretmek ulvi bir görevdir.’ diye izah ediyordu ama, esas sebebin, yıllar önce koltuk merasiminde gördüğü Sıdıka Hanım’a karşı duyduğu aşk olduğunu biliyordu. O melek yüzlü kadını, o saf ve etkileyici güzelliği asla unutamamış, birçok manzumesini yazarken bu erişemediği aşkın etkisinde kalmıştır. Hacı Hayri Bey, aşkı seven, güzellikleri herkesten daha çabuk görebilen bir sanatkârdı. Birçok kadın hayatına girmiş, manzumelerine konu olmuştu. Ama kavuşamadığından mı yoksa gerçek olduğundan mı bilinmez; bu aşkın hayatının en büyük ve en güzel aşkı olduğunu düşünürdü.” (Gökbudak, 2009a: 133)

Hacı Hayri Bey, ilk dersi için konağa geldiğinde Dilşat Hanım evde olmadığı için Sıdıka Hanım kapıyı açar. Sıdıka, Hacı Hayri Bey’in bakışlarından ve beyefendi tavrından etkilenir. Bir süre üşümeyle birlikte iştahsızlık yaşar. Bir sonraki haftayı iple çeken Sıdıka, o hafta içinde Küçük’le beraber Lâmia’yı ziyarete giderler. Kumaş almak için çarşıya çıkan kadınlar, genişçe bir dükkâna girerler. Dükkânın sonundan onlara tanıdık bir ses yaklaşır. Bu sesle beraber ürperen Sıdıka, ne yapacağını bilemez. O sırada Küçük de Hacı Hayri Bey’e doğru yönelir. Hacı Hayri Bey, durumu izah etmeye başlar. Bu dükkân bir arkadaşının dükkânıdır ve hesap işleri için ona yardım için orada bulunmaktadır. Ancak onlara yardımcı olacak kadar kumaşlar hakkında bilgisi olduğunu söyler. Hacı Hayri Bey, çağla yeşili renkte bir kumaş çıkartır ve Sıdıka’ya doğru uzatırken o kumaşı istediğini söylediği hâlde sesini duyuramayan Küçük, annesinin çarşafını çektiştirken birden Sıdıka’nın çarşafı ve peçesi kayarak düşer. Sıdıka hiçbir şey yapamadan öylece donakalır. Hacı Hayri Bey elindeki çarşafı onun omuzlarına koyar. İkisinin de gözleri birbirine kenetlenir. O esnada Lâmia kumaşı elinden alır ve hiçbir şey olmamış gibi bu kumaşı o da beğendiğini söyler. Bu sırada Sıdıka da toparlanır ve çarşafını düzeltir. Bu kumaşın dışında birer elbiselik kumaş daha beğenip dükkândan ayrılırlar. Yoğun duygular yaşayan Sıdıka, bir an evvel evine dönmek ister. Kendiyle baş başa kalmak fikrindedir.

Hacı Hayri Bey de tam bir ikilem yaşamaktadır. Sıdıka’yı ilk gördüğü andan beri seven Hacı Hayri Bey bir kez evlenmiş bir de çocuğu olmuştur. Çocuğunu kaybetmesiyle birlikte eşini bir arkadaş gibi görmeye başlar ve teselliye başka kadınlarda arar. Hayatına birçok kadın giren şairin tek aşkı Sıdıka’dır.

Hacı Hayri Bey'in mantığı artık ders vermeyi sonlandırması gerektiğini söylerken kalbi bir an evvel Sıdika'yı görmek fikriyle yanıp tutuşur. Ancak O, mantığının sözünü dinler ve işi icabı Diyarbakır'a gideceğini, derse gelemeyeceğini söyler. Diyarbakır dönüşü konağa bir daha gitmeme kararı alır. Sıdika ve Küçük, tekrar Lâmia'ya gitmeye karar verirler. Küçük, annesine hocasıyla konuşup derse devam etmesini isteyeceğini söylediğinde Sıdika ona kızar. Aslında o da gelmesini ister ancak bu davranış doğru değildir. Lâmia ile Sıdika kahve içerlerken Küçük de Kemal'le dışarıda oynuyordu. Küçük, Kemal'e ders alamadığı için üzüldüğünü hocasıyla konuşmak istediğini söyler. Böylece bu iki çocuk herkesten habersiz dükkâna giderler. Hacı Hayri Bey'i gören Küçük ağlamaya, yalvarmaya başlar. Ne yapacağını şaşırان Hayri Bey, kabul etmek durumunda kalır, zira kendisi de konağa gitmeyi çok istiyordur. Annesine ve kimseye hiçbir şey söylemeyen Küçük, heyecanla cuma gününün gelmesini bekler. Hacı Hayri Bey yeniden ders vermeye başlar. Günler geçmiş, bahar gelmiştir. Öğrencisinin başarısını ailesi ile paylaşmak isteyen Hacı Hayri Bey, ev halkını derslerini dinlemeleri için davet eder. Küçük Yasin'le başlar, iki tane de şiir okur. Birisi Hacı Hayri Bey'in şiiridir. Küçük'ün sesi çok güzeldir, şiiri de çok başarılı okumuştur. Küçük tebrikleri kabul ettikten sonra ikramda bulunulur, hemen arkasından Hayri Bey gider. Lâmia ile Sıdika sohbet ederlerken konu Hayri Bey'den açılır ve Lâmia, Hayri Bey'in ona sırlılaşım âşık olduğunu söyler. Her ne kadar karşı çıksa da Sıdika da aynı duyguları paylaşmaktadır. Yine bir cuma günü Küçük rahatsızlanır. Ateşi vardır ancak, dersin iptal edileceği korkusuyla iyi olduğu yalanını söyler. Hocasının geleceği saate kadar istirahat ederse tamamen iyileşir fikriyle Hayri Bey'e haber vermezler. Dilşat Hanım da bir yakınının kırk mevlidine gider. O sırada kapı çalınır ve Hacı Bey gelir, mutad olduğu üzere çalışma odasına geçen Hayri Bey, Küçük'ü beklerken Sıdika'nın geldiğini görür ve heyecanlanır. Sıdika, çocuğun rahatsız olduğunu derse inemeyeceğini söyler ve tam odadan çıkmak üzere iken Hacı Bey kapıya sırtını dayayarak çıkmasını engeller. Ve sözcükleri hızlı bir şekilde ağzından dökülen Hayri Bey, Sıdika'ya olan aşkını anlatmaya başlar. Sonra da ona sınıksık sarılır ve onu öpmeye başlar. Sıdika da karşılık vermektedir. Sonrasında Hacı Bey, niyetinin ciddi olduğunu hayatının sonuna kadar ona ve çocuklarına bakacağını, onunla gelmesini teklif eder. Üç gün sonra gece yarısı Harput yoluna bakan pencereye beyaz bir çarşaf asarsa bu evet anlamına gelecektir. Söylediklerini bir çırpıda sarf eden Hacı Bey kapıdan uzaklaşır. Bu sefer Sıdika kapıdan kendini dışarı atar. Tam örtüsünü

düzeltecekken Dilşat Hanım'la karşılaşır. Durumun vahametini anlayan Dilşat Hanım, Sıdika'ya hemen odasına çıkmasını emreder ve doğruca Hacı Bey'in yanına gider. Büyük bir hayal kırıklığına uğradığını söyleyen Dilşat Hanım'a Hacı Bey şöyle der: "Büyük Hanım, bu konuda ben kendi kendimi de sükût-u hayale uğrattım. Yıllardır verdiğim mücadele sonuçsuz kaldı. Bu anlatılamaz bir aşk, sizden beni anlamamanızı veya affetmenizi isteyemem. Ama şunu bilmenizi isterim. Bu irade dışı bir olay, eşsiz bir aşk. Ben onu yok edemedim ama o beni yok ediyor." (Gökbudak, 2009a: 194) der ve hızla çıkar gider. Üç gün sonra gece yarısı Sıdika önce beyaz bir çarşaf alır eline tam pencerenin önüne gelir, "Ben çocuklarla uzaklara kaçarsam ya zavallı anam? Ya bana kaç senedir kol kanat olmuş, aşağıdaki yaşlı kadın? Onları nasıl torunlarından ayırırım?" (Gökbudak, 2009a: 199) der ve siyah bir çarşafı alır eline. Pencereye boydan boya serer. Hacı Bey bu cevap karşısında yıkılır ve oracıkta öylece kalır. O sırada konağın bahçe kapısı açılır ve Dilşat Hanım, Hacı Bey'e doğru gider. Bir şeyler söyler ve her ikisi de oradan hızla uzaklaşır. Bunun üzerinden hayli zaman geçer. Dilşat Hanım'ın kırk mevlidinde Lâmia, Hacı Bey'in vefat ettiğini Edirnekapı'ya defnedildiğini söyler söylemez Sıdika bayılır. Herkes Dilşat Hanım için fenalaştığını düşünürken tek gerçeği Lâmia bilmektedir. O günden sonra Sıdika, Hacı Bey'in adını asla bir daha anmaz.

1.2.6- BEYAZ

Beyaz, roman içerisinde Sıdika'nın hayatını kolaylaştıran yardımcı karakterdir. Beyaz, "İri kemikli, otuz-otuz iki yaşlarında güçlü bir kadındı. Görünüşü ile çok tezat, yumuşak, sevecen bir ses" i vardır. (Gökbudak, 2009a: 13)

"Beyaz, Sıdika'yı büyüten, onun özel işleriyle uğraşan ve evin yemeklerini yapan hizmetçiydi. Sıdika'ya sonsuz bir sevgi ve hayranlık duyar, bu nadide çiçeği yetiştirdiği için kendisiyle iftihar ederdi."(Gökbudak, 2009a: 13)

Sıdika'nın sadık hizmetkârı olan Beyaz, onun iyi gününde kötü gününde yanından ayrılmaz. Sıdika evlendiğinde bile yolları ayrılmamış sarayda beraber yaşamaya devam etmişlerdir. Beyaz da Beko gibi hayatını Sıdika'ya vakfetmiştir. Bunu bir görev bilinciyle değil, tamamen sevdiği, saydığı için hakkıyla yerine getirir. Adeta, Sıdika'yla bir hayatı bölüşmüştür. O mutluyken mutludur, mutsuzken mutsuz. Beyaz'ın Sıdika'yla bu denli benimseyip hayatını onun yoluna adamasının birçok nedeni olabilir. Roman

içerisinde Beyaz'ın ailesi hakkında hiçbir bilgi yoktur. Buradan anlaşılacağı üzere Beyaz'ın bir ailesi yoktur. Bir şekilde Ahmet Ağa konağına sığınmış, konaktakileri ailesi kadar sevmiş ve onlara bağlanmıştır. Hele de Sıdika'nın yetişmesinde ona her bakımdan yardımcı olmasıyla birlikte onu adeta kendi çocuğu gibi sevmiştir. Sıdika evlendiğinde dahi ayrılmayan bu iki kadın, ölene dek de hep beraberdir. Beyaz, hayatı boyunca evlenmez, dolayısıyla bir çocuğu da ailesi de olmaz. Hayatını, hayatında hep var olan tek kişiye yani Sıdika'ya adar. Çünkü başka bir hayatı yoktur, çünkü başka bir hayat bilmez.

Başından beri Sıdika'nın evliliği karşısında huzursuzdur. Sıdika'nın hamile olduğunu anladığında "Beyaz, sevinmiş görünmüyordu, öyleydi de. Ne bu evlilikten ne de onun getirdiği şeylerden hoşlanıyordu. Sebebini kendisi de net olarak bilmiyordu ama öyleydi." (Gökbudak, 2009a: 38)

Küçük Bey'in davranışları karşısında ona karşı büyük bir husumet duyan Beyaz, onun yaralandığını ve yaşadığını öğrendiğinde "Keşke ölseydi" der. (Gökbudak, 2009a: 70)

Sıdika'nın Hacı Hayri Bey'in geleceği günler daha itinayla giyinmesi Beyaz'ın dikkatinden kaçmaz. "Beyaz, kendi büyüttüğü bu güzel kadındaki değişiklikleri ilk keşfeden kişi olurdu. Zira Sıdika'ya çok değişik ve kuvvetli bağlarla bağlıydı." (Gökbudak, 2009a: 164)

Beyaz, Sıdika'ya öyle bir bağla bağlıdır ki, onun gözünde Sıdika, bir kudsiyet taşır. Sıdika'yı her bakımdan beğenir ve onun asla bir hata yapacağına inanmaz. Şöyle ki Sıdika'nın Hacı Hayri Bey'le olan yakınlaşmasını anlatması üzerine Sıdika'ya kızmak, onu yargılamak aklının ucundan bile geçmez. Onun gözünde tek günahkâr Küçük Bey'dir ve her şey onun yüzünden olmuştur. Bütün bu olaylar gerçekleşirken eve zil zurna sarhoş dönen Küçük Bey'in hiçbir şeyden haberi yoktur. Sıdika'nın üzülmesine, acı çekmesine dayanamayan Beyaz, Küçük Bey'i odasında uyurken bir yastık yardımıyla boğmaya başlar. O sırada sese gelen Sıdika, Küçük Bey'i Beyaz'ın elinden zor kurtarır. Hareketinden asla pişman olmayan Beyaz, "O bunu çoktan hak etmişti. Boşanıp da dul kalacağına, ölsün de dul kal diye düşündüm. Öylesi herkes için daha iyi olurdu. Çocukları için bile." (Gökbudak, 2009a: 202)

Hayatını Sıdika ile birlikte geçiren, ona her zaman gönülden bağlı olan, onu kolsuz seven ve koruyan Beyaz, artık yaşlanmış ve kış ortasında dünyadan göçüp gitmiştir.

1.2.7- FİRDEVS HANIM

Firdevs Hanım, eşi Ahmet Ağa ve üç çocuğu ile Perçenç'te müreffeh bir hayat sürer. Büyük çocuğu Sıdika'nın ardından iki tane de oğlu olur. Sıdika'nın evlenmesinin ardından, oğulları da Mısır'a gitme planları kurmaktadır. Süleledeki birçok erkek gibi onlar da akrabaları İshak Paşa nezaretinde eğitim görmek, sonra da oraya yerleşip çalışma hayali kurarlar. Ahmet Ağa, bu durumdan hiç memnun olmamakla birlikte ses de çıkaramaz. Ancak Firdevs Hanım'ın üzüntüsü bambaşkadır. O çocuklarının hasretiyle nasıl dayanacağı endişesini yaşamaktadır. Hâlâ Sıdika'nın yokluğuna alışmamış olan ana yüreği bu sefer de diğer çocuklarının hasretiyle karşı karşıyadır. Oğulları Mısır'a giden "Firdevs Hanım daha fazla içine kapanmış, adeta etrafına saydam bir duvar örmüştü. Önce Sıdika'nın evlenmesi, ardından oğullarının Mısır'a gidişi, Firdevs Hanım'ı çok üzmüştü. Her türlü ayrılığa, ana, babaya, sevgiliye, kocaya alışılabilirdi ama evlât yokluğuna asla. Evlât konu olunca zaman da ilâç olamıyordu. Hasreti ve acıyı daha çok artırıyordu. Firdevs Hanım bu konuya kendince şöyle bir yorum getirmiştir: 'İlk günlerde evlât hasreti, yeni alev almış bir odun yığını gibiydi. Zamanla alevler azalıyor yerini dumana bırakıyordu. İşte ben şimdi duman içinde yaşıyorum.'" (Gökbudak, 2009a: 116)

Evlât hasreti çeken Firdevs Hanım, bir süredir hasta yatan eşi Ahmet Ağa'yı kaybeder. Konak'ta hizmetkârlarla hayatını devam ettiren Firdevs Hanım, tüm malın ortağı olan Ahmet Ağa'nın mirasının varisi olmasına rağmen haksızlığa uğrar. Eşinin abisi Hacı Hafız Ağa, hastalığı sırasında Ahmet Ağa'nın konağını satın aldığını söyler ve onu bitişikteki tek katlı, ahırdan bozma yere yerleştirir. Tek başına yaşayan Firdevs Hanım, bu durumu sessizce kabullenir. Elinden bir şey gelmemektedir. En azından ilişkilerin kopmaması için sessiz kalır. Ne de olsa arada kan bağı vardır. Kayınbiraderinin kapısı yardıma muhtaç olduğunda çalınacak ilk kapıdır. Kaybettiği yuvasının saadet dolu günlerini anılarıyla yaşayan bir kadın için, son kalesi de artık düşmüştür. Sıdika'ya bu durumu tamamen kendi tercihi şeklinde izah eder. "Firdevs Hanım, kızının hem kendisi için üzülmelerini hem de amcasına, kuzenlerine karşı kin duymasını istemiyordu.

Hayatın neler getireceği belli değildi. Kan bağı gene de bağların en kuvvetlisidir, diye düşünüyordu.” (Gökbudak, 2009a: 139) Sıdika, bu gerekçeye pek de ikna olmamakla birlikte annesinin yaşam şekline baktığında maddî sıkıntı içinde olduğunu fark eder. Eskisi kadar harcama yapmamaya özellikle dikkat ediyor gibidir. Bunu fark eden Sıdika Hanım, annesine birkaç altın bırakmayı teklif eder. Ancak Firdevs Hanım bu duruma çok içerler. Gururundan taviz vermeyen Firdevs Hanım, şöyle cevap verir: “Benim hiçbir şeye ihtiyacım yok. Ben koskoca Ahmet Ağa’nın karısıyım. Kocan Saraylı Küçük Bey de olsa, benim sadece damadım. Ben ne ondan ne de kimseden yardım kabul ederim. Ve zaten dediğim gibi ihtiyacım da yok. Bir daha böyle densiz bir teklifte bulunup canımı sıkma.” der. (Gökbudak, 2009a: 142) Bunun üzerine Sıdika, para konusunu bir daha açmaz.

Beko’nun kardeşi Emoş, eşini kaybeder. İki çocuğu ile birlikte eşinin evinde yaşar. Lakin huzuru yoktur. Eşinin ailesi onlara kötü davranır. Ortağı olduğu az da olsa malın hepsine konmak için onlara özellikle eziyet ederler. Bunu duyan Firdevs Hanım, Beko’ya onları yanlarına getirmesini söyler. Hep birlikte yaşamaya başlarlar. Firdevs Hanım onlara adeta bir yakını imiş gibi sıcak davranır. Hele de Emoş’un kızı Nazo’ya karşı ayrıca ilgilidir. Evlât hasreti çeken bir ana olarak sanki kendine yeni evlâtlar, yeni torunlar yaratmak ister. “Küçük Nazo’yu eğitmek işiyle haşır neşirdi ve işini bayağı ciddiye almıştı.” (Gökbudak, 2009a: 180) Nazo’yu Sıdika yerine koyan Firdevs Hanım, zamanının çoğunu bu yavrucağa ayırır ve az da olsa yavrularının boşluğunu doldurmaya çalışır.

“Yaşlanan anne kendisini bundan (hayatın tekdüzeliğinden) korumak için, kendisini çocuklarıyla özdeşleştirir, kendisini onların yerine koyar. Bu amaçla çocuklarının duygusal ağırlıklı yaşantılarını, kendi yaşantıları haline getirir. Ebeveynler, çocuklarıyla genç kalır diye bir söz vardır. Gerçekten de bu, ebeveynlerin çocuklarından sağladığı, en değerli ruhsal kazançlardan biridir.” (Freud, 2010: 74-75) Bu kazançtan mahrum kalan Firdevs Hanım tekdüze bir hayat yaşamaktadır. Böyle bir hayatın neticesinde, “Firdevs Hanım iyi değildi. Belirgin bir şikâyeti olmamasına rağmen yemiyor, içmiyor ve pek az konuşuyordu.” (Gökbudak, 2009a: 221)

Birgün yatsı namazını kılan Firdevs Hanım, Nazo'yla uzun süre oyalandıktan sonra yatar. Sabah kalkmadığını gören evdekiler. Yanına giderler ki Firdevs Hanım, çoktan Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur.

1.2.8- AHMET AĞA ve HACI HAFIZ AĞA

Hacı Hafız Ağa ile Ahmet Ağa kardeştir. İki kardeş de iyi insanlardır, hak yemezler, yanlarında çalışanlara karşı naziktirler. Bunda almış oldukları eğitimin de kuşkusuz, etkisi vardır: “Hacı Hafız Ağa ve Ahmet Ağa, yıllarca Mısır sarayında yaşamış ve orada eğitim almışlardı. Kendi dillerini iyi konuştukları gibi, Arapça, Farsça ve hatta az da olsa Fransızca konuşurlardı. Amcaları İshak Paşa, Mısır'da çok nüfuzluydu. Önemli bir mevkideydi.”(Gökbudak, 2009a: 22)

Ahmet Ağa, bütün malın ortağı olmasına rağmen, ağabeyine sormadan karar almaz. Bu, ağabeyinin kendisinden büyük olması ile açıklanmıştır. Gerçekten de Türk kültür ve geleneğine baktığımızda babadan sonra evde sözü geçen tek kişi en büyük erkek çocuktur. Ve çoğu zaman ağabeyden sonra dünyaya gelen diğer erkek çocuk daha az nüfuzlu, genelde, otorite karşısında sinen, saygı göstermekle hükümlü, söz hakkı pek olmayan, itaat eden bir küçük kardeştir. Ahmet Ağa da tıpkı bu kültürle yetişmiş küçük erkek kardeş olmakla birlikte, söz hakkı olmayan, itaat eden erkek tipidir. Romanda Sıdika'nın evlilik kararının verilmesinde yine Hacı Hafız Ağa'nın onayı istenir.

Ahmet Ağa, düğün hazırlıkları yapmaktadır. Lakin mahsulün az olması, elde nakit paranın olmaması münasebetiyle ne yapacağını düşünürken, ağabeyine durumu açıklar. Hacı Hafız Ağa, şana, prestije son derece itibar eden biri olarak, erkek tarafına karşı sönük kalmamak için çorak iki tarlayı sattırır ve düğünü en güzel şekilde yaptırır.

Ahmet Ağa bir süre hasta yatar ve sonrasında vefat eder.

Eşi Mürüvvet Hanım'ın etkisinde kalan Hacı Hafız Ağa, Ahmet Ağa'nın vefatının üzerinden yedi sekiz ay sonra, sözde Firdevs Hanım'ın nasıl olduğunu sormak için ziyaretine gider. Ahmet Ağa hastayken konağı ona sattığını söyler ve Firdevs Hanım'ı konağın bitişiğindeki tek katlı eve yerleştirir. “Hacı Hafız Ağa'nın bu davranışı, köylüler için iyi bir dedikodu malzemesi olmuştu. Herkes Hacı Hafız Ağa'yı ve ona fitil veren Mürüvvet Hanım'ı ayıplıyordu. Bu mal iki kardeşindi ve ortaktı. Ahmet Ağa ne ka-

dar hasta yatmıştı ki koca malı yiyip bitirmişti?” (Gökbudak, 2009a: 138) Ahmet Ağa’dan sonra malına sahip çıkacak kimsesi olmadığından tüm mal ağabeyi Hacı Hafız Ağa’ya ve oğullarına geçer. İleride Sıdika, baba ocağına döndüğünde maddi sıkıntı çekerken, aslında malın ortağı olduğu halde, amcası ve oğullarından hiçbir yardım görmez. Varlık içinde yokluk çekmenin büyük acısını yaşarlar.

1.2.9- LÂMİA

Sıdika ile Lâmia, ilk kez Sıdika’nın gelin gideceği gün tanışır. Sonrasında da sık sık görüşürler. Birbirini seven bu iki kadın her şeylerini paylaşmaya başlarlar ve zamanla iki iyi dost olurlar.

Lâmia, Harput müftüsünün gelinidir. Eşi Turgut Bey ve oğlu Kemal’le mutlu bir yuvaya sahiptir. Lâmia son derece zevkli, hayat dolu, etrafındaki insanlara neşe katan, güzel bir kadındır. Lâmia, Sıdika’nın mutsuz hayatında onu neşelendiren, acılarından bir nebze de olsun sıyrılıp hoşça vakit geçirmesini sağlayan tek arkadaşıdır. Lâmia, aynı zamanda Sıdika’nın evi ile Perçenç köyü arası sıkışan hayatına yeni bir soluk getirir. Evinin dışında yaşanan hayatları ona aktarır, adeta dış dünya ile olan irtibatını sağlar.

Küçük Bey hakkında çıkarılan dedikoduların hepsinden haberdar olmasına rağmen, arkadaşı Sıdika’yı üzmemek için bütün bunları duymamış gibi davranır. Hatta kimi zaman Sıdika’nın Küçük Bey’den yana ızdırabını hafifletebilmek için yaşadıklarının sadece ona has bir durum olmadığını aynı duyguları birçok kadının tattığını söyler. Hatta daha da ileri gidip eşiyle son derece güzel bir evliliği olmasına karşın kendisinin de aldatıldığı yalanını söyler. Sıdika’nın her zaman destekçisi, zor zamanlarının kötü gün dostudur.

1.2.10- BEKİR

Bekir, roman içerisinde sadakati, doğruluğu ve yardımseverliği ile tanınır. “Bekir, (...) uzun boylu, siyah saçlı, bıyıklı genç bir adam’dır.” (Gökbudak, 2009a: 66)

“Bekir, işini iyi yapan, dürüst, çalışkan ve hürmetkâr bir gençti. Aslen Diyarbakır’lıydı. Dilşat Hanım ona çok güvenir ve çok severdi. Bekir’in de Dilşat Hanım’a sonsuz saygısı vardı.” (Gökbudak, 2009a: 66)

Dilşat Hanım, oğlunun başka bir kadın yüzünden eve gelmediğini bilir ve kendince bir çözüm bulur. Oğlunun evine dönmesi için ona gözdağı verilmesini, çok fazla ileriye gidilmeden oğlunun korkutulmasını planlar. Ancak bunu kendi yapamayacağı için güvenilir bir insan düşünür. Bekir’e bu görevi verir. Bekir, bu işin üstesinden gelir ve de bu olaydan kimselere söz etmez. İşin sonunda Bekir’i mükâfatlandırmak isteyen Dilşat Hanım’a Bekir şöyle der: “Büyük Hanım, her yaptığı iş için bahşış bekleyen bir hizmetkâr değilim. Böyle bir iş, para karşılığı yapılamaz. Onu yaparken doğru olduğuna inanmak, sizin yanınızda olmak gerek. Ben sizin haklılığınıza inanıyorum. O genç hanım için de hakikaten üzülüyorum. Ne olur bana bir mükâfat vermeyin. Ve her zaman seve seve emrinizde olduğumu da bilin lütfen.” (Gökbudak, 2009a: 75)

Sadık hizmetkâr Bekir, asıl sadakatini, kıymet bilir bir insan olduğunu Dilşat Hanım’ın vefatından sonra gösterir. Dilşat Hanım’ın vefatıyla artık günlük hayata akse-den maddî zorluklar karşısında evin giderlerini kendi hesabından gidermeye ve ev halkına bunu hissettirmemeye çalışır. Son hamlesini yapan Küçük Bey, konağı satar. Bekir, çocuklarıyla beraber ortada kalan Sıdika’ya son bir iyilik daha yapacak ve onların bundan sonraki hayatlarını kurmada yardımcı olacaktır. Sıdika ve çocuklarını baba evine yerleştirir.

Zamanında Küçük Bey’in mallarıyla kendine haksız yollardan mal katan insanların olduğu bir ortamda Bekir, bu ailenin derdini dert bilir, onları her türlü durumda kayırır ve muhtaç olduklarında da elinden geldiğince onlara yardım eder.

1.2.11- KATİNA

Katina, romanın başlarında fiziksel özelliği ve bilhassa baştan çıkarıcı halleriyle tanıtılır. “Katina, güzel ve çok gençti, beline kadar dökülen kumral saçları, iri yeşile kaçan gözleri, dolgun dudakları vardı.”(Gökbudak, 2009a: 57)

Çok genç yaşta annesini babasını kaybeden Katina, uzaktan akrabaları olan Giragos’a sığınır. Giragos, bu durumdan rahatsızdır. Onu bir gün alır Harput’taki sözde akrabasına götürür. Akrabası olduğunu söylediği kadın Hayganoş adında, kadın satan bir Ermenidir. Giragos yüklü bir paraya Katina’yı satar ve döner.

“Katina çok genç ve güzeldi, doğuştan kadınsı bir havası vardı, kırılmaları, cilveleri bir tecrübeye dayanmıyordu, içgüdüsel.” (Gökbudak, 2009a: 78-79) Katina, Kız İbo ve Hayganoş’un işbirliği ile Küçük Bey’le tanışır. Katina, Küçük Bey’e âşık olur. Küçük Bey hakkında herhangi bir bilgisi yoktur. Sonra, evli olduğunu, hatta çocuğu bile olduğunu öğrenir. Bu duruma çok üzülen Katina, Hayganoş’a kızar. Hem bu durumdan rahatsızdır, hem de Küçük Bey’i sevmektedir. Bir gün Lâmia oğlu Kemal için sünnet merasimi düzenler. Çalgı takımında Katina ve Hayganoş da vardır. Katina ile Sıdika orada ilk kez karşılaşır. Sıdika’yı ve Küçük Hanım’ı gören Katina, vicdan azabı çeker ve Küçük Bey’le ilişkisini tamamen keser. Hayganoş ile Kız İbo’nun direktmelerine, hatta şiddet uygulamalarına karşı kararından dönmez. Bütün bunları duyan Sıdika, Katina için bir şeyler yapmak ister. Ancak, kendi gücünün üstünde bir durum mevcuttur. Bu münasebetle kaynanası Dilşat Hanım’dan yardım ister. Dilşat Hanım da Bekir’in yardımıyla Katina’yı onların elinden kurtarır.

Yıllar sonra Sıdika baba evinde çocukları ile birlikte yaşarken Ermeni meselesi patlak verir. Ermeniler, Türkleri katletme planı hazırlarken, önceden bunun haber alınmasıyla büyük bir felaket atlatılmış olur. Bu sefer Ermeniler toplatılır ve Türk topraklarından sürülmek istenir. Bütün bu olaylar yaşanırken, eski bir Ermeni olan, ancak, sonradan Müslüman olmuş, evlenmiş olan Katina ve ailesi evlerinden uzaklaşmak zorunda kalırlar. Bu kargaşa dinene kadar başka bir yerde ikamet etmeye karar verirler. Ancak, gerekli paranın ellerine geçmesi için birkaç günlüğüne sığınacak bir dam ararlar. Katina’nın aklına Sıdika gelir. Bir gün ansızın Perçenç’e gelirler. Sıdika onları birkaç günlüğüne misafir eder. Daha sonra bekledikleri para gelir ve giderler.

1.2.12- KÜÇÜK HANIM

Küçük Hanım, Sıdika Hanım’ın dört çocuğundan en büyüğüdür. Annesi, babaannesi Dilşat Hanım ve hizmetkârlar elinde büyük bir sevgi ve ihtimamla yetiştirilir. Çocuk benliğinde eksikliğini duyduğu tek şey baba sevgisidir. Öyle ki hem bir babası vardır, hem de o babaya hasrettir. Hiçbir yakınlık görmediği babasından o da hep uzak durur. Küçük çocuklar, yaşananları bütünüyle kavrayamazlar da bazı şeylerin farkındadırlar. Çocuklar, çok iyi birer gözlemci, taklitçilerdir. Hayatın karmaşası içerisinde yanı başlarında yaşanan olayları ve bu olaylar karşısındaki tutumları gözler ve böylece

hayal dünyalarına gerçek dünyayı yavaş yavaş bırakırlar. Ayrıca, çocukların sezgileri son derece güçlüdür. Kendisini seven, sevmeyen ya da kendisi için tehlike yaratacak kimseleri sezerler. Nedenini tam olarak bilmeden, kendisini seven birine rahatça elini uzatırken, kendince tehlikeli gördüğü birini şiddetle reddeder. Küçük Hanım da aslında yanında babasından çok fazla söz edilmese de babası yüzünden üzülen bir annesi olduğunun farkındadır. Kimi gece annesinin yanında yatmasından bu sonucu çıkarabilmektedir. Küçük Bey'in yanından fersah fersah kaçan Küçük Hanım, Beko'yu gördüğünde - ki babası kadar seyrek zamanlarda karşılaşırlar- ona kolayca yakınlık gösterir.

Duygusal yönü ağır basan bir çocuk olmasına karşın birçok duyguyu derin yaşar. Hislerinin tercümanı olarak kendisine şiiri bir yol olarak seçer. Annesi için yazmış olduğu bir dörtlük söz konusu durumun en güzel örneğidir: “Sen güllerden güzelsin, bahar dalına benzersin. Bir daha sakın ağlama, beni çok çok üzersin.”(Gökbudak, 2009a: 128)

“Küçük, güzel sanatlara karşı çok ilgi duyuyor, okuma yazma öğrenmek istiyordu.” (Gökbudak, 2009a: 128) Bunun üzerine Dilşat Hanım, Küçük için hoca tutmaya karar verir. Bu işi Hacı Hayri Bey seve seve kabul eder. Başlangıçta Hacı Hayri Bey'in bu teklifi kabul etmesindeki tek neden Sıdıka Hanım'a duyduğu yoğun duygular iken Küçük'ün yeteneği karşısında yaptığı işten zevk de almaya başlar. Küçük, kısa zamanda hocasından çok şey öğrenir. Devrine göre son derece kültürlü, bilgili bir kız olarak yetişir.

“Küçük Hanım yaşlılarından daha uzun boylu, ince yapılı, az konuşan, narin ve güzel bir kızdı. Büyüdükçe Sıdıka'ya daha çok benziyordu” (Gökbudak, 2009a:126-127)

Bir Bey kızı olarak dünyaya gelen Küçük Hanım, her şeyin farkında olduğu bir yaşta babasının konağı satmasıyla, taşınmanın verdiği duygu dolu dakikaları derinden yaşar. Ona en çok acı veren şey ise, artık hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı gerçeğidir. Lâmia'nın oğlu Kemal'le aralarında var olan masum aşk da başlamadan bitecek olmanın sinyallerini verir. Artık onlar için bambaşka bir hayat başlamaktadır. Ve bu hayat beraberinde birçok sıkıntıyı da getirir. Bütün bu sıkıntılar ortasında yeni hayatlarına adapte olmaya çalışan Küçük Hanım, dikiş dikerek ailesine katkıda bulunur. “Küçük ise hakikaten güzel bir genç kızdı. Ama onda öyle bir hava vardı ki, ister istemez herkese bir bey kızı olduğunu hatırlatıyordu. Üstelik çok da kültürlüydü. Kadınların hemen hep-

si, genç erkeklerin de çoğu, onun yanında zayıf ve sönük kalıyordu. Bu yüzden birçok hayranı olmasına rağmen, kimse kolay kolay istemeye cesaret edemiyordu.”(Gökbudak, 2009a: 245) Bir gün Kemal’le kavuşacakları hayaliyle yaşayan Küçük Hanım, Bekir’in bir ziyaretinde Kemal’in evlendiği haberini alır. Bu noktadan sonra kiminle evleneceğinin pek de bir önemi kalmaz. Bunun üzerine Erganili Mustafa ile evlenir. Küçük Hanım ve eşi bir süre Ergani’de yaşadıkdan sonra Elâzığ’a dönerler. Mustafa burada zabıta memuru olarak işe başlar. Küçük evliliğinden yana mutlu değildir. Çünkü kocasının geceleri sayıklamalarından aldatıldığını öğrenir.

1.2.13- DİLŞAT

Sıdıka Hanım’ın ikinci kızı, “Dilşat, orta boylu, hafif kilolu, konuşkan, güler yüzlü, her olayın içinde olan bir kişiydi. Birçok davranışı ile Dilşat Hanım’ı hatırlatıyordu. Etrafındakileri yönetmeyi ve emretmeyi seviyordu.” (Gökbudak, 2009a: 127)

Sıdıka Hanım’ın ve çocuklarının Perçenç’te devam eden hayatları maddî anlamda sıkıntı içinde geçer. Küçük Hanım, dikiş dikerken, Dilşat da oya işler. Elllerinden geldiğince aileye katkıda bulunurlar. Akraları Remzi Bey’in küçüklüğünden beri Dilşat’a ilgisi vardır. Perçenç’e gelmeleri ile birlikte bu iki genç daha sık bir araya gelirler. Remzi, ağabeyi Rahmi’ye rağmen Dilşat’ı kaçıtır ve onunla evlenir. Ailesinden habersiz evlenen gençlerin gidecek bir evleri yoktur. Sıdıka Hanım onlara evini açar. Bir müddet sonra Remzi askere gider. O sırada hamile olan Dilşat doğum yapar ve bir kızı olur. Remzi askerden döndükten sonra bir kızları daha olur ancak çok yaşamaz. Daha sonra Naşide adında bir kızları daha olur. Bu kız Naşide Gökbudak’tır. Sıdıka Hanım, hiçbir torununa kendi adının verilmesine razı olmaz. Tek korkusu onların kaderinin kendi kaderine benzemesidir. Sıdıka Hanım’ın vefatından sonra bir torunu daha olur. Bu çocuğa kardeşleri Ziver’in adını vermek isteseler de anneleri istemediği için Hıfzı adını koyarlar.

1.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Romanda dekoratif unsur olarak gördüğümüz şahıs sayısı oldukça fazladır. Bunun birçok nedeni vardır: Vakanın geçtiği mekânın köy olması münasebetiyle bu durumun kişiler dünyasıyla gözler önüne serilmesi ve köyün ileri gelenlerinin yanlarında

çalışan insan sayısının fazla olmasıdır. Bunlar romanda bir ya da iki kez, sadece isimleri ve yaptıkları işle anılmış kişilerdir. O yüzden haklarında fazla bilgi yoktur. Burada onları romandaki isimleriyle veriyoruz: Karakoçanlı Silo, Baba Faik, Memoş ağa ve kızı Güllü, Kuyumcu Kirkor, Dursun Çavuş, Kel Feyzo, Gülüş Hanım, Henno, Dursune, Nergis, Ebe, İsmail, Ede, Ede'nin görümcesi Pembe, Hanife Bacı, Sabire, Nezahat, Bakkal Nazım, Çintolar, Mehmet, Hacı Hafız Mahmut Efendi, Fikret, Faik, Pembe, Hilmi, Feyzo, Ferzani, Cemre, Hurrem Müftigil, Hürrem Müftigil'in eşi Mehpere, Recep, Sündüz, Hafo, Hüseyin, Hacı Hakkı, Hayriye Hanım ve oğlu, Enver kızı Bedriye, Fikri Bey, Şaban Fevzi Talu ve eşi Nermin, Mürüdülü İbrahim Efendi, Tiyatura Nuriye ve eşi Hayri, Celal, Niyazi, Tevhibe.

1.4-. ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Sıdika Hanım, “romanın varoluş sebebi”dir. Romanın yazılış amacı Sıdika'ya “hayat vermek”tir. (Stevick, 2004: 173) Bu sebeple romanın başkahramanı Sıdika'dır. Sıdika, zamana bağlı olarak değişiklik göstermez, düz karakterdir.

Sıdika'dan sonra romanın en fonksiyonlu karakteri, hareketin timsali olan Beko, vaka neticesinde asıl kahramanın dışında kârlı çıkan, endişe duyan alıcı karakterdir. Sıdika'ya duyduğu platonik aşkıyla romanda yer alır.

Hasım veya karşı güç diyebileceğimiz karakter, Sıdika'nın eşi Küçük Bey'dir. Sıdika'yı mutsuz eden, hayatını zorlaştıran tek kişidir. Sıdika Hanım romanındaki tek yuvarlak karakter Küçük Bey'dir. Küçük Bey, Sıdika'nın doğumuna bir iki ay kalana kadar son derece sevecen, eviyle ilgili, eşine karşı nazik bir erkek iken bundan sonra alkolün ve zaaflarının etkisiyle bambaşka bir kişiliğe bürünür.

Birinci derecedeki kahramanın dünyasındaki câzibe merkezinde Hacı Hayri Bey bulunmaktadır.

Romanda Sıdika'ya yön veren, onun hareketlerinde etkili olan karakterler, kayın validesi Dilşat Hanım ile belirli ölçüde Lamia'dır, diyebiliriz. Zira Lamia'nın düşünceleri Sıdika üzerinde zaman zaman etkilidir.

Yardımcı karakter ise Sıdika'nın hayatını kolaylaştıran, ona her ihtiyacı olduğunda destek çıkan Beyaz'dır.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Sıdika Hanım, Beko, Hacı Hayri Bey, Dilşat Hanım, Beyaz, Bekir, Lamia, Katina, Firdevs Hanım, Ahmet Ağa'dır.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Küçük Bey, Hayganoş, Hacı Hafız Ağa, Kız İbo'dur.

2. ASIL ADI ATIYE

2.1- ROMANIN ÖZETİ

Asıl adı Atiye olan Küçük Hanım'ın çocukluğu, konakta, özel dersler alarak geçer. Çağına göre son derece iyi bir eğitim almıştır. Maddî bakımdan rahat bir hayat yaşarken, babasının mal varlıklarını tüketmesi ile birlikte önce yaşadıkları konaktan ayrılmak zorunda kalırlar, sonra ise kendilerini çetin bir hayat mücadelesinin ortasında bulurlar. Yeni hayatlarına adapte olmakta zorlanan tek kişi Küçük Hanım'dır. Zira o, kişilik olarak iyiye, lükse, güzele gönülden bağlıdır. Giyinişi, yürüyüşü ve edasıyla diğerlerinden farklı olduğunu etrafındakilere hayatı boyunca hissettirecektir.

Küçük Hanım, çocukluk aşkı Kemal ile bir gün evleneceklerinin hayalini kurar. Kemal'in bir başkası ile hem de maddî nedenler yüzünden evlenmesine çok üzülür. Bunun üzerine istemediği hâlde Erganili Mustafa ile evlenir. Diyarbakır'a gelin giden Küçük Hanım, giderek daha sancılı geçen âdet dönemleri yaşamaya başlar. Mustafa ile hastaneye giderler ve bu sancuların tamamen kesilmesi için yumurtalıklarının alınması gerektiğini öğrenirler. O sırada Mustafa'nın erkek kardeşinin eşi hamiledir. Erkek çocukları olana kadar da çocuk yapmaya kararlıdırlar. Bunun üzerine doğacak çocuk kız olursa Küçük Hanım'lara evlatlık verilecektir. Bu şartla Küçük Hanım ameliyat olmaya karar verir. Ancak, Küçük Hanım'ın büyük eltisi Dursune Hanım bunu engeller. Diyarbakır'da daha fazla duramayan Küçük Hanım ve eşi Mustafa, Elazığ'a taşınırlar. Burada Mustafa, zabıta memuru olarak işe başlar. Küçük Hanım da terzilik yaparak hayatını

devam ettirir. Ancak, çocuk hasretleri giderek daha da artar. İşinde son derece başarılı olan Küçük Hanım, büyük bir hırs ve gayretle günden güne yükselişe geçer. Herkese kıyafet dikmemeye ve dikerken de kendi beğenisi çerçevesinde hareket etmeye başlar.

Küçük Hanım ve arkadaşları bir gezi düzenlerler. Gezi esnasında Kemal ile karşılaşan Küçük Hanım, Kemal'i aslında hiç unutmadığını ve onu hâlâ sevdiğini fark eder. Ancak, onu bıraktığı için de Kemal'den nefret etmektedir. Bir gün Kemal, Küçük Hanım'a bir mektup gönderir. Mektuptan, Kemal'in babasının, ortağına olan borçları yüzünden intihar etmemesi için ortağının kızı ile evlenmek zorunda kaldığını öğrenir.

Mustafa başlangıçta evine bağlı, eşine düşkün bir koca iken, yavaş yavaş değişmeye başlar. Mustafa, gün içinde yaşanan her şeyi uykusunda anlatmaktadır. Bu yolla aldatıldığını öğrenen Küçük Hanım, bir kereye mahsus onu affetse de başka bir gün kendi yatak odasında eşini başka bir kadınla yakalar ve evliliğini bitirir. Kemal'in hasta olan eşinin vefat etmesi üzerine bir araya gelen Küçük Hanım ve Kemal, nihayet kavuşacaklarken, Kemal'in eşi, onları bu defa bir daha kavuşmamak üzere ayırır. Zira hasta kadın, çocuklarına babalarının başkasıyla evlenmesine izin vermemelerini vasiyet etmiştir. Gayri meşru bir ilişkiyi kabul etmeyen Küçük Hanım, kaderin bu oyunu karşısında intihara teşebbüs eder. Ancak kız kardeşi Dilşat Hanım tarafından kurtarılır. Hayatta kalmak için hiçbir hayali ve umudu kalmayan Küçük Hanım, işinde de başarısız olmaya başlar. Tek başına bir hayat süren Küçük Hanım yavaş yavaş aklî dengesini kaybeder ve akıl hastanesine yatırılır. Bir gün hastaneye ziyaretine gelen Kemal, onun içler acısı halini görür ve intihar eder. Küçük Hanım da akıl hastanesinde vefat eder ve kimsesizler mezarlığına defnedilir.

2.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

2.2.1- KÜÇÜK HANIM

Asıl adı Atiye olan Küçük Hanım, on yedi köyün sahibi Küçük Bey ile güzeller güzeli Sıdika Hanım'ın en büyük çocuğu olarak dünyaya gelir. Maddî bakımdan her türlü olanağa sahip olan Küçük Hanım, çağına göre son derece iyi bir eğitim alır. Hayatındaki tek noksan baba sevgisidir. "Her şeyleri fazlasıyla vardı. Olmayan tek şey bir baba, bir koca ve bu koca konağı idare etmesi gereken bir erkek. İşte bu eksiklik; herke-

si mutsuz ve çaresiz kılıyordu. Bu yüzden babasını hiç mi hiç sevememişti. Ya Turgut Bey yani Kemal'in babası ne kadar evine bağlı, çocuğuna ve ailesine düşküdü. Elini Kemal'in omzuna atıp da; 'Aslan oğlum' diyerek başını okşadığında, içi bir tuhaf oluyor kıskanıyordu. Hayır, hayır, imreniyordu." (Gökbudak, 2009b: 16-17) Hayatı boyunca da hayatında yer alan erkekler tarafından mutsuz edilen bir kadın olacaktır. Aşkla küçük yaşta tanışan Küçük Hanım'ın kalbi, hayatında yer alan iki erkekle de, bilhassa tek aşkı Kemal ile, iki defa yara alacaktır. Umudu, aradığı eşi Mustafa ise onu aldatacaktır. Mutluluğu nihayet yakalayacak derken Kemal'le yeniden ayrılan Küçük Hanım, kaderine küsüp intihara teşebbüs eder. Kardeşi tarafından kurtarılan Küçük Hanım, kalbini tamamen yok sayarak hayatına devam eder. Bu sefer de tutunacak bir dalı kalmamıştır. Rüzgârın önünde savrulan bir yaprak misali, oradan oraya savrulan Küçük Hanım, nihayet aklını kaybedecek ve akıl hastanesinde biten bir hayatın kollarında ömrünü tamamlayacaktır.

2.2.2- MUSTAFA

Küçük Hanım, Kemal'in başka biri ile evlenmesi üzerine iyi bir kısmet gibi görünen Erganili Mustafa ile evlenir. "Bu genç adam çirkin değil, yakışıklı bile sayılır. Kadınlara nasıl davranılacağını da biliyor galiba, köylüden çok bir şehirli gibi davranıyor. Memleketinde hali vakti de iyiymiş" (Gökbudak, 2009b: 12)

Mustafa, Küçük'ün güzelliği ve asaleti karşısında eşine hayranlık duymaktadır. Küçük'ün her ay tekrarlanan dayanılmaz adet sancılarını çektiğini görünce ona kıyamaz ve onu hastaneye götürüp muayene ettirir. Tek çare yumurtalıklarının alınmasıdır. Ancak, bu çare de beraberinde çocuksuz bir hayat sürmeyi getirmektedir. Mustafa'nın eşine duyduğu sevgi ağır basar ve eşinin her şeye rağmen ameliyat olmasını ister. "Hiçbir şey benim için senden daha önemli ve öncelikli değildir. Ben senin acı çekmemeni, her gününü mutlu ve rahat geçirmeni isterim. Bunun için de her şeyi yaparım." (Gökbudak, 2009b: 73)

Mustafa, yengesi Dursune Hanım'ın onlara huzur vermeyeceğini anlar ve Elâzığ'a taşınır. Burada Küçük'ün akrabası olan belediye reisinin vasıtasıyla zabıta olarak çalışmaya başlar. Ne yaparsa yapsın Küçük karşısında eksiklik hissetmeye başlayan Mustafa, Küçük'ün belediye reisine refakat edip Mustafa Kemal için düzenlenen baloya

katılması üzerine komplekse kapılır. “(...) Mustafa hakikaten buruktu. Bu burukluk kıskançlıktan değildi. Karısını oraya kendi kolunda götürmek isterdi. Ama hâlâ görölüyor ki ondan gerideydi. ‘Bu farkı galiba hiçbir zaman kapatamayacağım’, diye düşündü. Sonra birden ‘Niye bu kadar bozuluyorum ki bugünkü yerime bile Küçük’ün çabası ile gelmedim mi?’ diye düşündü.” (Gökbudak, 2009b: 194)

Geceleri sayıklamaya, gün içinde yaptığı her şeyi anlatmaya başlayan Mustafa, kendini yavaş yavaş ele verir. Küçük’ü aldatan Mustafa, gerçekten pişman olmuştur. Eşine kendini affettirirse de bir süre sonra, hamile bıraktığı bir kadını eşine yardımcı diye evlerine getirir. Küçük, bir gün onları yatakta basar. Bunun üzerine ayrılırlar. Ancak Mustafa boşanmamak için dirense de bir zaman sonra birlikte aldıkları Küçük’ün üzerinde tapulu olan malları geri almak şartı ile boşanırlar.

2.2.3- KEMAL

Kemal ile Küçük, birbirlerini çocukluktan beri severler. Bir gün evleneceklerinin hayalini kurarlarken Kemal, babasının ortağının kızı ile evlenmek zorunda kalır. Zira babası, işinde başarısız olmuştur ve intihara teşebbüs etmeyi düşünmektedir. Tek çıkar yol, babasının yaptığı hataların bedeli olarak sevmediği bir kadınla evlenmektir.

Kader onlara bir şans daha vermeye hazırlanır. Yıllar sonra tesadüfen tekrar bir araya gelen Kemal ile Küçük, yarım kalan aşklarını ve de hayallerini tamamlamak isterler. Ancak Kemal’in çocuklarını kaybetme korkusu ağır basar ve Küçük’e resmi nikâh kıymaz. Böylesine gayrî meşru bir ilişkiyi kendine yakıştıramayan Küçük ile tamamen ayrılırlar.

Kemal, yıllar sonra Küçük’ü akıl hastanesinde bulur. Onun bu durumuna son derece üzülen ve kabahati kendinde bulan Kemal, hayatına son verir.

2.2.4- DİLŞAT

Küçük Hanım’ın kız kardeşi Dilşat, onun en büyük yardımcısı, zor zamanlarında sığınağıdır. Küçük Hanım’ın aksine hayatı hafife almasını bilen, hissî olmaktan ziyade akli kararlar alabilen bir kadındır. Ablası Küçük Hanım için, üzülür, ona yardım etmek, yaralarını sarmak ister, ancak, yaşananlar karşısında elinden çok fazla bir şey gelmez.

Küçük Hanım'ın aklî dengesini kaybettiği zamanlarda ona sahip çıkar. Onu akıl hastanesine yatırmak istemez. Ancak hastalığı ilerlediğinde onu zapt etmekte zorlanır. Son çare olarak hastaneye yatırır. Küçük Hanım'ın vefatından geç haberdar olan Dilşat, ablasının kimsesizler mezarlığına gömüldüğünü öğrenir.

2.2.5- REMZİ

Dilşat'ın eşi, Küçük Hanım'ın eniştesidir. Son derece iyi niyetli, merhametli biridir. Dilşat'la beraber Küçük Hanım'a ellerinden geldiğince yardım ederler. Roman boyunca Küçük'ün en büyük destekçisi olarak yer alır.

2.2.6- DURSUNE

Romanda başkahramanın karşısında yer alan güç Dursune'dir. Küçük'ün güzelliği, asaleti, el becerilerine karşılık Dursune Hanım, “Erkek tipli, kırk yaşlarında itici bir hanımdı.” (Gökbudak, 2009b: 39) Dursune Hanım, Küçük'ün en büyük eltidir. Baştan beri Küçük'e karşı husumet besler. Zira bunun birçok nedeni vardır: En önemli nedeni, Küçük'ün dillere destan güzelliği ve de zarafetidir. İkinci nedeni ise herkese hükmeden ve sözünü geçiren bir kadın olan Dursune Hanım'ın, Küçük'ün gelin gelmesi ve ona körüne körüne itaat etmemesi ile otoritesinin sarsılma tehlikesidir.

Küçük'ün ameliyatından sonra artık çocuğu olmayacağını öğrenen Dursune, Küçük'ü mutsuz etmek için “(...)her fırsatını buldukça çocuktan, doğumdan söz açarak görebildiği herkese Küçük Hanım'ın kısır olduğunu, artık doğuramayacağını bir şekilde bildiriyordu” (Gökbudak, 2009b: 82) Küçük Hanım'ı kendine düşman gören Dursune, onu korkutmak ve Ergani'den kaçtırmak için türlü entrikalar çevirir. Bir gün Küçük'ün yatağına akrep koyarken, bir başka gün sandığından ziynetlerini çalar. Küçük bütün bunlar karşısında soğukkanlılığını korur. Ancak evlatlık alacağı Dilan'ın elinden alınmasına sebep olması, bardağı taşıran son damla olur. Ergani'de daha fazla Dursune ile birlikte yaşayamayacağını anlayan Küçük ve eşi oradan taşınırlar.

2.2.7- BEKO

Beko, bir kâhya olmasına rağmen, ailedenmiş gibi sevilir, sayılır. Daha çok ölçülü davranışları, aydınlatıcı fikirleri ile yer alır. Küçük Hanım'ın zor bir durum karşısında kararsız kaldığı zamanlarda ona düşünceleriyle ışık tutar. Bu özelliği ile yönlendirici karakter özelliği taşır.

2.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Dekoratif unsur durumundaki kahramanların sayısı oldukça fazladır. Zira, mekân da aynı oranda geniştir. Kimi kahraman sadece adı ile anılırken, kimisi de az da olsa fonksiyona sahiptir. Bunlar iki grupta toparlanabilir. SAGDK grubunda Ede'nin oğlu Fikret, komşu Hayriye Hanım, İmam Hacı Hakkı Bey, Sıdika'nın genç kızlık arkadaşı Sabire, Mustafa'nın arkadaşının eşi Asiye, Asiye'nin küçük eltisi Müberra, hastanedeki görevli Hüsnü, Tiyatura Nuriye, Gırnatacı Şükrü, Taşkonak'ın Büyük Hanımı, Av. Şaban Talu, Muhittin Bey'in kızı Faika Hanım, Bakkal Nazım, Fahri Ağa, Memnune Hanım, Hacı'nın gelini Düriye, Salih Talu Ağa, tandırcı Yığsa Bacı, Rahmi Bey'in yardımcısı Kel Hüseyin, Mürüdüdü İbrahim Efendi, Doktor Rıza Cankatan, Ebe Güllü yer almaktadır. FODK grubunda ise Saraylı Küçük Bey'in hizmetkârı Kel Feyzo, Küçük'ün komşusu Asiye, Komşunun oğlu Ahmet, İbrahim Ağa'nın oğlu Ömer, Kemal'in eşi Necmiye Hanım, Nusret Bey yer almaktadır.

2.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Romanın baş kahramanı olan Küçük Hanım'ın asıl adı Atiye'dir. Ancak, herkes onu Küçük Hanım diye çağırılmaktadır. Roman boyunca Küçük Hanım olarak anılır. Romanda Küçük Hanım'ın hazine bir sonla biten hayatı anlatılmaktadır.

Hasım veya karşı güç olarak, başta kader olmak üzere, Küçük Hanım'ın eltisi Dursune Hanım'ı görmekteyiz. Kader, onun hayatında en önemli karşı güç iken Dursune Hanım da kader oyununda yardımcı bir figürandır.

Arzu edilen ve korku duyulan nesne Kemal'dir. Kemal, Küçük Hanım'ın sevdiği erkektir.

Yönlendirici karakter, bilge bir şahsiyet olarak tasvir edilen Beko'dur. Beko'nun hayata dair fikirleri Küçük Hanım'ın hayatında alacağı önemli kararlara ışık tutmaktadır. Ayrıca Dursune Hanım'ın aldığı tavır da Küçük Hanım'ın Diyarbakır'daki yaşamının sona erip Elazığ'a taşınmalarında tek sebep olduğundan yönlendirici bir etki taşımaktadır.

Roman içerisinde Küçük Hanım'a her daim yardımcı olan karakterler kız kardeşi Dilşat Hanım ile onun eşi Remzi Bey'dir.

Roman'da zaman içerisinde değişiklik gösteren tek karakter Küçük Hanım'ın eşi Mustafa'dır. Mustafa, romanın başında evine ve de eşine bağlı bir erkek iken, tam tersi bir kişiliğe bürünür.

Roman içerisinde "olumlu/ iyi kişiler": Küçük Hanım, Dilşat Hanım, Remzi Bey, Beko'dur.

Roman içerisinde "olumsuz/ kötü kişiler": Dursune Hanım, Mustafa'dır.

3. MİRALAYIN KIZI SÜREYYA

3.1- ROMANIN ÖZETİ

Süreyya, amcasının oğlu Erdoğan'la sözleneceği gece evden kaçır. Uzun bir aramadan sonra çok sevdiği ninesi Senane Hanım'ın hayal meyal gözünde canlanan kral mezarlığında olma ihtimalini değerlendiren Miralay, adamlarını gönderir ve Süreyya'yı soğuktan donmak üzere ve apış arasında kurumuş kanla bulur. Süreyya'nın bulunduğu bir süre kimseye söylenmez. Zira Erdoğan da yana yakıla Süreyya'yı aramakta ve ona bunun hesabını sorma planları yapmaktadır. Süreyya, tedaviye yanıt vermiş fiziksel açıdan iyileşmiştir, ancak, geçirdiği şokla beraber konuşamaz ve hareket edemez. Erdo-

ğan'dan gelecek muhtemel bir tehlikeye karşı Miralay, kızını Ankara'daki oğlu Melih Bey'in yanına gönderir. Burada bir hemşire nezaretinde tedavi görür. Ancak, hastalığı psikolojiktir. Melih Bey'in baldızı Dilâra'nın uzaktan arkadaşı olan Afgan bir psikiyatr olan Zaki'den yardım istenir. Zaki, Afganistan şahının akrabasıdır ve Türkiye'ye eğitim almak için gelmiştir. Zaki, Süreyya'yı görür görmez ondan etkilenir ve hiç düşünmeden tedavi etmeyi kabul eder. Süreyya bir yıla yakın bir süredir psikolojik tedavi görürse de hiçbir yanıt alınamaz. Zaki, tedaviyi bırakmak durumunda kalır. Vedalaşmak için son kez geldiğinde odadan çıkmak üzere iken açık pencerenin, çıkan rüzgâr ve şimşeğin etkisiyle camı kırılır. Süreyya, bir anlık korkuyla ilk kez konuşur. Herkes çok mutludur. Ailesi hayata adapte olsun diye Dilâra, sevgilisi Serkan ve arkadaşları Umut'la sık sık dışarıya çıkmasına müsaade ederler. Her kapı çalındığında Süreyya, Zaki gelir umuduyla koşar. Kendine henüz itiraf edememişse de o da Zaki'ye âşık olmuştur. Tıp balosunda Umut'la dans eden Süreyya birden Zaki'yi görür. Zaki, sinirden kızaran gözleriyle onları izliyordur. Dansın bitiminde Zaki, yanında bir kadınla onların masasına gelir ve onlara yanındaki kadını tanıştırır. Soyadlarının aynı olması sebebiyle Süreyya, Zaki'nin evlenmiş olduğunu düşünür ve buna çok üzülür. Birkaç gün sonra arkadaşlarıyla Atatürk Orman Çiftliği'ne giden Süreyya, orada Zaki ile karşılaşır. Zaki, ona olan duygularından bahseder ve evlenme teklifi eder. Süreyya, kendisine hayatındaki ikinci kadın olmasını teklif ettiğini zanneder ve onu sert bir şekilde reddeder. O günden sonra Süreyya, Zaki'yi bir müddet görmez. Bir gün evlerine resmi arabadan inen iki kadın gelir. Biri Zaki'nin baloda tanıştırdığı kadın olan Amina, diğeri ise Amina'nın annesidir. Süreyya'ya Zaki'den uzak durmasını söylemek için gelmişlerdir. Böylece Süreyya, Zaki'nin evli olmadığını öğrenir. Zaki bir kere daha evlenme teklifi ederse kabul edeceğini söyler. Amina, Zaki'yi ziyaretinde onu son derece perişan görür. Sınavlarını bir kenara bırakmış, gece gündüz içki içmektedir. Onun bu haline acıyan kadın, olan biteni anlatır ve Süreyya'nın onu beklediğini söyler. Âşıklar birbirlerine kavuşurlar ve hemen evlenirler. Son derece mutlu bir hayat yaşarlarken bir gün Süreyya bir karar alır. Zaki'ye Afganistan'da yaşamayı teklif eder. Afganistan'a giden Süreyya, gerek mekân bakımından, gerekse kayınvalidesi ve büyük eltesinin kendisine karşı düşmanca tavırları karşısında hayal kırıklığı yaşar. Onu mutlu eden tek şey görüncesi Şirin'dir. Şirin, ayağı olmayan sakat bir kızdır. Sakat olduğu için başta annesi tarafından dışlanmış, yardıma muhtaç bir kızdır. Süreyya, elinden geldiğince Şirin'in hayatını kolaylaştırmaya çalışır. Onu Türki-

ye'ye götürüp ameliyat ettirir. Başarılı bir ameliyat geçiren Şirin, doktoru Hamdi'yle evlenip Afganistan'da yaşamaya başlar. Zaki'nin işleri yolunda gitmektedir. Şah, onlara kendilerine yakın bir villa yaptırır. Burada bir süre Şirin'lerle birlikte yaşarlar. Süreyya'nın bebeği olmamaktadır. Buna kaçma hadisesinde soğuktan üşütmesi neden gösterilir. Zaki'nin ailesi, başta annesi olmak üzere, sürekli baskı yapmaktadır. Daha fazla dayanamayan Zaki, daha önce hiç görmediği, bir daha da görmeyeceği bir kadınla birlikte olur. Kadın hamile kalır. Bu durum karşısında Süreyya ağabeyi Kenan Bey'e haber gönderir ve onu buradan kurtarmasını ister. Sefareten memurlar gelir, ancak Süreyya, Zaki'siz bir hayat düşünemeyeceğinden kararından vazgeçer. Zaki, kızı dünyaya gelir gelmez çocuğu annesinden alır. Bebeği Süreyya büyütecektir.

Başbakan Davud, askeri bir darbe yapar ve şahı devirip cumhuriyeti ilan eder. Şahın akrabalarını da görevden alır. Zaki de askerdeki görevinden alınır, onun sadece üniversitede çalışmaya devam etmesine izin verilir. Ancak Afganistan sürekli kaynamaktadır. Davud karşıtı olan Âmin ve Terakki kanlı bir devrimle Davud'u ve yakınlarını öldürür. Zaki de tehdit altındadır. Rusya'nın Afganistan'ı işgal etmesiyle birlikte Zaki de tutuklanır. Hamdi, Zaki'nin isteği üzerine Süreyya ile kızları Zakiya'yı binbir güçlükle kaçıtır. İki ay kadar zorlu ve de tehlikeli bir kaçış sürecinden sonra Süreyya ile Zakiya İran üzerinden Türkiye'ye gelirler. Süreyya kızını nişanlısının yanına Amerika'ya gönderir. Nikâhlarına katılmayı planlayan Süreyya, Zakiya'nın onun çocuğu olmadığını öğrenmesi üzerine nikâha davet edilmez. Gerçek bir anne gibi davranmış olması ve çektiği sıkıntıların karşılığında bu duruma düşmesi Süreyya'yi çok üzer. Ancak, onu asıl üzen Zaki'siz bir hayata mahkûm olmasıdır. Her gün haberleri izler, her perşembe Afganistan uçağını bekler ancak, hiçbir haber alamaz. Sağlığı iyi değildir, fakat doktora da gitmek istemez. Bir gün ablaları Şehnaz ve Fahrünisa'nın ısrarıyla muayene olur ve tüberküloz olduğunu öğrenir. Sağlığına dikkat etmesi gerekmektedir, ancak, Süreyya Zaki'siz bir hayatı zaten yaşamak istememektedir. Altı sene boyunca Zaki'nin dönmesini bekler. Hastalığı ilerler ve tedavi olmak istemez. Bir gün ninesinin çok sevdiği manzumesi olan Mavi Kanatlı Kelebek'i Şehnaz'dan okumasını ister. Dinlerken bu dünyadan göçer gider. Altı ay sonra Şehnaz sefaretten bir mektup alır. Mektubu Şirin göndermiştir. Şirin, ağabeyini uzun ve işkence dolu tutukluluk halinden sonra bir gün hastanede bulur. Bacağı ve eli yoktur. Bir seneye yakın tedavi görür ve kendine gelir. Ancak her şey için çok geç kalmışlardır. Zira Süreyya artık yoktur.

3.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

3.2.1- SÜREYYA

Süreyya, hayat karşısında ne istediğini bilen ve aldığı kararların sonuna kadar mücadelesini veren biridir. Süreyya'nın gözleri “ Siyah üzüm taneleri gibiydi. Hafif çekişti ve kirpikleri çok uzundu. Kirpiklerinin gölgesi yüzüne düşmüş, zayıf ve zarif yüz hatlarını daha güzel ve daha gizemli bir hale getirmişti. Saçları simsiyah, (...) Dudakları dolgun ve renkliydi.” (Gökbudak, 2009c: 40)

Henüz on altı yaşında olan Süreyya, beşik kertmesi olan Erdoğan ile zorla sözlendirilecektir. İnatla buna karşı çıkan Süreyya, kaçma kararı alır. Soğuk bir kış gecesini yaşayan Amasya'da evden kaçan Süreyya, Kral mezarlığına gider. Burada apış arasında kan ile bulunan Süreyya, o gece yaşadığı şokla beraber bir yıla yakın konuşmadan, hareketsiz bir şekilde yaşar. Doktorlar, “Fiziksel olarak zatürre ve ruhsal olarak da büyük bir şok geçirdiği teşhisinde birleştiler.” (Gökbudak, 2009c: 32) Süreyya, Zaki'nin veda ettiği gün başka bir şokla yeniden hayata döner. Zira dışarıda, kaçtığı geceki hava hâkimdir, pencerenin aniden çarpıp camın da kırılmasıyla Süreyya ilk kez tepki verir ve hızla iyileşir.

Ablası Şehnaz'ın eşinden boşanması ve oğlu Tuğrul'un küçük yaşta buna şahit olması karşısında, Süreyya kendi iç dünyasıyla bu durumu özdeşleştirir. Aslında başına gelenlerden ailesini sorumlu tuttuğu gerçeği su yüzüne çıkar. “Bu çocuğun da hayatında bir şeyler değişmişti. Hem bir ömür etkisini görebilecek bir değişiklikti ve bu çocuğun bu değişimde hiçbir rolü ve günahı yoktu.” (Gökbudak, 2009c: 107)

Süreyya, Zaki'ye karşı özel bir ilgi duyar. Ancak kendine bile henüz bunu itiraf edemezken Zaki'nin yanında tıp balosunda gördüğü kadınla evli olduğunu düşünmesi onu üzer. Daha sonra gerçekleri öğrenir ve Zaki'nin evlenme teklifini kabul eder. Çok mutlu olan gençler, çocuk sahibi olmak isterler. Süreyya'nın o gece üşütmesi yüzünden çocuk sahibi olamayacağını öğrenirler. Bu haberi herkesten saklayan Süreyya, Zaki'ye Afganistan'da yaşamayı teklif eder. Bu kararı almasında kuşkusuz, birçok neden vardır: “Ama bunun bir gidiş değil, kaçış olduğu kesindi. Bu kaçışta, bebek sahibi olamamanın etkisi çok fazlaydı. (...) Galiba gizliden gizliye ta derinlerde, kendisini rahatsız eden

şeylerden biri de, kocasının yükselişini engellemek gibi bir duyguya sahip olmasıydı. Kocasın Şah'ın yakınıydı, özel eğitim görmüştü. Muhakkak ki Afganistan'daki statüsü çok daha başka, çok daha parlak olacaktı. Burada ise sadece bir Afgan subayıydı. Türk ordusunda ne kadar kabul edilirliliği vardı? Onu da bilmiyordu. Zaki çok daha özel, çok daha güzel yerleri hak ediyordu.” (Gökbudak, 2009c: 179-180)

Süreyya, Afganistan'da son derece zorlu bir hayatla baş başadır. Zira, hem Türkiye'de sahip olduğu olanaklar yoktur, hem de kayın validesi ve büyük görümcesi onu sevmedikleri gibi aralarına da kabul etmezler. Hele de çocuk sahibi olamamasını yüzüne vuran Şerbet Hatun, onun canını yakmak için her şeyi fırsat bilir ve bu durumu her fırsatta değerlendirir. Süreyya, kendini küçük görümcesi Şirin'e adar. Kendi gibi dışlanan Şirin'in ise tek suçu sakat olmaktır. Her şeyden öte Süreyya'ya en acı veren şey kocasının annesinin ısrarlarına dayanamayıp başka bir kadınla birlikte olmayı kabul etmesidir. İşte buna tahammül edemeyen Süreyya, Türkiye'ye dönme kararı alır. Türk sefirlerinin gelmesiyle birlikte Zaki'siz bir hayatı istemediğini düşünür ve gitmekten vazgeçer. İlk günkü gibi büyük bir aşk ve tutkuyla birbirlerini sevmeye devam etmektedirler.

Şirin'i Türkiye'de ameliyat ettiren Süreyya, onu yeniden hayata döndürmenin mutluluğunu yaşar. Afganistan'a gitmesinin en güzel tarafı olarak Şirin'i görür. Ona yardımcı olmuş, hayatının olumlu yönde değişmesine vesile olmuştur.

Ruslar tarafından Afganistan işgal edilir ve Zaki tutuklanır. Zaki'nin isteği üzerine Süreyya ile Zakiya Türkiye'ye kaçar. Ancak, Süreyya Zaki'siz bir hayata tahammül edemez. Altı yıl, ondan bir haber almak umuduyla yaşar. Umudunun bittiği anda tüm yaşama isteğini kaybeder ve ölür.

3.2.2- ZAKİ

Romanda arzu edilen nesne olan Zaki, “(...)uzun boylu, zayıf, oldukça esmer ve uzun yüzlü, genç bir delikanlı”dır (Gökbudak, 2009c: 39) Afganlı'dır. Şah'ın yeğeni olması münasebetiyle Türkiye'de eğitim görür. Askeri Tıp Fakültesi'ni bitiren Zaki psikoloji alanında ihtisasını yapmaktadır. Afganistan'daki siyâsî ve sosyal hayat son derece zorlu ve ürkütücü geçmektedir. Bu sebeple insanlar silahlarıyla birlikte yaşamak zorundadırlar. Fakir halkın içinde bulunduğu şartlar çerçevesinde çocuklar ilgisiz, özensiz yetişmektedir. Zaki de o çocuklardan sadece biridir. Zaki, eline silah almaktan hep uzak

durmuş, insanlara yardım etmeyi kendine görev bilmiş biridir. Bu nedenle doktor olma kararı almıştır.

Şah, Zaki'nin, akrabalarından Amina ile evlenmesini uygun görür. Zaki, Türkiye'deki eğitimini tamamlar tamamlamaz Afganistan'a dönecektir. Ancak Zaki'nin Süreyya'yı görmesiyle birlikte tüm planlar alt üst olur. Zira Zaki, Süreyya'ya âşık olmuştur. Zaki'nin Süreyya'yı sevdiğinden haberdar olan Amina, evlenmekten vazgeçer ve Zaki'nin Süreyya ile evlenmesine ön ayak olur. Zaki, Süreyya'nın ailesine Türkiye'de yaşama sözü verir. Bunun üzerine burada yaşamaya başlarlar. Süreyya'nın Afganistan'a gitmek istemesiyle zorluklarla dolu bir hayat yaşamaya başlarlar. Zaki, annesi Şerbet Hatun'a karşı Süreyya'yı koruma görevi üstlenmiş olsa da elinden çok da fazla bir şey gelmemektedir. Süreyya'nın çocuğunun olmaması üzerine Şerbet Hatun'un Zaki'ye olan baskısı gün geçtikçe çekilmez bir hâl alır. Bu duruma nihayet vermek isteyen Zaki, bir defaya mahsus başka bir kadınla birlikte olmaya karar verir. Ancak ilk denemede sonuç alamazlarsa başka bir teşebbüste bulunmayacaktır ve kabahatin kendinde olduğunu söyleyecektir. Süreyya'yı büyük bir aşkla seven Zaki, bunu istemeyerek başarır ve kadın hamile kalmıştır.

Zaki, Şah'ı birçok yönden başarısız bir devlet yöneticisi olarak görmesine rağmen, Şahın karşısında olan Davud'un Komünizmi istemesi yüzünden, Şah'ın yanında yer alır.

Zaki hem orduda görevlidir hem de üniversitede çalışır. Davud'un ihtilaliyle birlikte Zaki, ordudaki görevinden alınır. Ardından gerçekleştirilen Amin ve Terakki'nin kanlı ihtilaliyle birlikte Zaki'nin hayatı da tehlikeye girer. Rusların Afganistan'ı işgal etmesiyle birlikte Zaki tutuklanır ve altı yıl çeşitli işkenceler görür. Tesadüfen Şirin'in çalıştığı hastaneye getirilen Zaki'nin tedaviden sonra sağ ayağı kesilir ve sol eli de yoktur. Kendine gelir gelmez Süreyya'yı sorar, ondan haber almak ister. Ancak bu halde karşısına çıkmaya cesareti yoktur. Şirin'in Süreyya'ya gönderdiği mektup cevapsız kalacaktır.

3.2.3- ERDOĞAN

Erdoğan, Süreyya'nın amcası Ali Kürşat Bey'in en büyük torunu, diğer bir ifadeyle Rıza Amcanın oğludur. Süreyya ile Erdoğan beşik kertmesidirler.

Erdoğan iyi bir eğitim almış, yakışıklı bir gençtir. Herkes tarafından iyi bir kısmet olarak değerlendirilse de Süreyya ondan hiç hoşlanmaz. Bu nedenle Süreyya'nın söz gecesi evden kaçması Erdoğan'ı tanımada ve Süreyya'yı bu kararda haklı çıkarmada kötü ama neticesi olumlu bir tecrübe olacaktır. Erdoğan bu kaçıışı kendine yapılan bir hakaret gibi algılar ve Süreyya'yı ailesinden önce bulma fikrine kapılır. Zira ona bunun hesabını soracak daha sonra da onu adamlarına yem edecektir. Ancak amacına ulaşamaz. Miralay ve ailesi Süreyya'yı herkesten önce bulur.

Erdoğan'ın yaptığı hırçınlıklar karşısında, ablası Sulhiye, Erdoğan hakkında her şeyi bilen biri olarak, bu duruma daha fazla göz yumamaz. Önce kardeşini daha fazla ileri gitmemesi için ihtar eder. Ancak, Erdoğan mağdur olduğu gerçeğine kendini öylesine kaptırır ki nihayet kendi gerçeğine ters düşer. Bu duruma daha fazla seyirci kalmak istemeyen Sulhiye Paris'e döner. Erdoğan'ın Paris'teki eşine olup biteni anlatır ve onu Türkiye'ye gönderir. Böylelikle Erdoğan'ın gerçek yüzü herkes tarafından öğrenilir. Erdoğan'ın amacı Süreyya ile evlenip Miralay'ın mirasına konmaktır. Planı suya düşen Erdoğan, karısı ve çocuğuyla Paris'e gönderilir.

3.2.4- SENANE HANIM

Senane Hanım, Süreyya'nın doksanına merdiven dayamış ninesidir. Torunu Süreyya'ya karşı özel bir ilgisi olan, birçok duyguyu yoğun yaşayan, hassasiyet sahibi, yaşına göre son derece çağdaş fikirlere sahip olan Senane Hanım, kimi zaman duygularını ifade etmede edebiyattan istifade eder. Bu özelliğini, aynı soydan geldiği ilk kadın divan şairlerinden Mihri Hatun'a bağlar.

Senane Hanım ile Süreyya'nın aralarındaki güçlü bağın en önemli nedeni olarak Senane Hanım'ın kendisini onunla özdeşleştirilmesi, kendi hayatını, gençliğini, körpeliğini onda görmesidir. İkisi de son derece duygusal, sevmeyi bilen insanlardır. Her ikisi de on altı yaşında sevmediği biriyle zorla evlendirilmek istenmiştir. Senane Hanım karşı çıkma cesaretini gösterememiş ve tam altmış beş yıl sevmediği biriyle evlilik hayatı yaşamışken, Süreyya, hayatı pahasına, kaderine karşı çıkmış ve amacına da ulaşmıştır. Bu nedenle Senane Hanım, Süreyya'nın her zaman yanında yer almış ve her kararında ona destek olmuştur.

Altmış beş yıl sonra tek aşkı olan Emin Bey'e yaşadıklarından bahsetmiş ve birbirini ömür boyu sevmiş olan doksanına merdiven dayamış iki insan, geç de olsa mutlu konuşmuşlardır. Kader, onlara son bir oyun daha oynar ve Emin Bey'in fenalaştığı haberini alan Senane Hanım, Emin Bey'i eli ellerinde gözü gözlerinde ebedî yolculuğuna uğurlar. Bu acıya daha fazla dayanamayan Senane Hanım da kısa bir süre sonra vefat eder.

3.2.5- FAHRÜNİSA

Fahrünisa, Miralay'ın en büyük çocuğudur. Kırk yaşına gelmiş ancak evlenmemiştir. "Çok güzel bir kız değildi ama çirkin de sayılmazdı. Birçok isteyeniyi olmuştu. Kılı kırk yaran Miralay, kızını kimselere layık görememişti. Yaşı geçip, dullar ve çocuklular kapılarını çalınca da Fahrünisa artık evlenmeyi düşünmemiş (...)"tir. (Gökbudak, 2009c: 30)

Kırk yaşına basan Fahrünisa, Aslan Bey adında cömert ve kibar bir adamla evlenir. Bir de oğlu olur.

3.2.6- ŞEHNAZ

Süreyya'nın ablası Şehnaz, kocası tarafından aldatıldıktan sonra oğlu Tuğrul ile birlikte Ankara'da Süreyya ile birlikte yaşar. Süreyya'nın Afganistan'dan dönüşüyle birlikte altı sene daha beraber bir hayat yaşarlar. Süreyya'nın zor zamanlarında yanında olmuş, acısını paylaşmıştır.

3.2.7- ŞİRİN

Şirin, Zaki'nın en küçük kardeşidir. Şirin, Süreyya'nın görür görmez dikkatini çeker. Süreyya, "(...) kızın sol bacağıнын dizkapağının altından sonrasının yok olduğunu gördü. Çok güzel bir kızdı. On altı veya on beş yaşlarında, esmer tenli, kalkık burunlu, çok biçimli bir yüzde, dolgun dudaklarıyla ve de özellikle zümrüt gibi parlayan gözleriyle dikkati çekiyordu."(Gökbudak, 2009c: 187)

Şirin, annesi Şerbet Hatun tarafından sakat olduğu için dışlanır. Temel ihtiyaçları bile gereğince karşılanmadığı için kötü kokar ve tek başına bir yaşam mücadelesi ve-

rir. Böyle yaşamaktansa ölmeyi ister. Süreyya'nın Afganistan'a gelmesi ile beraber hayatı tamamen değişir. Süreyya ona her bakımdan yardım eder. İnsan muamelesi görmesini sağlar. Sonrasında ise onu Türkiye'de ameliyat ettirir ve her uzvunu kullanabilen biri hâline gelir. "Gülmeyi bilmeyen, ürkek bakışlı, her an aşağılanmaktan bunalmış, yerlerde sürünen bir kızın yerini, şimdi gülen, konuşan, güzelliği fark edilen, ümit besleyen bir genç kız almıştı."(Gökbudak, 2009c: 247)

Ameliyat esnasında Doktor Hamdi ile aralarında bir yakınlık oluşur. Şirin'in ülkesine dönmesinden bir süre sonra Hamdi, Şirin'le sözlenir. Hamdi, Afganistan'da işe başlar ve evlenip bir süre Süreyya ve Zaki ile birlikte yaşarlar. Daha sonra yandaki eve yerleşirler. Hamdi'nin siyâsî görüşü ihtilalle beraber başa geçer. Dolayısıyla hiçbir tehlike altında değildir. Ancak Zaki ve ailesi için ellerinden bir şey gelmez. Zaki'nin tutuklanması üzerine Şirin'in de gönülden ısrarıyla birlikte Hamdi, Süreyya ile Zakiya'yı kaçıtır.

Kanlı devrimle beraber toplu halde insanlar ölür ve hastabakıcı açığı fazla olduğundan Şirin, kocasına hastanede yardım eder. Bir erkek çocukları olur. Yıllarca bu şekilde hayatlarını devam ettirirler. Bir gün hastalar arasında Şirin, ağabeyi Zaki'yle karşılaşır. Bir sene süren bir tedavinin ardından vücudunda çeşitli yaralar alan Zaki, Süreyya'nın karşısına çıkmaktan korkar. Bunun üzerine Şirin, Süreyya'ya mektup yazar. Ancak Süreyya çoktan vefat etmiştir.

3.2.8- ŞERBET HATUN

Zaki'nin annesi Şerbet Hatun, kötülükle beslenen bir kadındır. Kızı Şirin'e sakat olduğu için zulmederken, Süreyya'nın gelmesi ile birlikte onu da düşman görmeye başlar. Süreyya'nın canını yakmak için, çocuğunun olmadığı gerçeğini sık sık yüzüne vurur. Ruh sağlığı iyi olmayan bu kadına, sinir hastası teşhisi konulur ancak tedavi sonuç vermez. Bir gün intihar ederek ölür.

3.2.9- DİLÂRA

Dilâra, Melih Bey'in baldızıdır. Süreyya'nın hastalığı sırasında ve sonrasında hep yanında olmuş, tek arkadaşıdır. Dilâra, Süreyya'nın Afganistan'dan gelme kararı

aldığında ona yardım eder. Birbirine gönülden bağlı bu iki arkadaş, hayat gâilesi içinde, birbirlerinden uzakta iki hayat sürmüşlerdir.

3.2.10- UMUT

Umut, Dilâra ile erkek arkadaşı Nihat'ın arkadaşlarıdır. Umut, “(...) uzun boylu yakışıklı bir çocuk (...)”tur. (Gökbudak, 2009c: 104) Süreyya ile karşılaşır karşılaşmaz onu çok beğenen Umut, Süreyya'nın onu bir gün seveceği ihtimaliyle yaşar. Ancak Süreyya onu sadece iyi bir arkadaş olarak görür. Aradan yıllar geçer. Süreyya, Zaki ile evlenir, Umut da Bahar adında bir kızla ile evlenir ve bir de kızları olur. Ancak trafik kazasında eşini kaybeder. Süreyya'yı hâlâ seven Umut, Süreyya'ya birlikte olmayı teklif etse de Süreyya, Zaki'yi ölene dek bekleyecektir.

3.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Dekoratif unsur durumundaki kahramanların sayısı çok değildir. Roman içerisindeki görevleri bakımından çeşitli farklılıklar göstermektedirler. SAGDK grubunda Amasya'daki evin bitişik komşusu Ferhunde Hanım ve büyük kızı, hasta bakıcı Pembe, Fahrünisa'nın oğlu Murat, Şirin'in oğlu Vahid yer almaktadır. FODK grubunda ise Miralay'ın evinde çalışanlar Sadiye, Mevlüt ve Ruhsar, Erdoğan'ın adamı Dursun ve eşi Kezban, Dr. İhsan Bey, Emin'in annesi Gülgüle teyze, Amina Karumi, Afganistan Şahı, Zakiya'nın annesi Vajda, Afganistan'dan kaçış esnasında yardım edenler Satar, Vehap ve Fahreya nine yer almaktadır.

3.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Süreyya, romanın başkahramanıdır. Süreyya roman içerisinde Amasya'dan başlayıp sırasıyla Ankara ve Afganistan'da süren hayat serüveni boyunca değişmeyen bir kişilik yapısına sahiptir. Düz bir karakterdir.

Süreyya'nın hayatında karşı güç olarak yer alan şahısların Erdoğan ve kayınvalidesi Şerbet Hatun olduğunu görüyoruz. Her ikisi de onun hayatını zorlaştıran birer en-

gel olarak karşımıza çıkarlar. Vaka boyunca olumsuz tipler olarak romanda yer almışlardır.

Arzu edilen nesne, hüviyetinde ise Süreyya'nın biricik aşkı Zaki'yi görmekteyiz.

Senane Hanım, sekseni aşkın yaşının verdiği tecrübesiyle Süreyya'nın hayatında yönlendirici bir rol oynayacaktır.

Süreyya'nın hayatında en büyük yardımcıları kardeşleridir. Ne zaman çıkmaza düşse ona daima yardıma hazır olan kardeşleri olacaktır.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Süreyya, Zaki, Hamdi, Şirin, Fahrünisa, Senane Hanım, Şehnaz, Dilâra, Sulhiye'dir.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Erdoğan, Şerbet Hatun'dur.

4. RAHMİ BEY

4.1- ROMANIN ÖZETİ

Mustafa Efendi ile Hayriye Hanım'ın uzun yıllar çocuğu olmaz. Bir ağa için özellikle erkek evlât sahibi olma isteği adeta en büyük hayaldir. Hayriye Hanım yine hamile kalır. Bu sefer olağanüstü bir çabayla hamilelik süreci başarıyla atlatılır. Son derece zor bir doğumla oğlu Rahmi dünyaya gelir. Bu durum, halk arasında zor bir çocuk olacağı ile yorumlanır. Gerçekten de Rahmi Bey, hayatı boyunca zor bir insan olacak, başı belâdan kolay kolay kurtulmayacak, kendisi ile beraber ailesini de zor durumda bırakacaktır.

Rahmi Bey, çocukluğundan beri, kendisini farklı gören, insanlardan üstün olduğunu düşünen bir çocuktur. Hoşuna gitmeyen bir durum karşısında son derece sert, çoğu zaman problemleri şiddetle çözen biridir. Okulda dersleri son derece başarılıdır. Tek hayali zabıt olmaktır. İdadi'ye başladığı senenin tatilinde eve döndüğünde, çok sevdiği babaannesinin vefat ettiğini, babasının da kör olduğunu öğrenir. Babası Mustafa Efendi, tam bir kalem efendisidir. Son derece bilgili, merhametli, sakin mizaçlıdır. Mustafa

Efendi, babası Hacı Hakkı Bey'in vefatından sonra işleri devralmıştır, lâkin, karakteri gereği, malları iyi bir şekilde yönetememektedir. Tek umudu oğlu Rahmi'dir. Rahmi'nin zabıt olma fikrine sıcak bakmaz, ancak, karşı da duramaz. Rahmi babasının kör olması ile birlikte ailesinin onun yardımına ihtiyacı olduğunu düşünür ve kendi hayalini bir tarafa bırakıp ailesinin, mallarının başına geçer. O sırada Mıstirik adında bir Ermeni doktorun özellikle Müslüman hastaların ölümüne sebep olduğunu öğrenir. Zira babasının kör olmasında da onun parmağı olduğunu öğrenir. Arkadaşı Lütfü'nün de nişanlısının ölümüne yine o sebep olmuştur. Bunun üzerine iki arkadaş Mıstirik'in evine giderler. Evde, insanların ölümüne neden olan bir ilaç bulmak fikrindedirler. Buldukları kasayı güç bela açarlar. İçinde bir miktar para ve bir şişe zehir bulurlar. Parayı köydeki fakirlere dağıtıp zehri de yok ederler. Bunun üzerine Mıstirik jandarmaya başvurur. Osmanlı'nın otoritesinin zayıf olduğu o yıllarda İtilaf devletlerince kışkırtılan Ermeniler için devlet, hiçbir şey yapamaz. Mıstirik'in jandarmalar eşliğinde Malatya'ya götürüleceğini duyan Rahmi, kendince yaptığı bir planla pusu kurar ve Mıstirik'i öldürür. Bu olaya sevinen Nurettin Paşa, vakayı faili meçhul bir dava olarak gösterip dosyayı kapatır. Lakin onun yerine gönderilen Ermeni kumandan dosyayı tekrar açtırır, Rahmi'yi tutuklar ve hapse attırır. Rahmi, 7 yıl hüküm giyer. Mustafa Kemal ve beraberindeki direnişçiler birçok cephede başarı kazanır ve İtilaf Devletleri'nin yeni hükümeti kabulü ile Elazığ, Sivas ve Diyarbakır'da bakır işletmesinde üstünlük hakkı kazanırlar. Yeni hükümet siyâsî mahkûmları muharebelerde asker olarak vazifelendirecektir. Bu sebeple hapishane müdürü kendi tasarrufu çerçevesinde Rahmi'yi siyasi mahkûm addeder ve onu Elazığ'daki İtilaf güçlerinin başına memur tayin eder. Şartlı olarak salıverilen Rahmi ve ailesi çok mutlu olurlar. Rahmi hemen bir araştırma yapar ve Fransızların henüz gelmediğini ve ne zaman geleceklerinin belli olmadığını öğrenir. Köyüne döner.

Tevhide'yi görür görmez beğenen Rahmi, onunla evlenme kararı alır. Tevhide tam istediği özelliklere sahip bir kızıdır. O, itaatkâr, cesur ve ona son derece gönülden bağlıdır. Ancak, hapisten çıktığında Co Şefik adında Amerika'dan yeni gelmiş, durumu iyi olan bir gence Tevhide'yi vereceklerini öğrenen Rahmi, babasını yollasa da kızın ağabeyi kararından dönmez. Bunun üzerine Rahmi, Co Şefik'i bulur ve Tevhide'den vazgeçmesini aksi takdirde pişman olacağını söyler. Bunun üzerine Co Şefik Tevhide'den vazgeçer. Bu olaydan birkaç gün sonra Co Şefik öldürülür. Evvelinde onu tehdit eden Rahmi, zanlı olarak tutuklanır. Mahkeme günü gerçek katiller bulunur. Bunlar

Ermeni Taşnak Komitesi'nden iki gençtir. Suçluluğu ispatlanmadığı halde ona katil muamelesi yapan Ermeni kumandan, her fırsatta ona olan düşmanlığını göstermektedir. Yine bir gün jandarma, Rahmi'nin peşine düşer. Bunu duyan Rahmi, İso Dayı'ya sığınır. Jandarma her yerde onu arar. Bu seferki sebep ise yine Rahmi'nin tartıştığı bir işçinin ölü bulunmasıdır. Tek zanlı da Rahmi kabul edilir. Rahmi teslim olmayı düşünmez. Babasından para ve silah ister. Tevhide'ye de onu beklerse şayet, onunla evleneceğini söyler. İso Dayı'nın Kürt Mirzo adında güvendiği bir tanıdığı vardır. Rahmi'yi onun yanına gönderir. Kürt Mirzo kulübe gibi bir yerde Memo adında bir kaçak ve onun hizmetinde bulunan Hasso adında bir çocukla birlikte yaşamaktadır. Rahmi de bu gruba dâhil olur. Rahmi uzunca bir süre burada saklanır. Jandarma kumandanı Binbaşı Turgut Bey, Rahmi'nin hâlâ bulunamamasına çok bozulur. Çok daha vahim vakalar olmasına karşın tüm askerleri Rahmi için seferber eder. Bu sırada Rahmi Bey'in Tevhide'de gönüllü olduğu öğrenildiğinden hiç kimse Tevhide'ye görücü gelmez. Tevhide'nin ağabeyi İbrahim Efendi, kıza rahat vermez. Bu durumda yapılması en uygun şeyin Rahmi'ye Tevhide'yi istemek olduğuna karar veren Tevhide'nin yengesi, Rahmi'nin ailesi ile konuşur. Rahmi yoktur, ancak, nikâhlar vekâletle kıyıldığından yerine vekilinin olması da yeterlidir. Bunun üzerine Rahmi, Remzi'nin vekâletinde Tevhide ile evlenir. Rahmi, kendisi olmadan düğünü yapılsa da ilk gecelerinde her türlü tehlikeyi göze alır ve köye gelir. Sabahında da un çuvallarının arasına saklanarak kaçır. Tevhide hamile kalır.

Kürt Mirzo'nun kan davası vardır. Mirzo'nun ailesinden geriye sadece kız kardeşi Iraz kalır. Onu da dayısına emanet ederek burada saklanır. Mirzo'nun akli kardeşindedir ve bir gün ziyaretine gider. Dönüşte kardeşini de yanında getirmek zorunda kalır. Çok güzel bir kadın olan Iraz, kanlıları tarafından dağa kaldırılıp tecavüze uğramıştır. Memo, bir gece Iraz'a saldırır. Rahmi onu kurtarır ve Memo'yu donsuz bir şekilde sokağa atar.

Rahmi Bey'i İdadi'den tanıyan Halil, köye geldiğinde, jandarma Faik ile bir araya gelir. Rahmi'nin birkaç yevmiye için adam öldürmeyeceğini, bu işin içinde bir iş olduğunu düşünürler. Rahmi'nin aleyhinde şahitlik eden mevsimlik işçiler hâlâ gitmemiş, Rahmi Bey'e karşı düşmanlık besleyen Uraş'ın oğlunun yanında çalışmaktadırlar. Halil ve Faik bu adamlara yakınlık gösterir ve bir gece beraber içerlerken her şeyi anlatırlar. Bunun üzerine Rahmi'nin suçsuz olduğuna dair dilekçeyi imzalar ve mesai bitmeden kumandana verirler. Ancak, kumandan onlara kızar. Ve dilekçeyi okuyup evrakların

en altına koyar. O gece yarısı Memo, bir adamı jandarmaya yollar. Adam Rahmi'nin yerini söyleyene mükâfat var, diye kandırılır. Gerçeği öğrenen adam, bu sefer de Memo'yu ihbar eder. Rahmi'nin yerini tespit eden jandarma kumandanı gece yarısı yatağından fırladığı gibi keskin nişancılarla birlikte Rahmi'nin kaldığı yere doğru hızla yola çıkar. Askerlere de azılı bir suçlu ile karşı karşıya olduklarını kendilerini savunmaları için gerekirse ateş etmelerini emreder. Memo'nun ihbar edeceğini tahmin eden Rahmi, henüz kaçmak için hazırlanırken jandarmalar gelir. Üçünün elinde de silah vardır. İraz'ı siper alan kumandana ateş edemeyen Rahmi, kumandanın atını vurur. Kumandan tam ateş edecekken Mirzo araya girer ve kumandanı vurur. Mirzo son nefesinde Rahmi'ye kardeşi İraz'ı emanet eder, İraz'ı üçüncü bacısı olarak kabul etmesini ister. O sırada Rahmi, İraz'ı da alır, oradan hızla uzaklaşır. Rahmi, omzundan vurulmuştur. İso Dayı'nın yanına giderler ve orada Rahmi'nin kurşunu çıkartılır, tedavi edilir. Sonra, Rahmi, İraz'ı da alıp konağa gider. Tevhide başta olmak üzere bu durumdan herkes rahatsız olur. Halil ile jandarma Faik, İso Dayı'ya gider ve olanı biteni anlatır. Rahmi'nin suçsuz olduğunu, teslim olursa ilk duruşmada salıverileceğini söylerler. Bunun üzerine Rahmi bir hafta sonra aklanarak evine döner. Dilekçe bulunmuş, katiller de suçlarını itiraf etmişlerdir. İraz'ı evden götürme kararı alan Rahmi, ona bir ev tutar. Namahrem olmasın ve ilişkileri yanlış anlaşılmasın diye nikâhlanırlar. İraz, karnında, tecavüz edenlerden birinin çocuğunu taşımaktadır.

Rahmi'nin ilk çocuğu İzzettin 1923'te dünyaya gelir. Üç yıl boyunca vukuatı olmayan Rahmi, kardeşi Remzi'nin Dilşat'la evlenmesine razı gelmez ve iki kardeş sık sık münakaşa ederler. İki yıl sonra Rahmi'nin bir oğlu daha olur. Adını Ali koyarlar. Bütün bunların ortasında Rahmi mutlu değildir. İraz'ı seviyordur ve onunla birlikte olmak istemektedir ancak, Mirzo'ya söz verdiği için kendine hâkim olmaya çalışır. İraz ise onun bu davranışını kendisini beğenmediği fikrine yorar. Rahmi haftada bir İraz'ı ziyarete gider, akşam yemeğini yer ve herkes evine çekildiğinde o da evine gitmek için yola düşer. İraz'ın bir oğlu olur. Çocuk aynı dayısı Mirzo'ya benzemektedir. Bunun üzerine adını Mirzo koyarlar. Çocuk, Rahmi'yi babası bilmektedir. Rahmi elinden geldiğince onların eksiklerini giderir. Gece yarısında eve dönen Rahmi Bey'in karısı da babası da bu durumdan rahatsızdır. İstemeden onları üzdüğü için kendisi de üzülmemektedir. Tam bir duygu karmaşası yaşayan Rahmi, bir gün İso Dayı ile dertleşir. İso Dayı ona İraz'la birlikte olması gerektiğini söyler. Rahmi bir yüzük ve bilezik alarak İraz'a

gider. Aklında birlikte olmak fikri vardır. Tam yakınlaşacaklarken, sokakta oynayan Mirzo'nun kafası yarılr. Gece tekrar yeltenen Rahmi, küçük Mirzo'yu birden dayısı olarak görür ve hemen oradan kaçar. Allah'ın onun sözünde durmasını istediğini bu yüzden hep bir engel çıkardığını düşünür.

Köyde belli günlerde su günü vardır. Sırayla, dağdan gelen su, aileler arasında paylaşılır ve su yüzünden anlaşmazlıklar olur, birçok kişi ölür. Bu sefer sıra Hacı Hakkı Bey'ler ile iki ailededir. Rahmi suyun yanından uzaklaşınca Reşat ile Fehmi kavga etmeye başlar. Reşat, Fehmi'yi vurur ve kaçar. O sırada jandarma gelir ve Rahmi'yi tutuklar. Rahmi'nin tek çaresi Reşat'ın iyileşip durumu anlatmasıdır. Reşat iyileşir ve Fehmi hapse girer, Rahmi de salıverilir.

Yedi yıl boyunca Rahmi, sakin bir hayat sürer. Iraz'ın oğlu on bir yaşına basar ve okula başlar. Harf inkılâbının ilanıyla yeni alfabeyi Iraz da öğrenir. Kendini geliştirmek ister. Böylece Rahmi Bey'e lâayık bir eş olacaktır. Rahmi ondaki değişikliğin farkındadır ve sevgisine hayranlık duygusu da eklenir.

Yine bir su günü, daha evvel Enver'le tartışan Rahmi, olası bir kavgayı önlemek için suyun başından uzaklaşır. O sırada Enver vurulur ve yine Rahmi Bey tutuklanır. Bu sefer çok zor bir duruma düşer; zira Enver ölmeden önce onu Rahmi'nin vurduğunu söyler. Rahmi bir senedir hapistedir ve aklı Iraz'dadır. Ancak sır gibi sakladığı Iraz için kimden yardım isteyeceğini bilemez. Iraz'ın o sırada oğlu verem olur ve ölür. Iraz, kirasını verememiş, elindeki az miktardaki para da tükenmiştir. Komşusu İhsan Efendi Harput'ta cami bekçisi ve bakımı işini alır. Eşi Pembe ile Iraz'ı da yanlarına alarak taşınırlar. Memur emeklisi İhsan Efendi'nin karısı taşınırken herkese Adana'ya kızının yanına gideceklerini söyler. Rahmi, Remzi'ye Iraz'ı anlatır. Ve ona yardım etmesini söyler. Remzi gider ve Iraz'ı bulamaz. Onların Adana'ya taşındıklarını öğrenir. Bahar gelir, Rahmi hala suçsuz yere hapistedir. O zamanlar yeni yeni balistik tetkiki yapılmaktadır. Avukatı Şaban Bey, Rahmi'nin silahıyla vurulmadığını ispat eder. Rahmi beraat eder. O sırada Mustafa Efendi, Ankara'da bir memuriyet ayarlar. Rahmi Ankara'ya diye önce Adana'ya gider. Sınırlı bilgiyle Iraz'ı arar, lakin, bulamaz. Sonra Ankara'ya gider. On beş gün kadar çalışır ve buradaki bir yaşamın kendisine göre olmadığı fikrine kapılıp köyüne döner. Yıllar geçer. Rahmi hâlâ Iraz'ı arar, ancak, bir türlü bulamaz. Dine yönelen Rahmi eline geçen bütün kitapları okur. Bir gün namaz kılarken birisinin kendisine

seslendiğini duyar. Onu çağırılmaktadır. Duyduğu ses, gitmekte kararsız olduğu Hacı Tevfik Efendi'nin sesidir. Hacı Tevfik Efendi'nin evine giden Rahmi, orada Iraz'la karşılaşır. Iraz için ev tutar, döşer ve onu yanına alır. Iraz hastadır. Onu doktora götürür. Verem olduğu ortaya çıkar. İyi bakılması gerekmektedir. Bunun üzerine Rahmi, Iraz'ın yanına bir kız getirir. Kız ona bakacak, işlerinde ona yardım edecektir. Şiddetli bir kış gününde Rahmi yollar kapalı olduğu için Iraz'a gidemez. Bacası tıkanan Iraz tekrar üşütür ve bu sefer iflah olmaz. Bir gece ateşler içinde yanarken, Rahmi'yle beraber yatmak ister. Iraz, Rahmi kendisine yaklaşınca onun sözünden dönmesini istemediğini söyler. İsteği sadece o geceyi aynı yatakta geçirmektir. Rahmi ona âşık olduğunu söyler. Kadın buna çok sevinir ve sabahına hayatını kaybeder. Rahmi, onu Perçenç'teki aile mezarlığına gömer. Yıllar geçse de Iraz'a olan sevdası sönmez. Bir gün kız kardeşi Fatma'nın evine gider. Oturduğu yerde ölür. Cenazesi çok kalabalıktır. Zira o, son zamanlarında insanların sevgisini kazanmıştır.

4.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

4.2.1- RAHMİ BEY

Rahmi Bey romanının başında, kahramanın hayatı hakkında önemli bir ipucuna yer verilir. Rahmi Bey zor bir doğumla dünyaya gelir. Evin yardımcısı Hafife durumu şöyle izah eder : “Çağa göründü ama ters geliy. Bir ayağını aha böle bükmüş. Tek ayağını diz kapağına doğru kıvırdı. Ebe temiz bir çarşaf istedi. Çocuğun çene kemiğinden tutup çekecekmiş.” Halk arasında kimi durumlar için getirilen genel geçer bir takım çıkarımlar vardır. Biz, çoğu zaman, ispatlanmış doğrular olmadıklarından bunlara inanmak istemeyiz. Ancak şunu da biliriz, bu inanışlar kimi zaman su götürmez bir gerçeklik olurlar. “Bilir misin Büyük Hanım, ters gelen çağa, zor çağadır.” Tezi, roman boyunca bize doğruluğunu ispatlayacaktır. Gerçekten de Rahmi Bey, zor bir hayat yaşamakla kalmamış, ailesine de büyük ölçüde tattırmıştır.

Rahmi Bey, Perçençli Hacı Hafız Ağa'nın oğlu Mustafa Efendi ile gelini Hayri'ye Hanım'ın birkaç yıl çocuk hasreti çektikten sonra dünyaya getirdikleri ilk çocuklarıdır. Bu sebeple özel bir ilgi ile yetiştirilir. Hemen arkasından Remzi, Mürüvvet ve Fatma dünyaya gelse de Rahmi, özel olma vasfına her zaman sahip olacaktır.

Rahmi, henüz küçük yaşında olmasına rağmen farklı bir kişiliği olduğunu herkes hissettirir. Kendini yaşıtılarından daha üstün gören bu çocuğun farklı hayalleri vardır. Herkes gibi mahalle mektebine başlar ancak burada kalmak istemez. Çok yaramaz olsa da derslerinde son derece başarılıdır. Hayali zabıt olmaktadır. Bu sebeple babasına İdadî'ye gitmek istediğini söyler. İdadî'de de dersleri iyidir. Bu sefer Rüştîye'ye devam etmek ister. Babası Mustafa Efendi karakter olarak bir ağada olması gereken özelliklere sahip değildir. Tam bir kalem efendisi olan Mustafa Efendi zamanında, mallar iyi yönetilemez, bu noktada tek umudu oğlu Rahmi'dir. Rahmi'nin tuttuğunu koparan, cesur, korkusuz halleri babasının ondan medet ummasına neden olur. Oğlunun zabıt olmasından köyde malların başına geçmesini ister. Bunu oğluna açık açık söylemese de ondan bir gün ona ihtiyaçları olduğunda yardım edeceği sözünü alır. Rüştîye'nin ilk senesinde izne gelen Rahmi, babasının kör olduğunu öğrenir. Bunun üzerine verdiği sözü yerine getirmek üzere çok istediği zabıt olma hayalinden vazgeçer. Ailesinin ve mallarının başına geçer. Son derece korkusuz bir kişiliğe sahip olan Rahmi döneminde mallar iyi bir şekilde yönetilir. Köylüler, onun sert mizacından her zaman korkarlar. Köylüler her vukuatta onu sorumlu tutmak gibi bir davranışı alışkanlık haline getirirler. Zira, onu köyden uzaklaştırıp rahat bir nefes almak isterler. Köylüler tarafından sevilmeyen Rahmi'nin, düşmanları her zaman olmuştur. Ta ki, ellili yaşlarına gelip dine yönelip Hacı Tevfik Efendi'nin müridi olana kadar. Öyle ki cenazesi onu seven insanlarla dolup taşmıştır.

Rahmi'nin hayatında üç kadın yer alır. Birincisi eşi Tevhîde'dir. İkincisi Sıdıka bibisinin kızı Küçük Hanım, diğeri ise en büyük aşkı İraz'dır. Tevhîde ile evlenir. Çünkü güzeldir. Ona itaat edecek, sözünü dinletecektir. Küçük Hanımı beğendiği, hayranlık duyduğu halde, evleneceği kadında aradığı özelliklere sahip olmadığından yani ona itaat etmeyeceğinden onunla evlenmez. İraz'a ise âşık olur. Çünkü hem çok güzel, hem çok akıllı bir kadındır. Rahmi, hayatı boyunca İraz'a sahip olamamanın sıkıntısını çeker. Birbirini ölesiye seven âşıklar birbirlerine hasret çekerek bu dünyadan göçerler.

4.2.2- TEVHİDE HANIM

Rahmi'ye duyduğu aşkı ve ona gönülden bağlılığı ile dikkati çeker. Tevhide'nin, "Masmavi gözleri, pembe beyaz, duru bir teni, uzun kumral saçları vardı. Dudakları dolgun ve biçimliydi."(Gökbudak, 2009d: 36)

Mama ağının kızı olan Tevhide, Küçük Hanım'dan sonra köyün en güzel kızıdır. Rahmi ile daha ilk karşılaşmalarında birbirlerinden etkilenirler. Tevhide, cahil, kararlı, ne istediğini bilen ve sevdiğinin uğruna her cephede savaşmaya hazır, cesur bir kızdır. En önemlisi de Rahmi'nin bir eşte aradığı özelliklere sahiptir. Tevhide, gözü kara, itaatkâr, son derece tutkun bir kızdır. Rahmi'nin hapishanelerde geçen hayatının içinde ona koşulsuz inanır ve onu canı pahasına sever ve bekler. Ağabeyi onu başkası ile evlendirmek istese de ona Rahmi'den başkasına yar olmayacağını kesin bir dille ifade etme cesaretini gösterir. Bu münasebetle de şiddete maruz kalır. Lakin hiçbir güç onu Rahmi'den ayırmaya yetmez. Tek bir kusuru vardır. Rahmi Bey gibi kültürlü, bilgili bir ağa karşısında düşünce, konuşma noktasında yetersiz oluşudur. Hayata karşı bir bakış açısı olmayan, mantıklı iki kelam edemeyen bir kızdır. Rahmi Bey, ne zaman ki bir şeyleri konuşmak, paylaşmak ister, her defasında karşısında hezeyana uğrar.

Rahmi'nin kaçak hayatı yaşadığı bir zamanda Remzi'ye vekâlet vererek nikâhlanırlar. Düğün gecelerinde Rahmi her şeyi göze alıp Tevhide'nin yanına gelir. Tevhide hamile kalır. Bunu duyan jandarma kumandanı onunla beraber Mustafa Efendi ile de konuşur. Rahmi'yi saklamanın suç olduğunu söyleyen kumandana Tevhide "Kocam ne yazık ki gelemiyor. Bebeğe gelince o, önceden olan bir olay. Neden acele ile evlendiğimizi zannediyorsunuz?" (Gökbudak, 2009d: 150) diyecek kadar pervasız ve kendini ne duruma düşürdüğünü umursamadan Rahmi'yi koruyacak kadar ona bağlıdır. Kocasını son derece büyük bir aşkla seven Tevhide, ona hem hayrandır hem de sonsuz bir saygı duyar. Kocasını sevdiği için kocasının anne ve babasına karşı da büyük bir sevgiyle hizmet eder. İki tane oğlu olur.

Rahmi'nin Iraz'ı konağa getirmesiyle birlikte bu durumdan rahatsız olan Tevhide'ye Rahmi her şeyi anlatır. Ancak Tevhide onun varlığından rahatsızdır. Bunun üzerine Rahmi Bey, Iraz'ı alıp Diyarbakır'daki akrabasına bırakacağı yalanını söyler. Iraz'ı bırakabileceği kimsesi yoktur. Ona bir ev tutar. Sık sık ziyaretine gidip geç saatlerde eve dönmesi hem Tevhide'yi hem de babasını rahatsız eder. Bunun farkında olan Rahmi, karısını huzursuz ve mutsuz ettiği için üzülür ancak elinden de bir şey gelmez. Çün-

kü kendisinin uğruna canını feda eden arkadaşı Mirzo'ya ölümünden evvel söz vermiştir. Iraz ona emanettir. Iraz'ın vefatıyla birlikte onu Perçenç'e aile mezarlığına gömdüren Rahmi'ye, Tevhide sadece, "ikinci karın öldü, başın sağ olsun!" der. Rahmi ona bakmak zorunda olduğunu söylese de sevmek zorunda değildin diyen Tevhide'ye sevmenin elde olunmayacağını söyler ve bir daha bu konuyu açmamak üzere kapatırlar.

4.2.3- IRAZ

Iraz, roman içerisinde dış görünüşü ile dikkati çekmektedir: "Uzuna yakın boyu, dimdik, dışarıya fırlayacakmış gibi göğüsleri, incecik bir beli ve nefis bir kıvrımla inen kalça ve bacaklarını, kuğuları kışkırtan bir boyun üzerinde, oval, muhteşem güzellikte bir yüz tamamlıyordu. Gözlerini kapattığında kirpikleri yanaklarına kadar iniyor, uzun kirpiklerinin gölgesi koyu yeşil gözlerinde hareleniyordu." (Gökbudak, 2009d: 160)

Iraz, Kürt Mirzo'nun kardeşidir. Aileler arasındaki kan davası neticesinde anne, baba ve ağabeylerini kaybetmişlerdir. Mirzo'nun ağabeyi de onlardan birkaç can alır. Mirzo kızkardeşi Iraz'ı dayısının yanında bırakıp kaçar. Hayatını kulübeye benzer bir yerde, Memo ve Hasso ile geçirir. Rahmi de jandarmadan kaçar ve İso Dayı'nın aracılığı ile Mirzo'ya sığınır. Böylece romanda yolları kesişmiş olur. Mirzo'nun akli kardeşindedir ve bir gün her şeyi göze alıp köyüne gider: "Bu son gidişimde, Dersim'de dört genci gebertip de geldim. Ben artık idamlık bir adamım. Bu işi herkesin gözü önünde ve büyük bir zevkle yaptım. Benim arkamdan Iraz'ı dağa kaldırmış, tecavüz etmişler. Kız başını alıp gitmiş. Dayım ve oğulları günlerce aramış, baygın bir halde bulmuşlar. Bir ayı geçkin bir zamandır yataktaymış. Beni görünce canlandı biraz. Keşke bulmasalardı. Çok daha iyi olurdu." (Gökbudak, 2009d: 164) Kardeşini orada bırakmak istemeyen Mirzo, Iraz'la beraber döner. Iraz'ın kaderi burada da değişmez. Bu sefer de Memo bir gece Iraz'a saldırır, ancak, amacına ulaşamaz. Rahmi, Memo'yu dövdükten sonra onu donsuz bir şekilde sokağa atar. Memo bunu yanlarına bırakmaz ve yerlerini jandarmaya bildirir. Jandarmayla çatışmaya girerler ve Mirzo kendini onlar için feda eder. Ölmeden evvel de kardeşine bir bacı olarak sahip çıkmasını ister. Rahmi sözünde durmak için çok mücadele eder. Zaman zaman Iraz'la aralarında yakınlaşmalar olsa da ona el sürmeyecektir. Iraz, Rahmi'ye âşık olur. Öncelikle hayranlık ve minnetle başlayan bu duygular,

yerini yavaş yavaş aşka bırakır. Iraz, Rahmi'nin kendisinden uzak durmasını karısının güzel olmasına, tam bir bey karısı olmasına, kendisinin ise Bey'e layık olmayan bir kadın olduğu fikrine bağlar. Kendini geliştirmeye, dilini düzeltmeye çalışır. Iraz, çok mutsuzdur, çünkü hamiledir. Tecavüze uğradığında hamile kalmıştır. O meş'um olayın meyvesi olan çocuğu doğurmak ona zulüm gibi gelmektedir. Doğum yapan Iraz'ın bir oğlu olur. Çocuk dayısı Mirzo'ya benzediği için, çocuğa onun adını verirler. Iraz, içinde çok karmaşık duygular barındırır. Mirzo onun evlâdıdır. Ne olursa olsun onun annesidir. Ve de çocuğun hiçbir suçu yoksa da Iraz'a sırf geçmişini, o talihsiz olayı hatırlattığı için çocuğunu sevmemektedir. Ona zaman zaman kızmaları, gereksiz yere çocuğu üzmesi hep bu nedendendir. Her seferinde yaptığından pişman olan Iraz, bir türlü kendini düzeltmez. Mirzo hastalanır. Günden güne zayıflar. Ve bir gün ağzından kan gelir, ölür. Bunun üzerine Iraz, evlâdını kaybeden bir anne olduğu için değil, oğluna annelik yapmadığı için üzülür. Rahmi'nin verdiği para yardımıyla geçinen Iraz, Rahmi'nin aylarca yolunu gözler, lakin ondan haber alamaz. Zor durumdadır. Ne kirasını verebilmiştir ne de yiyecek alacak parası kalmıştır. Komşusu İhsan Efendi ve Pembe Teyze onu evlâtları yerine koyar, ona her bakımdan yardımcı olurlar. Harput'ta bir caminin bekçiliği ve bakımı için başvuran İhsan Efendi, olumlu cevap alır. Bunun üzerine Iraz'a onlarla gelmesini teklif ederler. Başka da çaresi olmayan Iraz, tekliflerini kabul eder. Hep birlikte Harput'a taşınırlar. Komşularına da kocasının yeni işini kendisine yakıştıramayan Pembe Teyze, Adana'ya kızlarının yanına taşınacaklarını söyler. Yıllar sonra İhsan Efendi, caminin temizliğini yapamaz olur. Iraz, onun yerine sabah erkenden gider ve caminin temizliğini yapar. Bir sabah Hacı Tevfik Efendi ile camide karşılaşırlar. Hacı Tevfik Efendi onun camide neden bulunduğunu öğrendikten sonra, "bir gün zor durumda kalırsan bana gel!" der. İhsan Efendi vefat eder. Pembe Teyze de kızının yanına taşınacaktır. Yine bir başına kalan Iraz'ın aklına Hacı Tevfik Efendi gelir. Onun evine gider ve orada yaşamaya başlar. Hacı Tevfik Efendi, muhtaç olan insanlara yardım eden, tanınmış bir hocadır. Iraz, sekiz yıl burada kalır. Bolca okur, kendini geliştirir. Sevdiği adamın hayatta olup olmadığını bilmeden yaşamak zorunda kalmıştır. Yıllar sonra bir gün Iraz'ı Hacı Tevfik Efendi yanına çağırır. Bir bakar, Rahmi tam karşısındadır. Hacı Tevfik Efendi Rahmi'ye Iraz'ı istediği zaman götürebileceğini söyler. Rahmi Iraz'a onu üç güne kadar yanına alacağına söz verir. Iraz, sanki hayata dönmüş gibidir. Rahmi, Iraz için bir ev tutar, dayar döşer. Iraz, evini görür görmez ağlamaya başlar: "Bey, sen yıllarca

canından çok sevdiğin bir adamın ölü mü, yaşıyor mu olduğunu bilmeden, her dakika yolunu bekledin mi? Her gece rüyada görüp, ağladın mı? Ağaçların yaprak vermesinin, çiçeklerin açmasının, kışın bitmesinin ancak onunla olabileceğini fark ettin mi? Ben bunları yıllardır biliyorum. Son üç gündür, karakışın bittiğini, dünyada her şeyin, zor hatırladığım anamın dizlerine başımı koyduğum zamanki gibi devam ettiğini fark ettim. Gözlerim bir şeyleri görür oldu. Yaşadığımı hissetmeye başladım. Bu gözyaşları belki de yaşamadığım seneler için ağıt, belki de hayata döndüğüm için sevinç gözyaşlarıdır. Sen bunları bilemezsin bey! İstedığın her şeyi almış bir insansın.” (Gökbudak, 2009d: 270) Kendini zorlukla tutan Rahmi onun da aynı acıları yaşadığını söyleyerek konuyu değiştirir. Iraz, eski mutlu günlerine dönmüştür, lâkin bu sefer de hastalığın pençesine düşer. Öksürmekte, bir yandan da kilo kaybetmektedir. Rahmi onu zorla doktora götürür ve verem olduğunu öğrenir. İyi bir bakıma ihtiyacı vardır. Bunun üzerine Rahmi onun yanına, ona yardımcı olacak bir kız bulur. İyi beslenmesi için elinden geleni yapar. Iraz, az da olsa toparlanırsa da her yerin karla kaplandığı bir kış gününde Rahmi bir süre Iraz’ı ziyarete gelemes. O sırada bacaları tıkanır ve kışın ortasında sobasız kalırlar. Tekrar üşüten Iraz artık iflah olmaz. Bir gece Rahmi’yi yatağına çağırır. Amacı onunla birlikte uyumaktır. Rahmi yakınlaşmak istese de Iraz istemez, onun abisine verdiği sözü tutmasını ister. O gece Rahmi duygularını açıklar. Birbirlerine delice âşık iki sevgili olduklarını, ancak verilmiş bir söz için acı çektiklerini söyler. Iraz çok mutludur, çünkü Rahmi de onu sevmiştir. O gece büyük bir mutluluk içinde uyuyan Iraz’ı, Rahmi sabah ağzında bir parça kanla ölmüş bulur.

4.2.4- MUSTAFA EFENDİ

Rahmi Bey’in babasıdır: “Mustafa Efendi halim selim, duygusal ve çok insancıl bir yaratılışa sahipti. Bütün bu hasletlerinden ve de Mısır sarayında gördüğü tahsil ve terbiyeden dolayıdır ki başarılı, sert mizaçlı, hükmedebilen bir köy ağası tipine asla uyum sağlayamıyordu.” (Gökbudak, 2009d: 8) Bu sebeple malları yönetmekte zorlanır. Bir erkek evlât ihtiyacı duyar. Uzun yıllar çocuğu olmazken zorlu bir doğumla nihayet istediği erkek evlâda kavuşmuş olur. Rahmi, zor bir çocuktur. Hayatı boyunca da ailesine çok üzüntüler yaşatmıştır. Sürekli olarak jandarmalar tarafından evden ailesinin yanından kelepçeyle götürülüp hapis hayatı sürmüştür. Mustafa Efendi, Rahmi için bir miktar malını satıp avukat tutmuş, neticede de Rahmi aklanmış ve salıverilmiştir. Rah-

mi'nin en büyük isteği zabit olmaktır. Babasının kör olmasıyla birlikte malların başına geçmek zorunda kalır. Ancak, içinde hep bir ukde olarak kalacak olan bu durum, Mustafa Efendi'yi de ziyadesiyle üzecektir. Oğlunun iyi bir zabit, Atatürk'ün silâh arkadaşlarından biri olması muhtemelken babası ve şartlar onu bir köy ağası olmak durumunda bırakmıştır. Mustafa Efendi, bu konuda hep kendini suçlu hisseder, lâkin elinden de bir şey gelmez. Çocuklarına karşı son derece sevecen ve yardımcı bir baba olan Mustafa Efendi, 1949 yılında doksan yedi yaşında vefat eder. Köylüler tarafından sevilen Mustafa Efendi'nin arkasından ağlayanları çok olmuştur.

4.2.5- İSO DAYI

İhtiyar değirmenci İso Dayı, köyden uzakta, genç karısıyla birlikte yaşar. Herkes tarafından sevilen bu ihtiyar, özellikle Rahmi'nin hayatında büyük bir rol oynamaktadır. Rahmi'nin hayatındaki kimi dönüm noktasında yönlendirici, adeta kılavuz bir kişidir. Rahmi'yi seven, sayan, ona içtenlikle inanan İso Dayı, onun en zor anlarında her zaman yanında olur. Başlı derde girdiğinde kimi zaman babasından görmediği yardımı, desteği İso Dayı'dan gören Rahmi için de onun yeri başkadır.

4.2.6- HACI TEVFİK EFENDİ

Hacı Tevfik Efendi veli tipinin temsilcisidir. “Velilerin esas gayesi varlığın gizli sırrına ve Tanrı'ya ulaşmak olmakla beraber, onlar aynı zamanda iyi insanlardır. Onlar için iyilik ibadetin bir şeklidir.” (Kaplan, 2001: 129) Hacı Tevfik Efendi de roman içerisinde yardıma muhtaç insanlara el uzatan ve bunu Allah rızası için yapan biri olarak çizilir.

Yaşı ilerleyen Rahmi, son derece hareketli geçen bir hayatın ardından yavaş yavaş boşluk duygusuna kapılır. Eskisi gibi çalışmamaktadır, yıllardır aradığı aşkı İraz'ı da bulamamıştır. Belki birçok şeye sahiptir ama mutlu değildir. İçinde yaşadığı bütün bu duygu karmaşası içinde Rahmi, dine yönelir. Bulduğu bütün kitapları okur. Daha sık camiye gitmeye başlar. Hatta bildiği bütün yarılları dolaşarak İraz'ı bulmak için dua eder. Bir tarikata mensup olmak istese de Allah'a şirk koştuktan korkan Rahmi, Hacı Tevfik Efendi adlı hocanın yanına bir türlü gitmez. Bir gün camide namaz kılariken bir ses duyar. Bu ses onu yanına çağırılmaktadır. Sonrasında bir gölge görür ve namazı bitti-

ğinde görünürde kimseleri bulamaz. Sonradan gördüğü kişinin Hacı Tevfik Efendi olduğuna kanaat getirir, bunun üzerine onun yanına gider. Hacı Tevfik Efendi birçok müridi olan, kendini dine adanmış bir hocadır. Daha Rahmi'yi görür görmez ona adıyla hitap eder ve bugün geleceğini tahmin ettiğini söyler. Rahmi bu duruma çok şaşırır çünkü daha önce kendisiyle tanışmadığı halde hoca onu tanıyordur ve geleceğini biliyordur.

Hacı Tevfik Efendi başlangıç olarak bazı duaları okumasını tavsiye eder. Hocanın “Her sözünün içinde, insanları sevmenin ve affetmenin gerekliliğini vurguluyordu. Israrla vurgulamaya çalıştığı en önemli şey. ‘Öbür dünyaya kul hakkı ile gitmeyin! Allah affedicidir. Ama eğer kul sizi affetmemişse, Allah da etmeyebilir,’ fikrini içeren cümlelerdi.” (Gökbudak, 2009d: 267) Akşam olur ve Rahmi kalkmak üzere iken hoca ona birkaç dakika beklemesini söyler. Ona verecek bir emaneti vardır. Rahmi iyice şaşırır. Daha evvel gitmediği bir yerde ne gibi bir emaneti olabilirdi. Derken içeriye çok zayıf ve çarşafı bir kadın girer. Kadın yaklaşınca Rahmi çılgılık şeklinde İrazz! diye bağırır. Yıllardır aradığı sevdiği İrazz'ı artık bulmuştur. Hoca İrazz'ı istediği zaman götürebileceğini söyler. Rahmi üç gün sonra İrazz'ı yanına alır. Rahmi sık sık hocanın yanına gider. Dini sohbetlere katılır: “Hacı Tevfik Efendi'nin en sevdiği müritlerinden olmuştu. Zekiydi, kavrama kabiliyeti çoktu. Aklına ve mantığına uymayan her şeye karşı çıkabiliyordu. Ayrıca çok ölçülüydü. ‘Dindarım’ diye bütün gününü seccade üzerinde geçiriyordu. Bir aile babasıydı ve bir köy ağasıydı. Görevlerini yerine getirmesi gerekirdi. Ve daha hoş görülmeğe başlamıştı. Artık sevmeyenlerinin sayısı günden güne azalıyordu.” (Gökbudak, 2009d: 271)

Hacı Tevfik Efendi, Rahmi'yi sever çünkü istediği özelliklere sahiptir. “Keşke din ile uğraşan bütün insanların ve dindar insanların senin gibi akıllı ve sorgulayıcı olması, bu işi bilerek yapması mümkün olsaydı. İslam dini, cahillerden ve menfaati için dini kullananlardan çok çekti. Bizim dinimiz, akıl çerçevesi içinde kabullenilecek bir dindir. Safsata ve cehalet dinimiz için en büyük tehlikedir.’ demişti.” (Gökbudak, 2009d: 271–272)

4.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Roman, bir köy ağası olan Rahmi Bey'in hayatını konu aldığı için dekoratif unsur durumundaki kahramanlar da konakta çalışanlar ve de köy halkıdır. Romanda dekoratif unsur durumundaki kahramanlar diye gösterebileceğimiz kişi sayısı çoktur. Kimi şahıslar belirli ölçüde nüfuz sahibi iken kimisi de sadece adlarıyla romanda vücut bulmuşlardır. SAGDK grubunda İhsan Efendi ile Pembe Teyze'nin Adana'daki kızı Saniye, köy ahalisinden Mama Ağa, Hacı Hamit Ağa, Hacı Emin Ağa, Baba Faik'in kızı Sabire Hanım, Ekşi Memet, Tatar Ahmet, Kasapgilin Osman, Nurettin Paşa, Binbaşı Fahrettin, Tevhide'nin yengesi Faika Hanım, Gardiyan Mahmut, Murtaza, Celal Bey'in çalışanı Hasibe Bacı, Hancı, Muhtar, Ekşi Ali, Dursun Beg ve adamları, Esatgilin Kaya Ağa, sarraf Hulki Efendi, Hacı Hasan Ağa, zahireci Turgut Bey, Hırhırıklı Reşat, Kasap Osman'ın karısı, Hamdo yer almaktadır. FODK grubunda ise Rahmi Bey'in Ankara'da tanıştığı Zeliha; Konak'ta çalışan Hafife, Ayşe, Hüseyin, Rahmi'nin doğumunu yaptıran Ebe Gülüş, Rahmi'nin Riyazi'ye öğretmeni Rüştü Efendi; Rahmi'nin idadiden arkadaşı Celâl, Lütfü; Rahmi'nin teyzesi Saadet Hanım ve eniştesi Sait Ağa, Rahmi'nin Sıdika Bibisi'nin oğlu Ziver, Tevhide'in ağabeyi İbrahim Ağa, Rahmi'nin Co Şefik'i bulmasında yardımcı olan Nurettin, Rahmi'nin salıverilmesinde yardımcı olan jandarma Faik ile Esat'ın oğlu Halil, Rahmi'ye tuzak kuran Uraş'ın oğlu; Rahmi'nin su yüzünden kavga ettiği Hacı Hakkı Bey'in oğlu Enver; Elaziz Belediye Reisi Hürrem Müftigil, Rahmi'ye Ankara'da iş bulan Fikri Bey; Remzi'nin kızı Semahat; Rahmi'nin avukatı Şaban Bey, Hekim Rıza Cankatan yer almaktadır.

4.4- ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Rahmi Bey romanının, başkahramanı Rahmi Bey'dir. Rahmi Bey'in hayatının konu edildiği romanda, yuvarlak karakter olarak Rahmi Bey'i ve Iraz'ı görmekteyiz. Zamana bağlı olarak kendilerinde büyük değişiklikler meydana gelir. Rahmi Bey, ilerleyen yaşlarında daha sakin, daha ılımlı biri olmuş. Çevresindeki insanlarla iyi ilişkiler kurmuştur. Iraz ise, kendini geliştirmiş, öğrendiklerini hayata geçirmiş, bir hanımefendi, ağa eşine yaraşır bir kadın olmuştur.

Roman içerisinde Rahmi Bey'in karşı gücü olarak birçok insan söz konusu olsa da en dikkate değer olanı jandarma kumandanıdır, denilebilir. Zira diğerleri Rahmi'nin kişiliğini sevmeyen, onu köyden uzaklaştırmak için fırsat kollayan düşmanları iken, jandarma kumandanı intikam almak maksatlı bir yaklaşım sergiler. Amacı Rahmi'yi ortadan kaldırmaktır.

Arzu edilen nesne görevini üstlenen karakter, Rahmi'nin sevdiği kadın olan Iraz'dır.

Romanda vakanın yönlendiricisi olarak İso Dayı görülmektedir. İso Dayı, Rahmi'nin zaman zaman çıkmaza düştüğü durumlarda ona yön verir. Alacağı kararlarda söz hakkına sahiptir.

Rahmi Bey'in yardımcısı rolünü üstlenen, ağabeyini seven ve sayan Remzi Bey'dir. Ağabeyi'nin başına gelen her felâkette sorgusuz sualsiz ona yardım eder.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Rahmi, Tevhide, Iraz, Pembe, Mustafa Efendi, Remzi, İso Dayı, Hacı Tevfik Efendi, İhsan Efendi

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Jandarma kumandanı, Memo, Enver, Uraş'ın oğlu'dur.

5. ŞELÂLE’NİN BEZ BEBEĞİ

5.1- ROMANIN ÖZETİ

Şelâle, henüz küçük yaşta annesini kaybeder. Sefir olan babası Kerim Bey, Şelâle'nin dadısı Sara ile evlenir. Sara, Şelâle'yi kendi kızı gibi sever ve büyük bir özveriyle ona annelik eder. Levent ve annesi, Kerim Bey'in köşkünde çalışmaya başlar. Şelâle ve Levent, birbirlerini gördükleri andan itibaren severler. Ancak, Şelâle'nin halası Nihal Hanım, son derece zengin olan ağabeyinin mallarına konmak için, oğlu Demir'le yeğenini evlendirmek fikrindedir. Kerim Bey biricik kızı Şelâle'nin Levent'le evliliğini doğru bulmaz. Zira ortada bir sınıf farkı vardır. Bunun farkında olan Şelâle ise aşkını kalbi-

ne gömüp Demir'in evlenme teklifini kabul eder. Düğün günü Levent, aşkını itiraf ettiği Şelâle ile kaçacakları sırada Kerim Bey elindeki silahını başına dayar ve giderlerse kendini öldüreceğini söyler. Bunun üzerine Şelâle, Demir ile evlenir. Demir, bir ruh hastasıdır ve Şelâle'ye işkence dolu yıllar yaşatır. İki kızı olan Şelâle, Demir'den boşanma kararı alır. Yaşadıklarını anlattığı mektubunu okuyan Kerim Bey, yaşadığı üzüntüyle vefat eder. Dayısının vefatıyla hayallerine bir adım daha yaklaşan Demir, malların büyük bir kısmını üzerine geçirmek ister, ancak Şelâle bunu kabul etmez. Bu duruma çok kızan Demir, Şelâle'yi Güzeldere köyündeki evlerine hapseder. Burada dört yıl hapis hayatı yaşayan Şelâle, Sara'nın onu kurtaracağı günü bekler. Ancak Sara, Amerika'daki kardeşine giderken uçak kazasında hayatını kaybeder. Her geçen gün kurtarılmaya ümidini kaybeden Şelâle için evlat hasreti ayrı bir işkencedir. Yavaş yavaş aklî dengesini kaybetmeye başlayan Şelâle'yi, Levent'in oğlu Çağlar babasının vasiyetini yerine getirmek üzere arar ve bulur. Çağlar'dan haberi olan Demir, bu sefer de Şelâle ile Çağlar'ı odaya kilitler ve evi yakar. Ancak Şelâle ve Çağlar kurtulurken Demir yanarak ölür. Zira, Demir onların yandığını gözüyle görmek için girdiği yanan evden çıkamamıştır. Büyük bir şok yaşayan Şelâle, aklî dengesini tamamen kaybeder. Köşkte çocuklarıyla beraber, ancak, onları tanımadan onlara hasret çekerek bir hayat yaşayacaktır.

5.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

5.2.1- ŞELÂLE

Henüz sekiz yaşında iken annesini kaybeden Şelâle, dadısı Sara ile annesinden kalan boşluğu doldurmaya çalışır. İyi şartlarda, iyi bir eğitim alarak yetiştirilen Şelâle'nin kalbinin tek sahibi, çocukluğundan beri tanıdığı ve sevdiği Levent'tir. Levent'e âşık olan Şelâle'nin karşısındaki en büyük engel, babası Kerim Bey'dir. Kerim Bey'in böyle bir birlikteliğe rızası yoktur. Bu sebeple Demir'in evlenme teklifini kabul eden Şelâle, mutsuz bir evlilik yaşamaya başlar. Zira Demir bir ruh hastasıdır. Demir'in her türlü aşağılamasına, normal dışı hareketlerine katlanan Şelâle'nin bütün bunların ortasında iki tane de kızı olur. Böylesi bir hayata daha fazla katlanamayan Şelâle, babasına gönderdiği mektupla herkesten gizlediği acılarını paylaşır. Ancak babası bu vicdan azabıyla vefat eder, kızının ona en ihtiyaç duyduğu bir zamanda onu yalnız bırakır. Sara'dan başka kimsesi kalmayan Şelâle'nin, Sara'yı da kaybetmesi üzerine, Demir'in

planları kusursuz bir şekilde işleyecektir. Şelâle dört yıl boyunca hapis hayatı yaşar. Ona en çok acı veren şey, çocuklarından haber alamamasıdır. Yavaş yavaş aklı dengesini kaybetmeye başlayan Şelâle'nin imdadına Levent'in oğlu Çağlar yetişecektir. Yangından fiziksel olarak yara almasa da bozulan sinir sistemi bu şokla beraber aklı dengesini tamamen kaybetmesine neden olur. Hayatta kızlarından başka kimsesi kalmayan ve yardıma muhtaç olan Şelâle'ye evin yardımcısı Bezar Ana, Ferzani, Çağlar, Levent'in annesi Şehriban Hanım ve Avukat Feyzullah Bey yardımcı olur. Kızlarına kavuşan Şelâle, onları tanımaz. “Şelâle'yi, Bakırköy'ün başhekimi, Prof. Dr. Fahrettin Kerim Gökay'a ve iki tanınmış nöroloji uzmanına göstermişlerdi. Üçünün de teşhisi aynıydı. Büyük bir şok yaşıyordu, iyileşme ihtimali yüksekti.” (Gökbudak, 2010: 355)

5.2.2- LEVENT

Levent ve annesi Şehriban maddî sıkıntı çekerler. Kerim Bey'in Güzeldere'deki evinde yardımcı olarak çalışmaya başlarlar: “Levent, yeşil gözlü, esmer, uzun boylu ve çok temiz ifadesi olan bir çocuktur.” (Gökbudak, 2010: 30) Şelâle ve Levent arasında zamanla yakınlaşma başlar. Düzgün kişiliği ve aklı başında halleri ile Levent roman içerisinde dikkatleri çeker. Akıllı bir çocuk olan Levent büyür ve doktor olur. Şelâle ise Hukuk Fakültesi'ne gidecektir. Bu birlikteliğe sıcak bakmayan Kerim Bey, biricik kızını sınıf farkı yüzünden Levent'e lâayık görmeyecektir. Levent son çare olarak Demir ile Şelâle'nin düğününe gelir ve Şelâle'yle kaçmak istese de Kerim Bey, bu defa onları sonsuza dek ayırır. Bunun üzerine Demir ile Şelâle evlenir; Levent de Aslı adında bir kızla evlenir. Her ikisi de mutsuz bir evlilik yaşayacak ve kaderlerine boyun eğecekler.

Levent bir trafik kazasında ölür. Ölmeden evvel de oğlu Çağlar'a yaşadıklarını anlattığı bir defter verir. Bu defteri Şelâle'ye vermesini vasiyet eder. Defteri okuyan Şelâle, Levent'in onu bütün kalbiyle sevdiğini ve hiç unutmadığını öğrenir. Böylece defteri getiren Çağlar, Şelâle'nin kurtulmasında da yardımcı olur.

5.2.3- DEMİR

Şelâle'nin halası Nihal Hanım'ın oğludur. “(...) Demir ise kendini beğenmiş, ukala bir tipti ama çok yakışıklı ve zeki olduğu tartışılmazdı.” (Gökbudak, 2010: 54)

Babası Ahad Bey, ailesini terk eder, Beyrut'ta başka bir kadınla evlilik hayatı yaşar. Ahad Bey, psikolojik bakımdan normal sayılmayan hareketler sergiler: “Ama ağabey, Ahad bana, beni çok sevdiğini söylüyor. Bazen dünyanın en iyi kocası ve babası olur, bazen de –biraz durakladı- bir cani gibi, sanki o adam değilmiş gibi...” (Gökbudak, 2010: 100) Demir'in de bu noktada babasına benzediğini görüyoruz. Demir'e Psikiyatr tarafından kişilik bozukluğu teşhisi konur: “Teşhis, kişilik bozukluğu. Hem de iki önemli türünü birden taşıyordu. Paranoid kişilik bozukluğu, kötü niyetli, karşısındakinden kötü şeyler bekleyen, her olaya, her kişiye kuşku ile bakan ve aşırı şüpheli; ikincisi de sadistik kişilik bozukluğu, ilişkilerinde acımasızlık ve küçük düşürücü davranışlar hâkimdir. Anasına babasına yani kendine yakın olan kimselere işkence yapar, kendi rahat ve menfaati ön plandadır. Herkes, her şey onun için çalışmalıdır, ilişkileri kötüye kullanır ve acımasızca zarar verebilir.” (Gökbudak, 2010: 363) Paranoit şizofreni hastası kişilerde görülen birçok belirtiyi Demir'de görmekteyiz. Bu hastalarda, “Tipik tablo, izlenme kuşkusuna dayalı sistemli bir hezeyanla belirir. Hasta bazı insanların kendisine düşman olduğuna ve komplo hazırladığına inanır.” (Medicana Genel Sağlık Ansiklopedisi, 1993: 102)

Demir ve annesinin tek amacı evin tek çocuğu olan Şelâle yoluyla mirasa konmaktır. Bu sebeple Şelâle'ye yakınlık gösteren Demir, Şelâle'nin evlenme teklifini kabul etmesiyle birlikte amacına ulaşır. Demir'in eziyetine katlanamayan Şelâle, ondan boşanma kararı alır. Demir bu karar karşısında gerçek kişiliğini ele verir: “Sen benim yüzüme bak bakalım! Aptala benziyor muyum? Senden boşanırim, ama, çocukları vermem veya Fahrettin Bey'den sana kalan malları bana devredersin! Çocukları da alır, cehennem olur gidersin!” (Gökbudak, 2010: 302-303) Demir'in teklifi karşısında malları devretmeyeceğini söyleyen Şelâle, Demir'e tek bir seçenek bırakır, o da Şelâle'den kurtulma fikridir. Bunun üzerine Şelâle'yi Güzeldere'deki eve hapseder. Başında beklettiği karı koca, ona, sadece karnını doyurması için yemek vereceklerdir. Dört yıl çocuklarından habersiz, tüm dünyadan kopuk bir hayat yaşayan Şelâle yavaş yavaş aklını yitirmeye başlar. Çağlar'ın Şelâle'nin yanına geldiğini öğrenen Demir, bu sefer Şelâle'nin kendisini Çağlar ile aldattığını düşünmeye başlar ve intikamını almak için onları yakarak öldürmeye karar verir. Evi yakan Demir, öldüklerinden emin olmak için alevler içindeki eve girer ve yanarak ölür.

5.2.4- SARA

Sara hayatının en zor zamanlarında Şelâle ve onun ailesi ile tanışır: “Babası Yahudi asıllı bir Alman, annesiye zarif, ince yüzlü ve iyi niyatlı genç bir Fransız kadınıydı.” (Gökbudak, 2010: 24) Sara, bir yuva öğretmenidir. David ile büyük bir aşk yaşayarak evlenir. Ancak bir gün kardeşi Janet ile kocasını yatakta yakalar. Evi terk eden Sara, bir süre arkadaşının yanında kalır. O sırada Türk sefaretinde görevli bir memurun üç aylık bebeğine Fransız bir dadı arandığını öğrenir. Böylece Kerim Bey ve Şelâle ile yolları kesişmiş olur. Mualla Hanım’ın da vefatı ile Şelâle’ye annelik edecek ve onu kendi çocuğu gibi sevip koruyacaktır. Bu sevginin birçok nedeni vardır: “Gözleri hep Şelâle’nin üzerindeydi. ‘Aman Allah’ım bir ara delirecek gibi oldum. Bu çocuğa bir şey olursa, ben ne yaparım? diye düşündü. Sonra hemen arkasından , ‘Neden bu çocuğu bu kadar seviyorum? Benim kanımdan, canımdan bile değil’ diye düşündü. Ve hemen ilave etti, ‘Ben Şelâle’yi kuckladığım zaman, dünyada en çok sevdiğim iki insanın ihanetine uğramış, onlara duyduğum sevgiyi, nefrete dönüştürmüştüm. Tutunacak hiçbir dalım yoktu. Yaşamak için bir sebebim ve bir idealim de yoktu. Ben bu çocukla, sığınacak bir yer, bir sevgi ve ideal buldum. İnsanlar kan bağının yanında kendi emeklerini de severlermiş. Şelâle’ye çok emek verdim. Karşılığında da bağlılık ve sevgi aldım. Yani yaşamam için yitirdiğim bütün değerleri Şelâle bana geri verdi. Nasıl sevmeyeyim ki? Bu çocuk beni hayata döndürdü.” (Gökbudak, 2010: 122) Sara, zamanla Kerim Bey’in de hayranlığını, minnetini, sevgisini kazanacaktır. Kerim Bey’in Sara ile evlenmesi ile birlikte Sara hem bir yuvaya kavuşacak hem de meşru olarak Şelâle’nin annesi olacaktır.

Sara, Şelâle’nin Levent’e olan ilgisinin farkındadır ve bu ilişkiyi tasvip etmektedir. Tek korkusu ise Şelâle’nin halası Nihal Hanım’ın ve Demir’in Şelâle üzerinde kurdukları planın gerçekleşmesidir. Şelâle’nin Demir’le evlenme kararı alması ile birlikte Sara’nın korktuğu başına gelmiştir. Çaresizce düşüncelerinde yanılmayı uman Sara, Şelâle’den gelen mektupla beraber haklı çıktığı için üzülecektir. Hem bu gerçeği öğrenmek hem de bu gerçek karşısında Kerim Bey’in vefatıyla birlikte acısı katlanan Sara, kız kardeşinin yanına giderken bindiği uçağın düşmesiyle beraber Şelâle’ye yardım edemeden vefat edecektir.

5.2.5- KERİM BEY

Çok sevdiği eşini kaybeden Kerim Bey, tek evlâdı olan Şelâle ve kayınpederi Fahrettin Bey ile yaşamını güç de olsa idame ettirirken, Şelâle'nin dadısı Sara ile evlenerek yeniden aile olmaları ve çocuğunun anne sevgisi ile büyüyecek olması ümidiyle yeni bir hayata başlar.

Biricik kızı Şelâle için elinden gelen sevgi ve ihtimamı gösteren Kerim Bey'in hayatında bazı değışmez doğruları vardır. Bunların başında sınıf farkı gelir. Kerim Bey, köşklerinde çalışan Şehriban'ın oğlu Levent'i düzgün kişiliği ve derslerindeki başarısıyla takdir ederken, yine de kızıyla bir geleceği olsun istemez. Ona göre bir birlikteliğin onaylanması için her bakımdan bir denkliğin sağlanması gerekmektedir. Kızının dadısı ile evlenmeyi kendisi için bir problem görmeyen Kerim Bey, Şelâle'nin mutluluğu önünde set kurmuş gibidir. Levent'le kaçacağı sırada kızını, kendini öldürmekle vazgeçiren Kerim Bey, yıllar sonra kızından aldığı mektupla yıkılır ve oracıkta vefat eder. Zira, kızının mutsuzluğundaki en büyük paya sahiptir.

5.2.6- NİHAL HANIM

Kerim Bey'in kız kardeşi Nihal Hanım'ın ve oğlu Demir'in tek hayali Kerim Bey'in mirasına konmaktır. Bu sebeple Nihal Hanım, Şelâle'yi Demir'le evlendirmek istemektedir. Her ne kadar evlilik gerçekleşirse de ne oğlu ne de kendisi hayallerini süsleyen zenginlikten pay alamazlar.

5.2.7- FAHRETTİN BEY

Şelâle'nin dedesi Fahrettin Bey, eşini ve kızını kaybettikten sonra tutunduğu tek dal olan torunu Şelâle'ye gönülden bağlıdır. Nihal Hanım'ın gerçek düşüncelerinin farkındadır, ancak damadının kardeşi olması münasebetiyle sessizliğini korur. Tek umudu Sara'dır. Sara'nın Şelâle'ye olan sevgisi, düşkünlüğü torununu her tehlikeye karşı koruyacak olması fikri, yaşlı adamı güvende hissettirir. Bu nedenle Sara ile Kerim Bey'in evlenmesine sıcak bakar.

5.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Dekoratif unsur durumundaki karakter sayısının az sayıda olduğunu söyleyebiliriz. Bu durumu sınırlı mekânda, dış dünyaya kapalı bir hayat yaşanması ile açıklayabiliriz. Zira vaka aile içerisinde başka bir deyişle bir çatı altında yaşayan insanlar etrafında cereyan etmektedir. SAGDK grubu içerisinde Fahrettin Bey'in aile dostu Mehmet Tunuslu Bey ve eşi Füreyya Hanım, fırıncı Şevket Bey, faytoncu Hüsnü, terzi Zeliha, evin yardımcısı Ferzani ve kocası Hüseyin'in olduğunu görüyoruz. FODK grubunda ise Şelâle'nin okul müdürü Halis Bey, Hekim Süreyya Bey, üçüncü kâtip Feridun Bey, komşu köşkün oğlu Kenan, Şelâle'nin okul arkadaşı Selim, Levent'in eşi Aslı, Fransız sefare-tinden ikinci katip Sinyor David Signore ve eşi, Güzeldere'deki Demir'in yardımcıları Mirza ve onun eşi Bezar, Levent'in oğlu Çağlar yer almaktadır.

5.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Romanın başkahramanı olan Şelâle'nin hayatı konu edilmiştir. Dolayısıyla bi-yografik tarzda kaleme alınmıştır, diyebiliriz. Zamana bağlı olarak değişiklik gösteren tek karakter Demir'dir. Dolayısıyla yuvarlak karakterdir.

Şelâle'nin hayatını güçleştiren başta kaderi olmakla beraber kocası Demir'dir. Kader, onu yardıma muhtaç olduğu bir zamanda hem babasından hem de üvey annesin-den etmiştir. Demir'in ruh hastası olması, aklını yitirmesine sebep olacaktır.

Şelâle'nin tek aşkı olan Levent ise arzu edilen nesnedir.

Şelâle'nin hayatındaki en büyük karar olan evlilik kararı üzerinde tek hakka sa-hip olan babasıdır. Aynı zamanda farklı yönlendirmeler ve yanlış anlamalara sebebiyet vererek Şelâle'yi Levent'ten uzaklaştıran Aslı da Kerim Bey gibi yönlendirici karakter-dir.

Şelâle'yi bulunduğu zor durumdan kurtaracak olan Levent'in oğlu Çağlar, avu-katı ve de evin çalışanları kimsesiz kalan Şelâle'ye yardımcı olacaklardır.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Şelâle, Sara, Levent, Kerim Bey, Çağlar, Fahrettin Bey'dir.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Demir, Nihal Hanım’dır.

6. HÜMEYRA

6.1- ROMANIN ÖZETİ

Cezayirli Hasan Paşa ile Peder İkomo’nun yeğeni Helena’nın (daha sonra Süheylâ ismini alacaktır) soyundan gelen Hümeýra ve ailesi Ayvalık’ta bir konakta yaşarlar. Hümeýra ile yan komşunun oğlu Nejat birbirlerini büyük bir aşkla severler. Nejat’ın babası da Hümeýra’nın annesi ile vaktiyle bir aşk yaşayıp Süheyla Hanım’ın Derman Bey’le zorla evlendirilmesi üzerine farklı hayatlar yaşamaya başlamışlardır. Kenan Bey, Süheyla Hanım’ı her istediğinde görebilmek için yandaki evi tutar ve sevdiği kadına komşu bir hayat yaşar. Derman Bey, Kenan Bey’e karşı son derece düşmanca duygular besler. Ailesine, Kenan Bey ve ailesi ile konuşmayı yasaklar.

Liseyi bitiren Nejat eğitime İstanbul’da, Tıp Fakültesinde devam eder. Üç yıl kadar sonra da Hümeýra, İstanbul’da Hukuk Fakültesine başlar. Genç âşıklar yeniden birbirlerine kavuşurlar. Nejat’ın mezun olacağı sene Hümeýra da son sınıfa geçer. Evlenmelerine çok az bir zaman kalan âşıklar, bir gün, kendilerini ihtirasın dalgalarında bulurlar. Hümeýra o hafta eve gidecek, Nejat da ailesiyle birlikte bir hafta sonra Hümeýra’yı istemeye gelecektir. Ancak, bu mümkün olmaz. Zira Derman Bey, Hümeýra’nın evlilik kararına şiddetle karşı çıkar. İstemeye geldikleri gün hepsini öldüreceğini söyler. Hümeýra için münasip gördüğü damat adayı Abdullah Mısırlı’dır. Hümeýra’yı Abdullah Mısırlı ile sözler. Bunun üzerine bir hafta sonra Nejat, Hümeýra’yı kaçırmak üzere İstanbul’dan Ayvalık’a doğru yola çıkar. Hümeýra sözleştikleri yerde geç saate kadar bekler. Ancak, Nejat gelmez. Abdullah Mısırlı, Hümeýra’yı alıp eve getirir. Ev halkı Hümeýra’yı Derman Bey’in elinden zor kurtarır. O sırada Ankara’dan telefon gelir. Derman Bey’in ağabeyi kalp krizi geçirmiştir. Durumu ağırdır ve kardeşi Derman Bey’i yanına çağırılmaktadır. Derman Bey ve Süheyla Hanım hemen yola çıkarlar. Hümeýra’nın hamile olduğunu öğrenen Büyük Hanım, Melâhat Bacı ile Hümeýra’yı kaçı-

rır, yerlerini de Nejat'tan başka kimseye söylemeyi düşünmez. Derman Bey eve döndüğünde Hümeýra'nın kaçtığını öğrenir. Büyük Hanım'ı suçlar ve onu sert bir şekilde ittirir. İhtiyar kadın o sırada başını duvara çarpar. Hemen hastaneye kaldırılırsa da Büyük Hanım torunu Süheyla Hanım'a Hümeýra'nın yerini söyleyemeden vefat eder.

Nejat Hümeýra'yı kaçırmak üzere yola çıktığında trafik kazası geçirir. Altı ay yoğun bakımda kalır. Kendine gelir gelmez Hümeýra'yı arar ancak, hiç kimse onun nerede olduğunu bilmemektedir. Avukat Sabri Bey, Nejat'a Hümeýra'yı bulmak için elinden geleni yapacağını, ihtisasını yapmak üzere Amerika'ya gitmesini salık verir. Bunun üzerine Nejat, Amerika'ya gider. Burada beş yıl kalır. Hümeýra'dan hâlâ hiçbir haber yoktur. Nejat, Amerika'da Rebeca adında, Hümeýra'ya çok benzeyen bir kızla arkadaşlık etmeye başlar. Rebeca, Nejat'ı seviyordur. Ancak, Nejat'ın aklında ve kalbinde Hümeýra'dan başkası yoktur. Eğitimini tamamlayan Nejat, İstanbul'a döner. Yeniden Hümeýra'yı aramaya başlar. Hümeýra'nın Narlidere'den çocuğu ile kaçtığını, oradan Ankara'ya gittiğini, Ankara'da bir süre bir evde çalıştığını sonra oradan da kaçıp İstanbul'a geldiğini öğrenir. İstanbul'da her yerde onu arar ancak, bulamaz. Çapa Tıp Fakültesi'nde göreve başlayan Nejat, orada bir sürprizle karşılaşır. Rebeca da ardından İstanbul'a gelmiş ve aynı hastanede çalışmaya başlamıştır. Ünlü bir doktor olan Nejat'ın gazetede haberini okuyan Hümeýra, onu görmek için seminere katılır. Parmağında da İstanbul'da yanına sığınmış olduğu Esmâ Hanım'ın alyansı vardır. Hümeýra, Nejat'ı görür görmez fenalaşır ve oracıkta bayılır. Nejat onu hemen kendi hastanesine götürmelerini, odasında tedavi etmelerini ve kendi gelene kadar onu bırakmamalarını söyler. Ancak seminerden sonra hastaneye geldiğinde Hümeýra'yı bulamaz. Hümeýra oradakilere gecikirse eşinin merak edeceğini söylemiştir. Hümeýra'nın evli olduğunu öğrenen Nejat, büyük bir hayal kırıklığı yaşar. Bu haberin üzerine Rebeca ile evlenmeye karar verir. Nişanlanacakları sırada objektiflere yakalanırlar. Gazeteden Nejat'ın nişanlanacağını öğrenen Hümeýra, Nejat'la bir gün kavuşacakları ümidini tamamen kaybetmiştir. Hümeýra'nın durumuna son derece üzülen Esmâ Hanım, Nejat'ın yanına gider ve ona Hümeýra'ya ait mektupları verip okumasını ister. Mektupları okuyan Nejat, bütün gerçeği öğrenir ve soluğu Esmâ Hanım'ın evinde alır. Birbirlerine kavuşan âşıklar, Umut'larıyla birlikte evlerine doğru yol alırlar.

6.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

6.2.1- HÜMEYRA

Hümeýra'nın fiziksel güzelliğine roman boyunca geniş yer verilirken, aynı zamanda bu özelliğinin kaderi üzerinde de olumsuz etkisi vurgulanmaktadır. Hümeýra, “Büyük nineye göre, ilk nineleri Paşa'nın hanımı Süheyla'dan sonra ailedeki en güzel kadın olacaktı. Hümeýra uzun boyluydu. Çimen rengi hafif çekik gözleriyle ve güneşin renklerini taşıyan muhteşem saçlarıyla görenleri kendine hayran bırakıyordu” (Gökbudak, 2009f: 64) Hümeýra, “güzel olma”nın bedelini kaderin karşısına çıkardığı insanlar ile ağır bir şekilde ödemektedir. Karşı güç olarak romanda yer alan “kader” faktörü tam da bu noktada “güzellik” mefhumu ile birleşir. “Hümeýra'yı işe almak isteyenler, yeşil gözleri ve çok muntazam vücudu ve de özellikle dul oluşu ile ilgileniyorlardı. Hümeýra her seferinde ağlayarak dönmüş, zaman zaman ‘Keşke biraz çirkin olsaydım’ demişti.” (Gökbudak, 2009f: 296)

Hümeýra'nın hayatında yer alan tek korku unsuru etrafına karşı öfke saçan babası Derman Bey'dir: “Hümeýra ise gerçekten mektebin kapanacağına üzgündü. Onun üzgün olma sebebi çok ayrıydı. Mektepte olmak, evdeki sıkıcı havadan uzak olmak demektir. Ayrıca başarılı bir talebe idi. İyi not almak, öğretmenleri tarafından sevilme, ona gurur ve moral veriyordu. En önemlisi babası ile daha az karşılaşılıyordu.” (Gökbudak, 2009f: 75)

Anne ve babasının odasından mütemadiyen kavga sesleri duyan Hümeýra, bu duruma çok üzülür, ancak elinden bir şey gelmez. Bir gün yine koridordan birtakım sesler duyan Hümeýra, babasını evin yardımcılarında Züleyha ile oynaşırken görür. Hümeýra'yı fark eden Derman Bey, bu durumdan Hümeýra'yı suçlayarak sıyrılmaya çalışır: “Hümeýra babasının yüzüne dikkatle baktı. Bu yüz ona hiçbir şey ifade etmiyordu. Duyduğu sevgi ve saygı kırıntıları da kaybolmuştu. Bundan böyle asla baba kız gibi olamayacaklarını hissediyordu. Zaten bu güne kadar da yakın olamamışlardı.” (Gökbudak, 2009f: 111)

Nejat ile evlilik kararı alan Hümeýra, babasının vereceği tepkiden çok korkmaktadır. Hatta bir ara Ayvalık'a giden otobüsten inmeyi bile düşünür. Melâhat Bacı'nın ısrarıyla kararından vazgeçer. Bu duruma şaşırarak Melâhat Bacı'ya Hümeýra içinde bulunduğu durumu şöyle izah eder: “Korkuyorum Bici, korkuyorum! Düşünüyorum da,

ben hep korkulardan örülmüş duvarlar arasında yaşadım. Önce ya annem ya babam beni terk edecek diye korktum. Sonra büyük nineme sığındım. Çok yaşlı, ölecek yalnız kalacağım diye korktum. Şimdi Nejat'a deli gibi âşık oldum. Babam bu evliliğe bir şekilde mani olacak diye korkuyorum” (Gökbudak, 2009f: 194)

Henüz yirmi bir yaşında iken karnında bebeği ile babasından kaçan Hümeýra, tek dayanağı Nejat'tan da haber alamaz. Bir gün ona kavuşacağı ümidiyle yaşar. Ancak gazetelerden öğrendiği haberle yıkılır. Nejat nişanlanıyordur. Hayata dair çocuğundan başka yaşamak için bir nedeni kalmayan Hümeýra, her şeyini kaybetmiş gibidir. Esmâ Hanım'ın yardımıyla gerçekleri öğrenen Nejat, tek aşkı Hümeýra'ya kavuşur. Zor günler artık çok geride kalmıştır. Hümeýra, Nejat ve oğulları Umut yeni bir hayata başlarlar.

6.2.2- NEJAT

Zeki ve de son derece başarılı biri olan Nejat, çocukluğundan beri Hümeýra'yı sever. Ayvalık'ta rahatça vakit geçiremeyen gençler, İstanbul'da büyük bir aşk yaşarlar. Bir gece kendilerini ihtirasın kollarında bulurlar. Hayata dair tek hayalleri evlenmektir. Ancak Hümeýra'nın babası Derman Bey, bu isteklerine karşı çıkar. Kaçmaya karar verirler. Nejat, arabasıyla İstanbul'dan Ayvalık'a gelirken feci bir kaza geçirir. Tam altı ay komada kalır. Hastaneden çıktığında Hümeýra'yı arayacak ancak onu bulamayacaktır, zira Hümeýra'nın nerede olduğunu kimse bilmemektedir. Uzun ve sonuçsuz kalan bir aramadan sonra Nejat, eğitimi için Amerika'ya gider. Arama işini avukat üstlenmiştir. Amerika'da geçirdiği süre içerisinde Hümeýra'nın hayaliyle yaşayan Nejat, ona benzediği için Rebeca adında bir kızla arkadaşlık edecektir. Rebeca, Nejat'ı seviyordur. O sebeple İstanbul'a dönen Nejat'ın ardından o da Türkiye'ye gelecektir. Türkiye'ye gelen Nejat, yeniden Hümeýra'nın izini sürer. Onun bir çocuğu olduğunu öğrenir. Hayal kırıklığı yaşar. Ancak yine de onu bulmak ister. Ünlü bir doktor olan Nejat'ın gazetede Rebeca ile ilgili haberleri çıkar. Hümeýra, kendisini unuttuğu için Nejat'a karşı büyük bir kırgınlık yaşar. Onu uzaktan da olsa bir kere görmek için seminere katılır. Hümeýra'nın parmağındaki alyans yeni bir yanlış anlaşılmaya sebebiyet verecektir. Elmas Ninenin Nejat'a gerçekleri anlatması ile birlikte yarım kalan aşk devam edecektir.

6.2.3- BÜYÜK HANIM

Roman karakterleri arasında deneyimin, doğru bilginin, aklın, cesaretin timsali olarak Büyük Hanım'ı görüyoruz. Büyük Hanım, aldığı isabetli kararları, güçlü kişiliği ile yönlendirici bir özellik taşımaktadır. Derman Bey'in sözünü geçiremediği, tek güç Büyük Hanım'dır. Derman Bey'in Büyük Hanım karşısında bu denli etkisiz kalmasının nedeni servetin büyük bir kısmının ona ait olması ve evin geçimini onun sağlıyor olmasıdır.

Büyük Hanım, gelecekte hiç de umutlu değildir. Derman Bey'in bu aileyi felakete sürükleyeceğinden emindir. Bu sebeple mirasın büyükçe bir kısmını Hümeysra'nın üzerine geçirir.

Derman Bey'in evde olmadığı bir sırada Hümeysra'yı evden kaçıtır. Biricik torunu Hümeysra'yı babasından korumak için başka bir yol yoktur. Bu hadise yüzünden Derman Bey, Büyük Hanım'ın önce boğazına yapışır. Araya giren Süheyla Hanım nine-sini kurtarmaya çalışırken Derman Bey'in seksenindeki kadını hızlı bir şekilde ittirmesiyle başını duvara vuran Büyük Hanım, hastaneye kaldırılır, ancak Büyük Hanım, Hümeysra'nın yerini Süheyla Hanım'a söyleyemeden vefat eder.

Ayvalık halkı tarafından sevilen ve sayılan Büyük Hanım'ın cenazesi kalabalıktır: "Büyük nine, ailesi, davranışı, aklı ve yardım severliği ile Osmanlı Hanımefendisi idi. Hatta Ayvalık ve yöresinin son Osmanlı hanımefendisi idi." (Gökbudak, 2009f: 244)

6.2.4- DERMAN BEY

Romanda olumsuz / kötü kişi olarak yer alan Derman Bey, hayatta kendi çabası ile bir yere gelememiş, kendisiyle barışık olmayan, mutsuz, dolayısıyla etrafına da mutsuzluk veren bir kişidir. Temelde problem alanı kendi öz benliği iken, aile hayatında da birçok problem yaşamaktadır. Söz konusu problemler, çözümü olmayan problemler değildir. Aksine Derman Bey'in bizzat sebep olduğu sorunlardır: "Derman Bey, hiçbir şey ile meşgul değildi. Sanki dünyadaki tek işi, güzel eşine bir suç yüklemeye çalışmış gibi durmadan olay çıkarıyor, yoktan bahanelerle yaşamını çekilmez hale getiriyordu." (Gökbudak, 2009f: 69)

Süheyla Hanım'ın Kenan Bey'i sevdiğini bile bile onunla evlenmeye razı olan Derman Bey'in evlilik kararındaki en büyük neden Büyük Hanım'ın servetidir. Kenan Bey ve ailesinin yan villaya taşınması ile birlikte Derman Bey iyice çileden çıkar ve eşine karşı kötü davranmaya başlar.

Derman Bey, ağabeyinin yanında iken bambaşka bir karaktere bürünür. Kendisi gibi değil de olması gerektiği gibi davranır: “Babası birdenbire değişivermişti. Sanki ağabeyini taklit ediyormuş gibi sakın görünmeye, çocukları ve eşi ile ilgilenmeye, her dakika mesele çıkarmamaya çalışıyordu. (...) Derman Bey o kadar iyiydi ki, yeğenlerinin, hatta Faruk'un bitişik komşu çocukları ile sohbet etmelerine bile kızmıyordu” (Gökbudak, 2009f: 78)

Derman Bey, Hümeysra'nın evden kaçmasına yardım eden Büyük Hanım'ın önce boğazını sıkmaya başlar. Eşinin müdahale etmesiyle birlikte yaşlı kadının üzerinden ellerini çeker. Bu sefer de sinirle ittirdiği yaşlı kadının başı duvara çarpar. Hemen hastaneye kaldırılırsa da sonuç alınamaz. Derman Bey, Büyük Hanım'ın ölümüne sebep olmuştur. Büyük Hanım'ın vefatıyla birlikte Derman Bey, Süheyla Hanım'a karşı daha sevecen daha ilgili davranacaktır, çünkü eşinin, kendisinin Büyük Hanım'ın ölümüne neden olduğu gerçeğini başkalarına söylemesinden korkmaktadır.

6.2.5- SÜHEYLA HANIM

Süheyla Hanım, Kenan Bey'i sevdiği hâlde babasına karşı duramaz ve Derman Bey ile evlenir. En başında Derman Bey'e, kendisini sevmediğini söyler ancak Derman Bey, bunu problem etmez. Zira onun evlilikteki maksadı Süheyla Hanım'ın servetine sahip olmaktır.

Derman Bey ile mutlu bir evlilikleri yoktur. Sürekli olarak sorun çıkarıcı bir eş sahiptir. Bütün bu hırçınlıkların nedeni hem Derman Bey'in zayıf bir karaktere sahip olması hem de Kenan Bey'e karşı duymuş olduğu kıskançlıktır.

Süheyla Hanım, mutsuzdur. Ancak boşanmayı aklının ucundan bile geçirmez. Buna cesareti yoktur. Son derece zayıf olan bu kadın için, kendi hayatı diye bir şey söz konusu değildir. O, kararlarını başkalarına göre alacak karakterdedir. Büyük Hanım'ın

boşanmasını istemesi karşısında, “Ama çocuklarım, çevrem ne düşünür?” (Gökbudak, 2009f: 68) karşılığını verir.

Süheyla Hanım, duygularını belli eden biri değildir. Çocukları ile ilişkilerinde bile bir mesafenin varlığını hissetmek mümkündür. Hümeyra’nın Büyük ninesi ile olan yakınlığı, zaman zaman annesini kıskandırır. Hümeyra, hayatı ile ilgili önemli bilgileri annesi ile değil de Büyük Hanım ile paylaşır, çünkü “Annesi kendi problemlerini bile halledemiyordu, sorunları çok fazla diyemezdi.” (Gökbudak, 2009f: 97)

Kendi mutsuz evliliği yanında Kenan Bey’in huzur dolu evliliğine şahit olmak zorunda kalacak olan, “Bu genç ve güzel kadın, sevmediği, bencil ve asla kendini anlayamayan bir adamın koynunda, kavuşamadığı ve bütün varlığı ile sevdiği bir adamı özleyerek geçirmiş, ahlâk kurallarını çiğnememiş, görevlerini ihmal etmemiş ve sevdiği adamın bir başka kadınla paylaştığı hayatın her anını seyretmek zorunda kalmıştı.” (Gökbudak, 2009f: 160)

6.2.6- KENAN BEY

Süheyla Hanım’ı büyük bir aşkla seven Kenan Bey, okulunu bitirir bitirmez Süheyla Hanım ile evlilik planları yapar. Ancak Süheyla Hanım babasının isteği üzerine sevmediği bir adamla evlenmek zorunda kalır. “Kenan Bey kibar ve efendi bir beydi. Bir daha Süheyla Hanıma dönüp bakmamıştı. İçindeki sevgi asla kaybolmamıştı ama onurlu bir erkek böyle davranmalıydı.” (Gökbudak, 2009f: 62-63) Kenan Bey de bunun üzerine Sevgi Hanım’la evlenir.

Kenan Bey, zamanla tanınmış bir avukat olur. Maddî durumları gayet iyidir. Süheyla Hanım’ların konağın yanına bir villa yaptırır: “Gerçi bu yakınlık onu rahatlatmamış, aksine başka sorunları ve acıları yaşamasına sebep olmuş, zaman zaman keşke nerede, ne yapıyor merak etseydim de, bu dengesiz adamın yanında yaşadığı kupkuru, sevgisiz hayatı izlemeseydim. Benim için çok daha kolay olurdu, diye düşünmüş, hemen bütün acıları Süheyla ile beraber kendi yüreğinde hissetmişti.” (Gökbudak, 2009f: 250)

6.2.7- FARUK

Hümeýra, romanda, karakteri bakımından annesi Süheýla Hanım'a benzetilirken, Faruk da babası Derman Bey'e benzerliğiyle dikkatlere sunulur. Bu benzerlik, baba ile oğlun aldıkları kararlar ile de aynılık taşır. Derman Bey'in Süheýla Hanım ile evlenmesindeki başlıca neden olan Süheýla Hanım ve ailesinin sahip oldukları servet, Faruk'un evlenme kararında da geçerli bir neden olacaktır: "Bu aşkın belkemiği ise galiba yine maddiyattı. Çünkü Suzan da Ayvalık'ın zengin ailelerinden biriydi. Çamlık taraftaki arsaların çoğu onun dedesinin malıydı (...) Uygun olan en bariz tarafları, her ikisinin de paraya düşkünlükleri ve bencillikleriydi." (Gökbudak, 2009f: 158)

6.2.8- MARİKA

Marika ile Hümeýra sınıf arkadaşlarıdır. Marika aslen İtalyan'dır. Annesi ile babası ayrıldıktan sonra bir süre babası ile yaşar. Daha sonra Türkiye'deki yakınlarının yanına gönderilir. Türkiye'deki yakınlarının ona bakma nedeni, Marika'ya gönderilen paradır. Ona karşı son derece kötü davranan bu kişilerden, Büyük Hanım onu kurtaracak ve yanına alacaktır. Nejat'ın İstanbul'da olduğu süre boyunca Hümeýra'nın hayatındaki en büyük boşluğu doldurur. Annesi'nin kendisini bulup götürmesiyle birlikte birbirlerinden ayrılan arkadaşlar, zaman zaman birbirlerine mektup göndererek hayatları hakkında bilgi vereceklerdir.

6.2.9- SUAT

Hümeýra'nın amcasının oğlu olan Suat, Hümeýra'ya vaktiyle ilgi duyar. Ancak Hümeýra'nın isteği üzerine iki iyi arkadaş olarak kalırlar. Hümeýra, Narlıdere'den kaçtıktan sonra Ankara'ya gelir. Suat'tan yardım ister. Suat'ın eşi, bir zamanlar Suat'ın Hümeýra'ya olan ilgisinden haberdar olduğundan onun yanına gitmesini engeller. Böylece Hümeýra, bir kere daha ne yapacağını bilemeden hayat rüzgârında savrulacaktır.

6.2.10- MELAHAT BACI

Melâhat Bacı, roman içerisinde, yardımcı karakter olarak yer alır. Fiziksel olarak şöyle tanımlanır: "Uzun boylu, kıvrıkcık siya saçlı, koyu tenli, kırk, kırk beş yaşlarında

bir kadın...” (Gökbudak, 2009: 9) “Melâhat Bacı alışılmış Arap dadılarının aksine zayıf ve uzun boyluydu. Sağlam, sırim gibi tabir edilen sert bir görünümü vardı. Bu fiziki görünüşünün altında yumuşacık, sevecen bir mizaca sahipti.” (Gökbudak, 2009f: 10)

Konağın emektarı Melâhat Bacı, Hümeýra’ya düşkündür, hatta Faruk zaman zaman Melâhat Bacı’nın kardeşine olan düşkünlüğünü kıskanır.

Melâhat Bacı, Büyük Hanım’ın konakta güvendiği tek kişidir. Büyük Hanım, herkesten sakladığı özel işlerini ona yaptırır. Büyük Hanım çok sevdiği torununu da yine ona emanet edecektir. Bundan böyle Melâhat Bacı’nın en büyük görevi Hümeýra’yı koruyup kollamaktır. Onun her zaman yanında yer alır. Önce, Hümeýra’nın üniversite eğitimi için İstanbul’a giderler. Burada üç yıl yaşadıkdan sonra, yine Hümeýra evden Melâhat Bacı ile kaçar. Narlídere’de bir süre beraber yaşarlar. Hümeýra’nın oradan çocuğuyla kaçması üzerine üzüntüsünden felç geçiren Melâhat Bacı konuşamamaktadır. Yıllar sonra Nejat’ın tedavi ettirmesiyle kendi ihtiyaçlarını karşılayacak kadar sağlığına kavuşur.

6.2.11- ELMAS NİNE

Hümeýra’nın oradan oraya savrulan acı dolu hayatında, karşısına çıkan tek iyi kişidir. Hümeýra ve oğluna kucak açan yaşlı kadın, aynı zamanda Hümeýra’nın hayatını da değiştiren kişi olacaktır. Hümeýra’nın üzülmesine daha fazla dayanamaz. Nejat’a gerçekleri öğrenmesinde ve Hümeýra’nın yerini bulmasında yardım eder. Hümeýra, hak ettiği mutluluğuna nihayet kavuşur.

6.2.12- REBECA

Rebeca, aslen İspanyol olup ailesi ile birlikte Amerika’da yaşamaktadır. Nejat ile burada tanışır. Nejat’ın hiçbir kıza karşı ilgisinin olmaması Rebeca’nın ve arkadaşlarının dikkatini çeker. Aralarında bahse girerler. Nejat’ın Rebeca’yı yanından uzaklaştırmaması üzerine Rebeca bahsi kazanır. Aslında Nejat, yıllar önce izini kaybettiği aşkı Hümeýra’ya benzediği için onunla konuşmaktadır.

Rebeca zamanla Nejat'a bağlanmaya başlar. Öyle ki Nejat'ın arkasından İstanbul'a gider. Onun bir gün kendisini seveceği umuduyla yaşar. Tam hayali gerçek olacakken Nejat, Hümeýra'yı bulur.

6.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Dekoratif unsur durumundaki karakter sayısı azdır. Mekân geniş bir yelpazede anlatılsa da bu genişlik kişi sayısını etkilememiştir. SAGDK grubunda Narlıdere'de yaşayan Şevket'in karısı Raziye, Rebeca'nın arkadaşları Suzan ve Rita, Amerika'dan Nejat'ın arkadaşı Tony, Gina, Nejat'ın hocası George Brown, Hümeýra'nın yengesi Sema Hanım yer almaktadır. FODK grubunda ise Hümeýra'nın okul arkadaşlarından Canan, Ahmet, Mehmet, Sevim, Esra; Marika'nın yengesi Heleni ve kızı Rosita, müzik hocası Kamuran Bey, evin yardımcısı Hacer ve eşi İsmail, turist Silvia, Marika'nın annesi Sophie, Doktor Suphi Bey, Narlıdere'de oturan Şevket, Hümeýra'nın kuzeni Hayal, Suat'ın eşi Semiha, Hümeýra'nın parkta tanıştığı Nerime, Faruk'un eşi Suzan, evdeki yardımcı Züleyha, Hümeýra'nın amcası Fuat Bey yer almaktadır.

6.4- ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Adı geçen romanda özne konumunda gördüğümüz karakter olan Hümeýra, romanın başkahramanıdır. Romanda bütün karakterlerin düz karakter olduklarını görüyoruz. Zira her şahıs, romanın başında okura nasıl sunulduysa romanın sonunda da o şekilde yer almışlardır.

Hasım veya karşı güç olarak başta kaderi ve Derman Bey'i görüyoruz. Nejat'ın trafik kazası geçirmesi, altı ay yoğun bakımda kalması, Büyük Hanım'ın Süreyya'nın yerini bilen tek kişi olup bunu kimseye söyleyemeden vefat etmesi, Melâhat Bacı'nın felç geçirip konuşamaması, Suat'ın Hümeýra'ya yardıma gitmesine karşı çıkan eşinin fenalık geçirip hastaneye kaldırılması, Hümeýra'nın sığındığı kişilerin Esma Hanım hariç, acımasız kişiler olması gibi birçok neden, kaderin karşı güç olarak romanda yer al-

dığını göstermektedir. Derman Bey ise Hümeyra'nın başına gelen her türlü felakete zemin hazırlayan bir şahıstır.

Arzu duyulan nesne, Hümeyra'nın büyük bir aşkla sevdiği Nejat'tır

Romanda yönlendirici olarak Hümeyra'nın Büyük ninesini görüyoruz. Büyük nine, Hümeyra'nın hayatındaki dönüm noktalarında hayatına şekil veren kişidir.

Yardımcı olarak Melâhat Bacı'dan söz edebiliriz. Melâhat Bacı, Hümeyra'nın hayatında ona destek vermek amacıyla yer alır.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler” : Hümeyra, Nejat, Büyük Hanım, Süheyla Hanım, Melâhat Bacı, Leyla, Kenan Bey, Sevgi Hanım, Suat, Marika, Fuat Bey, Elmas Nine'dir

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler” : Derman Bey, Mehmet, Şevket Bey, Faruk, Suzan, Canan, Sumru, Hayal'dir.

7. PERİNA

7.1- ROMANIN ÖZETİ

Perina, dünyaya prenses olarak gelen Anastasia'nın Rusya'da başlayıp Türkiye'de sona eren hikâyesidir.

Çar II. Nikolay ve ailesi Bolşevik İhtilali ile kurşuna dizilerek öldürülür. Hayatı yaralar almayan Anastasia, Çar yanlısı kimselerce kurtarılır. Aynı gece kızı Perina'yı kaybeden Mihail Averkiy kendi kızı ile Anastasia'yı yer değiştirir. Anastasia artık Perina'dır. Bambaşka bir kimlikte, bambaşka bir hayatı yaşamaya mecbur kalan Anastasia için, her günü zor geçen bir hayat başlar.

Perina bir gece pencerenin altında baygın yatan bir adam bulur. Bu adam bir Türk'tür. Savaş yıllarında esir alınmış ve kaçarak kurtulmuştur. Sığınacak bir yeri olmayan bu adama, Perina yardım eder. Perina'nın ağabeyi Yergeniv, bir gün Habip'i bulur ve Perina'nın da isteği üzerine onları evlendirir. Perina'nın tek isteği yabancı biriyle evlenip Rusya'dan gitmektir. Ancak, Bolşevikler giriş çıkışları yasaklar. Burada çocukları olur. Bir gün Türkiye'ye dönerler. Elazığ'ın Holpenk Köyüne gelen Perina için hayat hiç de kolay olmaz. Zira cahil köy halkı ve bilhassa Habip'in ailesi onu gâvur olarak görür, ona zor yıllar geçirir. Yıllar sonra Boris gelir ve Perina'yı götürmek ister. Ancak Perina dört çocuğunu tehlikeye atmamak için Boris'in teklifini reddeder. Hem çocuklarını hem de torunlarını büyüten Perina, uzun ve çileli bir ömrü acılar içinde tüketir.

7.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

7.2.1- PERİNA

Çar II. Nikolay'ın kızı Anastasia'nın hayatı Bolşevik İhtilali ile bambaşka bir hâl alır. Ailesinin gözlerinin önünde kurşunlanarak öldürülmesi üzerine, bir sabah, hiç tanımadığı bir ailenin, ölen kızlarının yerine geçmiş olarak uyanır. O, artık bir prenses değil, orta halli beş çocuklu bir ailenin Perina adındaki kızıdır. Böylece, henüz küçük yaşta başka bir kimlikte, başka hayat şartlarında, bambaşka bir kaderin sahibi olacaktır. Bir müddet kimlik çatışması yaşayan Perina, çok defa ölmek isteyecek, ancak, Mihail Averkiy ve Larissa'nın ilgi ve sevgisiyle hayata tutunacaktır. Küçükken yaşadığı travma ile ölüm korkusu geçmişten gelip yarınlara etki edecek derin bir iz olarak kalacaktır. Bu iz onun hem ruhsal dünyasında korktuğu ve heyecanlandığında bir öksürük şeklinde ortaya çıkacak hem de evlilik kararındaki tek neden olacaktır. Heyecan "içinde bulunan ortamın algılanılmasıyla ortaya çıkan, iç organları harekete geçiren, bedende, davranışta ve bilinçte kendini belirten duygusal süreç"tir.(...) "Heyecan, 'tehdit edici olay ya da durum' gibi bir dış uyarıcıyla başlar. Dış uyarıcı, 'tehlike var' gibi bir algılamaya, bir düşünceye götürür. Bu algılama 'korku' gibi bir heyecanla çağrışım halindedir. Heyecan 'kaçma' gibi bir davranışa yol açabilir (...)" (Cüceloğlu, 1993: 264) Korktuğu ve heyecanlandığı durumlarda öksürmeye başlayan ve oradan kaçma isteği duyan Perina, bu korku yüzünden başka ülkeden, yabancı bir erkekle evlenip Rusya'dan gitme fikrine kapılır. Böylece Bolşevikler tarafından her an var olan ölüm tehdidinden uzaklaşacağını

düşünür. “Ölümün fizikselliği insanı tahrip etse de ölüm fikri onu korur.” (Yalom, 1999: 53) Alman olan Hans ile evlenme kararı alan Perina, onun vefatıyla birlikte, bir Türk olan Habip ile evlenip Türkiye’ye yerleşir. Kalbinde Boris’in aşkı ile Elâzığ’ın bir köyünde var olma, hayatını idame ettirebilme mücadelesi verecektir.

Boris’in yıllar sonra çıkıp gelmesiyle tazelenen acısı, çocukları için kendi mutluluğunu feda etmesi ve hiçbir zaman kavuşamayacağı mutluluğu için kaderine ağlayan Perina’nın hayatı zorluklarla dolu bir şekilde geçecektir. Uzun sayılabilecek bir ömrün nihayetinde, Boris’in ölümünden sonra eline geçen mektubuyla derin bir acı yaşayan Perina’yı, ölümünden önce en çok kocası üzecektir. Zira o, Perina’nın geçmişinden kalan tek hatıra olan fotoğraflarını, sobaya atmasıyla beraber dalından kopmuş bir yaprak misali düşüp toprağa karışacaktır.

7.2.2- BORİS

Perina’nın tek aşkı olan Boris, yakışıklı, renkli gözlü, uzun boylu bir gençtir. “(...) çok yakışıklıdır. Bu yakışıklılık ona ayrıca bir cesaret, daha doğrusu pervasızlık veriyor.” (Gökbudak, 2009e: 36) Perina ile daha ilk karşılaşmalarında birbirinden etkilenen bu iki gençten sadece Perina kardeş olmadıklarını bilmektedir. Ancak Boris ailesi sandığı Averkiy’lerden sadece annesi Sandra ile yakındır. “O ise hiçbirimiz ile fazla yakın değildi. Biraz annem ile o kadar.” (Gökbudak, 2009e: 71) Bu noktada söz konusu durumu kan bağı ile açıklamak gerekmektedir.

Boris, “Babasına göre bu çocukta ihtilalci ruhu vardı ve eğer disiplin altında tutulmaz ise Bolşeviklere katılabilirdi.” (Gökbudak, 2009e: 22) Mihail Averkiy’in de tahmin ettiği gibi Boris, Bolşeviklere katılacak ve onlara hizmet edecektir. Perina’nın ailesini hunharca öldüren Bolşevikler’in tarafında yer alması, her ne kadar Perina’yı endişelendirse de ona duyduğu aşk, ondan nefret etmesini önleyecektir. Averkiy ailesi uzun yıllar Boris’ten haber alamaz. Bu süre zarfında Perina, sırf bu topraklardan gitmek için Habip adında bir Türk ile evlenip Türkiye’ye yerleşecektir. Yıllar sonra Boris, Larissa’dan kardeş olmadıklarını öğrenir ve içini yakıp kavuran vicdan azabından kurtulup tek aşkı Perina’yı bulmak için yollara düşer. Bolşevikler’den ayrılan Boris, Elâzığ’a gelir. Perina’yı ve çocuklarını alıp buralardan gitmek istese de Perina çocuklarını Bolşevik tehlikesinden korumak için böyle bir maceraya atılmaz. Böylece eline geçen mut-

luluk fırsatını iter ve mutsuz hayatına devam eder. Boris bu aşkı kalbinde taşıyarak ölür ve geriye sadece Perina için bir mektup bırakacaktır.

7.2.3- MİHAİL AVERKİY

Mihail Averkiy, bir süre Çar'ın hizmetinde bulunmuş, ona gönülden bağlı bir Rus'tur. Kızını kaybettiği gece Çar'ın kızı Anastasia'yı Bolşevik tehditine rağmen korur ve yaşatır. Bunu adeta bir görev bilinciyle yapar: "Baba Averkiy ise Perina'yı sadece sevmek ve acılamakla kalmıyordu. Ayrıca Çar'a duyduğu saygı ve bağlılığın bir göstergesi olarak, böyle davranmasının görevi olduğunu da düşünüyordu. Anastasia'yı korumak, Rus halkına karşı da göreviydi." (Gökbudak, 2009e: 30) Anastasia'nın yeni hayatında güveneceği, sığınacağı iki kişi vardır. Ona yakınlık gösteren ve en büyük destekçileri Larissa ve Mihail Averkiy'dir. Zira Mihail baba, Anastasia'nın kendine geldiği an ona bir söz verir: "Sana söz veriyorum ki seni öz evladım Perina kadar seveceğim ve koruyacağım. Bir Çar değilim, ama iyi bir babayım. Her açıdan sana iyi bakabilirim. Şimdiden sonra benim prensesim olacaksın." (Gökbudak, 2009e: 27) diyen Mihail Averkiy, ölene kadar sözünü tutacak ve ona babalık yapacaktır.

7.2.4- SANDRA

Mihail Averkiy'in eşi Sandra anne, "(...) orta yaşlı, kızıl saçlı (...)"dır. (Gökbudak, 2009e: 26) Sandra anne duygularını belli etmeyen bir kişilik yapısına sahiptir. Kızı Perina'yı kaybettiği gece başka bir kızı onun yerine koymak zorunda kalan Sandra için bu hiç de kolay olmayacaktır. Anastasia'yı hiçbir zaman kabullenmeyecek ve ona karşı hiçbir yakınlık göstermeyecektir. Normal şartlarda "(...) o öz evlâtlarına karşı da fazla sevgi ve bağlılık gösterisinde bulunmazdı." (Gökbudak, 2009e: 35) Ancak, Anastasia'ya karşı içinde düşmanlık beslemesinin bir tek nedeni vardır: "Kafasının ve kalbinin derinliklerinde 'Tanrı kızımı aldı. Çünkü Anastasia'nın yaşamasını istiyordu.' diye düşünüyor, bu düşüncüyü itiraf etmeye korkuyordu. Tanrı'yı , İsa'yı ve Meriem Ana'yı suçlamaktan, kızmaktan, Anastasia'ya kızmak çok daha kolaydı. Ve günah işlemiş olmazdı." (Gökbudak, 2009e: 28)

Sandra anne, her çocuğuna karşı son derece ilgisiz iken oğlu Boris'e karşı özel bir ilgi göstermektedir. Bunun nedenini, yazar, kahramanı konuşturarak öğrenmemizde

yardımcı olur. Boris, Dr. Brikin'in oğludur. Zira Sandra ve Brikin gençken birbirine âşık olmuş ancak kavuşamamıştır. Mihail Averkiy'in evde olmadığı bir gün yasak ilişki yaşarlar. Bu ilişkinin meyvesi de Boris'tir. Sandra'nın ailesine karşı ilgisiz ve sevgisiz olmasının nedeni ise şöyle açıklanır: "O günden beri, babanın ve hatta sizin yüzünüze doğru dürüst bakmadım. İçime kapandım. İlgisiz, sevgisiz bir insan oldum. Suçluluk duygusu içimi kemiriyordu. İlk zamanlar Boris'e de düşmandım. Ölmesini bile istedim. Sonra o zavallı çocuğun hiçbir günahı olmadığını düşündüm. Ayrıca da aşırı güzel ve sevimli bir bebektir. Bu sefer de aşırı bir şekilde üzerine düşüp sizi ihmal ettim. Artık pek normal hareket edemiyordum." (Gökbudak, 2009e: 159) Sandra, yıllardır herkesten sakladığı sırrını paylaştıktan sonra, daha farklı bir kişilik yapısına bürünür: "O günden sonra Sandra Averkiy daha cana yakın biri olmaya başlamıştı. Perina'ya bile daha yakın davranmaya çalışıyordu." (Gökbudak, 2009e: 160) Sandra Averkiy, son yıllarında gelini Marina'nın acımasız davranışlarına maruz kalır ve ölümüyle birlikte suçluluk duygusunu da beraberinde götürecektir.

7.2.5- HABİP

Habip bir Türk'tür. Enver Paşa komutasında Kafkas cephesinde yer alır. Olumsuz hava şartlarında hemen bütün ordu donarak ölür. Habip ise sığınacak bir yer bulmak üzere oradan uzaklaşır. Ancak gözünü açtığı anda kendini hapisanede bulur. Zira casuslukla suçlanmış, on beş yıl ceza almıştır. Üç yıl sonra Bolşevikler siyâsî suçluları affeder. Habip de çıkan kargaşadan istifade ederek hapisaneden çıkacaktır. Gidecek yeri olmayan Habip, Averkiy'lerin evinin önüne kadar gelir. Perina karlar üzerinde yatan Habip'i alır ve bodrum katında onu saklar. Habip, Perina'nın güzelliği karşısında ondan etkilenecektir: "Habip Ağa dört gözle akşam saatlerini bekliyordu. Neredeydi bu huri kadar güzel kız, kimin nesiydi? Burada ne kadar kalabilirdi? Tabii ki bunları düşünüyordu, ama içinde bu güzel kızı görme arzusu da, akşam saatlerini heyecanla bekleme-sinde büyük bir etkendi." (Gökbudak, 2009e: 136)

Bir gün Yergeniv, Habip'i bulur. Çok öfkelenen Yergeniv, Perina'ya bunun hesabını sorarken Habip araya girer ve Perina ile evlenmek istediğini söyler. Bu teklif üzerine Perina, başka şansı olmadığı için olumlu cevap verir. On yıl sonra Habip çocukları ve Perina ile Türkiye'ye göç eder. Elâzığ'ın Aşağı Holpenk köyünde yaşamaya başlar-

lar. Ev halkı Perina'ya ve çocuklarına karşı kötü muamele eder: “Çocuklar ve Perina'nın hiçbir öğün karınları doymuyordu. Evde, artık veya bozulmak üzere ne varsa onlara veriliyor, Perina'ya en ağır işler yaptırılıyordu(...) Habip de çok fazla değişmişti. Devamlı anası babası ile beraberdi (...) Habip çocuklarının ne yediğinin veya yemediğinin farkında değildi. Yahut da öyle görünmeye devam ediyordu.” (Gökbudak, 2009e: 198) Babasının mal sevdası üzerine zorla evlendirildiği Saniye'nin vefatı üzerine resmî bakımdan bekâr görünen Habip, Suna adında bir kızla evlenmeye niyetlenir. Bunu öğrenen Perina, gider ve kız tarafı ile konuşup bu işi bozar. Kendi başına kalan Habip düşünmeye başlar: “İnsan hafızası ne kadar da çabuk unutuluyordu. Kerim haklıydı. Bu nankörlüğün ta kendisiydi. Ne yazık ki madalyonun başka yüzü de vardı. Habip aslında ne Perina'dan ne de çocuklarından vazgeçmeyi düşünmüyordu. Onlar nasılsa ona aitti ve gidecek başka bir yerleri de yoktu. Kendinin de hayatı sıkıntılar içinde geçmişti. Biraz da gönlünce yaşasa, hayattan zevk alsaydı ne çıkardı? Kaç karılı insanlar vardı. Onları kaybetmeyecekti ki, çocuklar da, Perina da hep elinin altında olacaktı.” (Gökbudak, 2009e: 239-240)

Boris'in Türkiye'ye gelmesi üzerine korkan Habip ve ailesi Perina'ya ve çocuklara kısa bir süre de olsa iyi davranır. Perina bu durumu fark eder ve Habip'e bazı şartlar koşar. Habip köyden ayrılıp Elâzığ'da iş bulacak ve burada yaşayacaklardır. Hiçbir zaman duygusal biri olmayan Habip, Perina'ya çileli bir hayat yaşatır. Perina'nın ölümünden kısa bir süre önce onun ailesinden, geçmişinden geriye kalan birkaç fotoğrafı kısıp yanıp ateşe atar. Bunun üzerine Perina, iki gün odasından çıkmadan ağlar. Kendisini hiçbir konuda affetmeyeceğini söyleyen Perina'ya: “Habip çok sinirlenmişti. Elini kaldırıp üzerine doğru yürüdü. Sonra elini aşağıya indirdi. Perina'ya karşı birkaç defa böyle şiddet kullanmıştı, ama artık yapmamalıydı. O hem hasta, hem de yaşlıydı. ‘Affedersin’ dedi. Hızla odadan çıktı.” (Gökbudak, 2009e: 288) Kısa bir süre sonra da Perina vefat etti.

7.2.6- SANİYE

Başkahramanın hayatını zorlaştıran, olumsuz karakter olarak çizilen Saniye, “(...) iri yarı, kemikli ve oldukça çirkin (...)” bir kadındır. (Gökbudak, 2009e: 189) Habip'in ailesi, amcalarından kalan mallara sahip olmak için oğullarını Saniye ile zorla

evlendirirler. Habip, Saniye'ye kocalık yapmaz. Yıllar sonra yanında eşi ve çocukları ile dönen Habip'i gören Saniye deliye döner. Perina'ya dünyayı zindan etmeye karar verir. Perina'nın büyük emek vererek çocuklarının karnını doyurmak için ektiği çorak araziye yağmalatır. Daha sonra da Perina'nın oğlu İsmail'i damdan atıp acı çekmelerini isterse de kendi ölümüyle hadise son bulur. Damdan atlamadan evvel de kendisini, Perina'nın öldürüyor olduğunu bağırıp atlar. Kötülük etmek isterken, kendi canından olacaktır.

7.2.7- HANS

Hans, Perina'nın özel ders aldığı Fransızca öğretmeni Madam Didenya'nın yeğenidir. Hans, "Çok uzun boylu, kızıla kaçan saçları ve ela gözleri olan bir genç (...)" tir. (Gökbudak, 2009e: 61) Halasını ziyaret için Almanya'dan gelen Hans, burada Perina'yı görür ve onu sever. Sığınacak bir limana ihtiyaç duyan Perina onun ilgisine karşılık verir. Zira Hans bir Alman'dır ve Rusya'dan gidebilmesi için Hans'la evlenmesi gerekmektedir. Bu sebeple nişanlanırlar. Üretim çiftliğindeki tifo salgını Perina'ya da geçer. Hans, onu iyi etmek için tedavisi ile bizzat ilgilenir ve Perina'yı iyileştirir. Ancak bu sırada kendisi de hastalanır ve tifodan ölür.

7.2.8- GORKİ BABA

Gorki Baba aslında bir pederdir. Ancak Bolşevik İhtilali ile beraber kiliselerin eski değerini kaybetmesi üzerine insanlara yardımcı olmak için üretim çiftliğinde çalışmaya başlar. "(...) orta yaşın üzerinde, az konuşan çok temiz yüzlü ve sempatik bir adam (...)"dır. (Gökbudak, 2009e: 132) Kimliğini deşifre etmeden insanlara manevî yönden destek vermeye çalışır. İsmi bilmedikleri bu adama önce Perina ve Hans olmak üzere işçilerin hepsi "Gorki Baba" adını koyarlar. Gerçek kimliğini ise sadece Perina ile paylaşacaktır: "Ben aslında İtalya'nım ve papazım. Asıl adım da Gorki değil Roberto" der. (Gökbudak, 2009e: 167) Gorki Baba, Perina'ya hayatıyla ilgili önemli konularda yönlendirici karakter fonksiyonundadır. Türkiye'ye göç etmelerinde başlıca etkendir.

7.2.9- LARISSA

Averkiy ailesinin en büyük kızı Larissa, hem güzelliği ile hem de düzgün karakteriyle romanda dikkat çeker: “Larissa karakter olarak babasına benzerdi. Sevgi dolu ve özveriliydi.” (Gökbudak, 2009e: 34)

Perina'nın öldüğünü ve onun yerine Anastasia'nın geçtiğini anne ve babasının dışında sadece Larissa bilmektedir. Zira Larissa, bu gerçeği taşıyabilecek bir yüreğe ve sevecenliğe sahiptir. Anastasia'nın yeni hayatına intibak etmesinde ziyadesiyle ona yardım edecek ve onu kendi kardeşi gibi görüp sever. Yine annesi Sandra'nın herkesten sakladığı sırrını paylaştığı tek kişi Larissa olur. Evlendikten sonra ailesinden uzakta, eşi Valintin ve çocukları ile birlikte sürgün hayatı yaşar.

7.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Perina romanının dekoratif unsur durumundaki kahramanları, vakanın geçtiği iki mekân olan Rusya'da ve Türkiye'de yaşayan şahıslar olması bakımından hem yerli hem de yabancı isimler şeklinde karşımıza çıkmaktadır. SAGDK grubunda yer alan kişiler romanın sonunda bahsi geçen Perina'nın çocukları, onların eşleri ve torunlarıdır. Perina'nın çocukları Fidoş, Nazım, Mustafa'dır. Gelinleri Semahat ve Selvi, damadı Haydar'dır. Perina'nın torunları ise Adnan, Nurhayat, Seyhan, Yüksel, Yılmaz'dır. FODK karakterler ise Balıkçı Ruşen, Çoban Hüso, Perina'nın komşusu Şükrü Efendi ve Kadriye Hanım, Habip'in evlenmeyi düşündüğü Suna ve annesi Pembe, Çar yanlısı Albay ve Petro, Larissa'nın kızı Ludmilla, Katya'nın kocası Sakayiv, Kızılıordu mensubu Razin Falcı Kadın, Perina'nın arkadaşı Lara'dır.

7.4- ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Romanın başkahramanı hayatı konu edilen Perina'dır. Karşı güç olarak hayatını zorlaştıran Sandra, Saniye, kaynanası ve Bezar olmakla birlikte kaderi de karşı güç olarak görmekteyiz.

Arzu edilen ve korku duyulan nesne Boris iken, yönlendirici karakterin Gorki Baba olduğunu görüyoruz.

Yardımcı karakter ise, Perina'nın hayatını kolaylaştıran Larissa ve Hans'tır. Romanın başından sonuna doğru zamana bağlı olarak değişiklik gösteren karakterler Sandra ve Habip'tir.

Roman içerisinde “olumlu/iyi kişiler”: Perina, Hans, Boris, Mihail Averkiy, Larissa, Meryem, Gorki Baba'dır.

Roman içerisinde “olumsuz/kötü kişiler”: Habip, Saniye, Sultan Hanım'dır.

8. KAÇ YIL GEÇTİ ARADAN

8.1- ROMANIN ÖZETİ

Romanda, bir kumar masasında tanışan sekiz kadının hayatı konu edilir. Birbiri hakkında hiçbir malumata sahip olmayan söz konusu sekiz kadını bir araya getiren tek neden kumar oynama fikridir. Bir gün Canan Hanım'ın evinde toplanırlar. Yoğun kar yağışı nedeniyle mahsur kalan kadınlar o geceyi Canan Hanım'ın evinde geçirirler. İlerleyen saatlerde elektriklerin kesilmesi ile birlikte pokere devam edemezler. Canan Hanım'ın adından Samimiyet Oyunu diye söz ettiği bir oyuna başlarlar. Bu, aslında bir oyun değil hakikatin ta kendisidir. Herkes, hayatını hiçbir şey gizlemeden samimi bir şekilde anlatacaktır. Kadınlar tek tek hikâyelerini anlatırken sabah olur ve Canan Hanım'ın eşinin eve gelmesiyle oyun son bulur. Aslında bu oyun bitmiş değildir, zira, hayat hepsi için de tüm hızıyla devam etmektedir. Yıllar içerisinde birbirlerinden uzaklaşan bu sekiz kadının hikâyesi yirmi beş yıl sonra tamamlanmak istenir. Yirmi beş yıl sonra bir gün Nerime ve Rüya bankamatik sırasında karşılaşır. Rüya, Nerime'yi Sidede'deki evine davet eder. Kumar oynarken tanıştıkları Canan Hanım, Saltanat Hanım ve Gülten de aynı sitede yaşamaktadır. Bu sefer Rüya'nın evinde toplanan eski arkadaşlar

yarım kalan hikâyelerini anlatırlar. Sıra Gülten'e gelir. Gülten içkinin de etkisiyle taşkınlık çıkarır. Evine gider ve hayatını mahvettiğini düşündüğü en büyük aşkı Murat'ı karşısında görünce cinnet geçirir ve hem kendini hem de Murat'ı öldürür. Bu sekiz kadından hayatta kalanların hikâyeleri ise hâlâ devam etmektedir.

8.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

8.2.1- SALTANAT HANIM

Kendini övmeyi seven, insanları kendinden aşağıda gören bir yapıya sahip olan Saltanat Hanım, gençliğinde sütninenin oğlu Orhan'ı sever. Orhan'ın da ona karşı ilgisi vardır. Ancak, evin güzeli, gözdesi olan Fevziye'dir. Orhan ile Saltanat Hanım'ın kardeşi Fevziye evlenir. Âşık olduğu Orhan'ın kardeşi ile evlenmesi üzerine derin bir yara alan Saltanat Hanım onlarla bir daha görüşmez. Annesi ve babasını kaybeden Saltanat Hanım, Ercüment Bey'le evlenir. Maddî açıdan bir sıkıntısı yoktur, ancak, manevî açıdan yaralı ve de yalnız bir kadındır: "Aslında her şeyim var, ama, ben kimsesizim. Bazen bu acı, bu yalnızlık o kadar ağır, o kadar çekilmez oluyor ki; acaba her şeyi unutup, kardeşimi affetsem mi, yaklaşısam mı diyorum. Ama sevdiğim adamın ve ne yazık ki hala sevmeye devam ettiğim adamın kız kardeşimin koynunda sabahlamasına dayanmam." (Gökbudak, 2009g: 83-84)

Yıllar sonra Orhan ve kardeşi Fevziye trafik kazasında ölür. İki çocukları vardır. Saltanat Hanım onlara sahip çıkar. Onları okutur ve de evlendirir. Bütün bu yaşananlar Saltanat Hanım'ı bambaşka biri yapar. Saltanat Hanım artık daha mütevazı daha sevecen biri olur.

8.2.2- RÜYA

Rüya, babasını kaybettikten sonra annesiyle zorlu hayat şartlarında bir yaşam sürer. Bir gün Fatih'le tanışır. Son derece yakışıklı olan Fatih'e görür görmez âşık olur. Sonra Fatih'in kanunsuz işler yaptığını öğrenir ve ondan ayrılma kararı alır. Ancak o kadar çok seviyordur ki kendini ne kadar zorlasa da ne bu aşkı ne de Fatih'i unutabilir. Bunun üzerine birlikte yaşamaya başlarlar. Her günleri korku ile geçer. Rüya'nın zarar görmemesi için nikâhlanmazlar. Bir gün korktukları başlarına gelir ve Fatih vurularak

öldürülür. Rüya o sırada hamiledir. Fatih'in ölümünden on gün sonra da annesini kaybeden Rüya'yı bir gün yaşlı bir karı koca ziyarete gelir. Gelenler Fatih'in annesi ve babasıdır. Babası yaşadığı yerde nüfuzlu biri olduğundan Rüya ile Fatih'i Fatih'in ölümünden iki ay evvel evlenmiş gösterir. Böylece Rüya'nın oğlu Fatih'in üzerine kayıtlı olur. Rüya oğlunu büyütür ve okutur. İki kişilik bir aile olarak hayatlarına devam ederler.

8.2.3- NERİME HANIM

Roman kahramanları arasında yazar tarafından korunan, gözetilen tek karakter Nerime Hanım'dır. Bunu da yazarın kendi hayatıyla ve kişilik özellikleriyle dikkate değer bir benzerlik olmasına bağlayabiliriz. Sanki yazar, Nerime karakterine kendinden yola çıkarak bir rol biçmiştir: Her ikisinin de hem anne hem de baba tarafı köy ağalarıdır. Onlara köydeki zenginlikten bir şey kalmamıştır. Anneleri ve babaları birbirini seyerek evlenmiştir. Her ikisinin de babası annesini daha çok sevmiştir. Üniversiteyi Ankara'da okumuşlardır. Hem okuyup hem de çalışmak zorunda kalmışlardır. Çalıştıkları şirket İstanbul'a nakledilmiş ve İstanbul'da yaşamak zorunda kalmışlardır. İnsanları çok severler, herkes de sevecek bir taraf bulurlar. İki çocukları vardır. Şiir yazarlar ve ilk kez ortaokulda âşık olmuşlardır.

Nerime Hanım, sabırlı, sevecen ve merhametlidir. Eşinin babasının vefatının ardından kayınvalidesine sahip çıkar ve birlikte yaşamak ister. Kayınvalidesi Sabite Hanım son derece huysuz, insan ilişkileri zayıf, sevgisiz, merhametsiz, bencil, ağzı bozuk bir kadındır. Onu tanıyanlar Nerime Hanım'ı bu konuda uyarılmış olsalar da o yine de Sabite Hanım'a bakmaya razıdır. Nerime Hanım gitgide kayınvalidesi ile sorunlar yaşamaya başlar. Eşi Melih Bey'den bu konuda hiçbir destek görmez. Bir gün eşinin sülalesinin baskısıyla Melih Bey annesine ayrı bir ev açar. Böylece maddî anlamda sıkıntı çekseler de artık huzurları vardır.

Nerime Hanım ve Melih Bey karakter ve bakış açısı olarak birbirlerine taban tabana zıt karakterlerdir. O yüzden hiçbir zaman mutlu bir evlilikleri olmaz. Nerime Hanım her ne kadar insanları seven, hatası karşısında kendini düzeltmeye çalışan biri ise eşi Melih Bey'in: "İnsanlarla iletişimi iyi değildi. Birini gördüğü zaman, sevmeye değil sevmemeye, bunun için bir kusur bulmaya çalışıyordu. Ön planda kendi rahatı ve zevk-

leri vardı. Karısının her an ona ekonomik olarak bağı kalmasını, bu şekilde bir üstünlük sağlayacağını düşünüyordu. Yani her biri bir kutupta iki insandı.” (Gökbudak, 2009g: 115)

İki oğlu olan Nerime Hanım, çocuklarını okutur, meslek sahibi yapar ve evlendirir. Eşini kaybeder. Çoğu zaman tek başına bir hayat yaşarken zaman zaman çocukları ve torunlarıyla bir araya gelir.

8.2.4- SEHER HANIM

Seher Hanım otuz yaşında servetleri tükenmiş bir ailenin oğlu ile evlenir. Durumları iyi değildir. İki çocukları vardır. Ancak eşi Fuat hiçbir lüks harcamasından vazgeçmez. Dilediği gibi yer dilediği gibi yaşar. Fuat için eşi de çocukları da umrunda değildir. Bir gün Fuat vefat eder. Eşinin ardından babasına çok benzeyen oğlu Seher Hanım’a huzur vermez. Maddî sıkıntı çeken Seher Hanım’a para kazandırmak için poker oynamaya Seher Hanım’ın evine giderler. Ona bir nevi kira parası öderler. Ancak oğlu her fırsatta kazandığı parayı elinden alır.

İlerleyen yıllarda, yardıma muhtaç olan Seher Hanım için, Almanya’daki kızı bir ev alır. Bir de annesine bakması için bir kız tutar. Ancak oğlu Fikret, annesinin yanına taşınır ve emekli maaşını da harcamanın hesabını yapar. Bir gün kalça kemiği kırılan Seher Hanım, ağır bir ameliyat geçirir ve ameliyat masasından kalkamaz.

8.2.5- GAMZE

Orta halli bir ailenin çocuğu olan Gamze, henüz lisede okurken babasının patronunun oğlu Halil’le tanışır. Halil onunla evlenmek ister, nişanlanırlar ve bir gece yemekte içkiyi fazla kaçırarak Gamze sarhoş olur. Halil bu durumdan istifade ederek onu otel odasına götürür ve birlikte olurlar. Gamze’nin babası, Halil’in evli ve üç çocuk babası olduğunu öğrenince hemen nişanı atar. Ancak kimse Gamze’nin hamile olduğunu bilmez. Bu utançla daha fazla yaşamak istemeyen Gamze intihara teşebbüs eder, ancak, bir taksici tarafından köprüden atılacakken kurtarılır. İzmir’deki arkadaşına sığınan Gamze burada kürtaj olur. Sesi güzel olduğu için İzmir’de bir gazinoda işe başlar. Kazandığı parayı ise sığındığı insanlara verir. Yıllar sonra bir gün Nesrin Hanım ile Nazmi

Bey'in tartışmasını duyar. Nazmi Bey, Gamze'nin daha fazla evinde kalmasına razı değildir. Bunun üzerine Gamze, aynı gazinoda dansözlük yapan arkadaşı Melike'nin yanına taşınır. Gazinoda şarkı söylediği bir gece zengin bir müteahhitin geleceğini öğrenir. Müteahhit, Gamze ile birlikte olmak için ona bir servet ödemeyi teklif eder. Gamze bu adamın Halil olduğunu öğrenince yemeğe çıkmaya razı olur. Yıllar sonra yeniden bir araya gelince Halil, Gamze ile evleneceğini, ona kendini affettireceğini söyler. Böylelikle İstanbul'a yerleşirler. Arkadaşı Melike de onlarla birlikte. İstanbul'a giden Gamze ailesiyle yeniden görüşmeye başlar. İki çocuğu olan Gamze'nin maddî açıdan hiçbir sıkıntısı yoktur, ancak, Halil'le hala evlenememişlerdir. Halil'in yine iş gezileri başlar ve eve nadiren gelmeye başlar. Bir gün Halil ayrılma kararı aldığını, çocuklarını da alıp gideceğini söyler. Gamze bir anlık bir öfkeyle Halil'e ateş eder. Halil ufak bir sıyrıkla atlatır. Bütün bu elem ve sıkıntı dolu yılların ardından Gamze sağlık sorunları yaşamaya başlar. Günden güne durumu ağırlaşan Gamze kanserdir. Gamze, iki çocuğunu teyzesine ve Melike'ye emanet ederek vefat eder.

8.2.6- GÜLSÜM

Gülsüm yıllar sonra ağabeyi sandığı Kenan'ın gerçekte ağabeyi olmadığını ölmek üzere olan annesinden öğrenir. Üvey babası bir gece Gülsüm'e saldıracakken Kenan'ın onu itmesi ve başını duvara çarpmasıyla ölür. Kenan, üvey babasının ölümüne kaza süsü verir. Ancak psikolojik olarak bu ölümün etkisinden kurtulamaz. Asker olan Kenan'ın tayini çıkar ve gider. Gülsüm bir süre komşularında kalır. Ancak sığınacak bir limana ihtiyacı olan Gülsüm, kendinden yaşça büyük bir adamla evlenir. Gülsüm ile Kenan birbirine âşıktır. Gülsüm'ün evlenmesi üzerine Kenan gitgide kötüleşir. Askeriyeden malulen emekli olur. Gülsüm'ün eşi Sermet Bey'in ısrarı üzerine bir süre onlarda kalırsa da ne kadar ayrılmak istese de izin vermezler. Zira aldığı maaşla geçinmesi çok zordur. Birbirine âşık iki yürek aynı evde birbirine hasret yıllar geçirir. Sermet Bey'in vefatıyla birlikte Gülsüm'ün kızı da üniversiteyi bitirir ve evlenip Amerika'ya gidecektir. Gülsüm bütün gerçeği kızına anlatır. Gülsüm ile Kenan'ın arasında artık bir engel kalmamıştır. Birlikte mutlu bir ömür yaşarlar.

8.2.7- GÜLTEN

Gülten cinselliğe son derece düşkün, ahlâkî değerleri zayıf bir kadındır. Henüz küçük yaşta üvey babasının oğlu Murat ile birlikte olur. Bunu öğrenen Mehmet Bey, oğlunu Ankara'ya gönderir, Gülten'i de Hemşire okuluna yazdırır. O sene annesini kaybeden Gülten'in hayatta kimsesi kalmamıştır. Delicesine sevdiği Murat'ın bir başkasıyla evlendiğini öğrenir ve bilhassa erkeklerden intikam almaya karar verir. Önce yurdun müdürüyle ilişkiye giren Gülten, aynı zamanda çalıştığı hastanedeki doktorlarla da birliktelik yaşamaya başlar. Her vücutta Murat'ı arar ve gecelerini onun hayalini kurarak geçirir.

Bir gün Gülten'in çalıştığı hastaneye mafya babası Ustura Ziya ağır yaralı bir şekilde getirilir. Burada tanıştığı mafya babası ile evlenir. Bir de oğlu olur. Ustura Ziya bir çatışmada iki kişiyi yaralamaktan hapse girer. Ustura Ziya hem Gülten'den boşanır hem de oğlunu ondan alır. Yeniden kimsesiz kalan Gülten teselliye içkide bulur. Geçimini sağlamak için mesleğine geri döner. Yıllar sonra bir gün Murat ile karşılaşır. Gülten, Murat ile evlenme hayalleri kursa da Murat her seferinde bahaneler bulacaktır. Bir kızları olur. Gülten, sürekli içki içer ve kumar oynar. Kızıyla alakadar değildir.

Yerel bir gazeteden Murat ile karısının trafik kazası geçirdiğini öğrenir. Murat'ın eşi kazada ölür. Bunun üzerine artık Murat ile aralarında bir engelin kalmadığını düşünen Gülten, yine hayal kırıklığı yaşayacaktır. Zira Murat sekreteri ile evlenip kızını da yanına alacaktır. Yeniden yapayalnız kalan Gülten, Murat'ın eline geçirdiği tabancasıyla önce onu, sonra da kendini öldürür.

8.2.8- CANAN HANIM

Canan Hanım, üniversite yıllarından sevdiği Selim'i sağ sol çatışması yüzünden kaybeder. Eşi Nafiz Bey de nikâhı sırasında nişanlısının başka biriyle kaçması ile derin bir kalp acısı yaşamıştır. Nafiz Bey, Canan'ın babasının hastasıdır. Aşk acısı çeken bu iki yürek giderek yakınlaşır ve evlenirler: "Evliliklerinde aşk yerine her iki ailenin sahip olduğu bazı artılar ve tabii o anda yaşanan olaylar etkili olmuştur." (Gökbudak, 2009g: 31-32)

Canan Hanım hayatî önem taşıyan bir mesleğe sahiptir. Ancak son derece özveri gerektiren mesleğini lâıykıyla yapmaz. Hastanede olması gereken saatlerde kumar oy-

namaya gider. Bir oğulları vardır. Oğulları evlenip Amerika'ya yerleşir. Tek dertleri tek çocuklarına hasret yaşamalarıdır. Oğulları gittiğinden beri ailesiyle ilişkisini kesmiş gibidir. Nafiz Bey ikinci kez terk edilmişlik duygusuna kapılır. Çok özlediği oğlunu görmek için Amerika'ya gitmez ve yedi yıldır göremediği oğlunun hasretini çekerek ölür.

8.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Sekiz farklı hayatı anlatan romanda her bir hikâye kendi içerisinde bir şahıs kadrosunu oluşturmaktadır. Söz konusu hikâyelerde dekoratif unsur konumundaki kahramanlar, başkahramanın evdeki çalışanıdır. Canan Hanım'ın yardımcısı Şakire, Nerime'nin yardımcısı Emine, Gülsüm'ün yardımcısı Şengül, Gülten'in yardımcısı Tahire'dir. Aynı zamanda hikâye içerisinde yer alan ancak az da olsa fonksiyonu olan aile ve dost çevresindeki kişiler de bu gruba dâhil edilebilir. SAGDK grubunda Seher Hanım'ın kızı Nihal ve gelini Semiha, Saltanat Hanım'ın eşi Ercüment Bey, Nerime'nin çocukları Suat ve Sedat, Canan Hanım'ın oğlu Fuat yer alır. FODK grubunda ise Canan Hanım'ın eşi Nafiz Bey, Gülsüm'ün ağabeyi Kenan Bey, Gülsüm'ün eşi Sermet Bey, Seher Hanım'ın oğlu Fikret, Gülten'in eşi Ustura Ziya ve Murat, Rüya'nın eşi Fatih, Gamze'nin eşi Halil, Nerime Hanım'ın eşi Melih Bey yer alır.

8.4-ŞAHIS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Roman içerisinde birden fazla vaka olduğu için her bir vakanın kendi içerisinde ayrı bir şahıs kadrosu olduğunu görüyoruz. Zira her vakanın başkahramanı, hikâyesi konu edilen sekiz kadındır. Bunlar: Saltanat Hanım, Canan Hanım, Nerime Hanım, Rüya, Gamze, Gülten, Gülsüm ve Seher Hanım'dır. Roman içerisinde zamana bağlı olarak değişiklik gösteren kahraman Saltanat Hanım'dır. Çünkü romanın başında devamlı olarak kendini övmesiyle arkadaşları tarafından seilmeyen bir kadınken, romanın sonlarında kız kardeşinin çocuklarını büyüten Saltanat Hanım, daha mütevazı daha alçak gönüllü bir kadın olur.

Romanda her bir kahramanın kendi hikâyesi içerisinde hasım veya karşı gücü vardır. Ancak karşı güç olarak kaderi ağırlıklı olarak görüyoruz: Gülsüm'ün kaderi karşı güç iken, Gamze'nin kaderi ve kocası Halil karşı gücüdür. Saltanat Hanım'ın kız kardeşi Fevziye iken Rüya'nın kaderidir. Canan Hanım'ın kaderi karşı güç iken Nerime Hanım'ın eşi ve kayınvalidesidir. Seher Hanım'ın eşi Fuat ve oğlu Fikret karşı gücü iken, Gülten'in sevdiği adam olan Murat'tır.

Arzu duyulan nesne her hikâyede kahramanların sevdiği adamlardır. Saltanat Hanım için Orhan, Rüya için Fatih, Gamze için Halil, Canan Hanım'ın ölen sevgilisi Selim, Gülten için Murat, Gülsüm için Kenan, Nerime Hanım için Erkin, Seher Hanım'ın ise kocası Fuat'tır.

Yardımcı karakterler Gamze'nin teyzesi, arkadaşı Nermin ve ailesi ile Melike'dir. Saltanat Hanım'ın yardımcısı Meryem'dir. Diğer karakterlerin hikâyesi anlatılırken yardımcı karakterlere yer verilmemiştir.

Her kahramanın yönlendirici bir karakteri olduğunu söyleyemeyiz. Zira roman farklı sekiz vaka halkası çevresinde geçmiş her karakter derinlemesine izah edilmemiştir. Gamze'nin yönlendirici karakteri arkadaşı Melike'dir. Gülsüm'ün evlilik kararı almasında etkili olan yan komşusu yönlendirici karakter olarak yer almıştır. Gülten'in hayatına yön veren kişi Mehmet Bey'dir.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Meryem, Melike, Nerime Hanım, Rüya, Gamze, Fatih, Gülsüm, Nermin'dir.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Halil, Fevziye, Orhan, Melih, Maruf Bey, Gökçe Bey, Ustura Ziya, Fikret, Semiha, Nesrin Hanım, Fuat, Gülten, Kadir Bey'dir.

9. FERAYE

9.1- ROMANIN ÖZETİ

Birinci Dünya Savaşı'nın yaşandığı yıllarda geçen bu hikâye, Edremit'in Çamcı köyünden başlayarak, Ayvalık ve civarına yayılarak anlatılır.

Feraye on altı yaşında serpilip güzelleşmiş bir kızıdır. Rum komşuları olan Elena ile arkadaştır. Feraye köylerindeki Murat'ı severken, Elena da Murat'ın ağabeyi Ferhat ile ilgilenir. Elena'nın ağabeyi Konstantin de Feraye'yi sevmektedir. Feraye ile Elena ailelerine çeşitli yalanlar söyleyerek evden çıkar ve sevgilileriyle buluşurlar. Konstantin kardeşine ısrarla Feraye'yi sevdiğini söylemesini istese de Feraye'nin Murat'ı sevdiğini bilen Elena, hiçbir girişimde bulunmaz. Bunun nedeni gerçeği duyan Feraye'nin onlara gelip gitmeyi keseceği korkusudur. Bu da Elena'nın çıkarına ters düşmektedir.

Bir gün Konstantin, bu iki kızını takip eder. Feraye'yi Murat'la sohbet ederken görünürken kardeşi ise Ferhat ile sevişmektedir. Bunun üzerine Konstantin ile Ferhat ve Murat arasında düşmanlık başlar. Konstantin onlardan intikam almaya karar verir.

Köyde bu hadise duyulup, Feraye zor durumda kalır, diye Murat, Feraye ile söylenir. Bu iki genç zaten birbirini seviyor ve evlilik hayali kuruyordur. O günden sonra Feraye, Elena ve Konstantin'le karşılaşmamaya özen gösterir. O sırada Millî Mücadele başlar. Mustafa Kemal'in 1919'da Samsun'a çıkmasıyla birlikte gizli bir teşkilatlanma başlar. Kimi vatansever insanlar da el altından işgallere karşı direnenlere yardım eder. Bunlardan biri de Feraye'nin babası Fikret Ağa'dır.

Feraye ile Murat'ın düğününden bir gün evvel Elenalar taşınırlar. Konstantin Rum ordusuna katılır. Düğün günü Elena çıkagelir. Feraye'ye hediyesini vereceğini ancak, dışarı gelmesini söyler. Dışarı çıktıkları anda Konstantin ve adamları Feraye'yi kaçırmaya çalışır, düğündekilere ateş ederler. Murat, Ferhat ve Feraye'nin ablasının eşi Ahmet vurulur. Ahmet ölür. Murat ve Ferhat yaralanır. Fikret Ağa ise felç geçirir.

Konstantin, Feraye'yi tekneyle kaçırmaya çalışır. Ancak, nereye gittiklerini söylemez. Böylece Feraye kaçmaya teşebbüs edemeyecektir.

Feraye, onlardan kurtulmanın tek yolunun onlarla iyi geçinmekle olacağını düşünür. Böylece zaman kazanacak Murat da onu kurtaracaktır.

Bir adaya gelirler. Feraye, orada Niko adında Konstantin'in bir adamı ile yaşayacaktır. Niko, "korkunç görünüşlü" bir adamdır. Tek kolu dirseğinden aşağı yoktur, tek gözü de daha aşağıdadır. Konstantin, orduya mensup olduğundan, işleri vardır ve arada onların yanına gider, ihtiyaç duydukları bir takım malzemeyi getirir ve hemen döner. Onun asıl isteği Feraye'nin gönül rızası ile onun eşi olmayı istemesidir. O yüzden aceleci davranmaz ve sabırla bir gün onu seveceği günü bekler. Sonrasında nikâhlanacak ve Feraye'sine kavuşacaktır.

Niko son derece iyi niyetli, yardımsever, karakter sahibi bir adamdır. Aslında o da bir nevi tutsaktır. Nerede olduklarını bilmemektedir. Feraye'yi tanıdıkça onu çok sever, ona her konuda yardım eder. Çünkü, Konstantin'in dediği gibi birbirlerini seven iki âşik olmadıklarını ve Konstantin'in onu zorla kaçırdığını öğrenir. Aylar geçer, ancak Feraye'yi kurtarmaya gelen kimse yoktur. Bir gün yaralı bir köpek yanlarına gelir. Feraye bu köpeğe Dostum adını verir. Köpek de onlar da birbirlerini çok severler. Bu şekilde yedi ay geçer. Yedi ay boyunca Niko ile Feraye elbirliği ile Konsantin'den hiçbir zarar görmeden yaşarlar. O sırada Edremit ve çevresi işgalci güçler tarafından kuşatılır. Özellikle Çamcı köyü Konstantin'in de etkisiyle çok daha zor günler yaşamaya başlar. Feraye'nin babası o günden sonra gözlerini duvara dikip konuşmadan öylece yatar. Feraye'nin ablası Zarife, kocasının kanlı gömleği elinde, hamile olduğunu henüz söylememiş olduğu kocasının yasını tutar. Feraye'den ise hiçbir haber yoktur. Esmâ Hanım ise kızı Feraye için bir şey yapamamanın çaresizliği içinde yaşarken, diğer kızı olan Zennure'yi Rum askerlerinden korumak için yüzüne yara lekeleri yapar. Böylece Yunan askerlerine karşı kızını korumuş olur. Yunan askerleri kızını öldürmemeleri karşılığında ondan altın ve erzak isterler. O da mecburen kabul eder, ancak onlara vereceği un çuvallarının içine fare zehiri katarak on iki Yunan askerini öldürür.

Murat hafif yaralıdır hemen ertesi gün Feraye'yi bulmak için yola çıkacaktır ki annesinin ısrarıyla vazgeçer. İshak Ağalardan Ferhat ve eniştesi Kemal orduya katılır. Murat ise evdekileri korumak için gitmez. Rum askerleri köyde karargâh kurmak için ev ararlar ve Muratların evinin alt katına yerleşirler. Murat onlarla dostane ilişkilerindedir. Kendi çıkarı ağır basmıştır.

Çamcı köyünde silahlı bir çatışma yoktur ama, düşmanlar köylünün elinde ne var ne yoksa alır ve onları sefalete mahkûm ederler.

Feraye, Niko'dan silah kullanmayı ve Rumca öğrenir. Konstantin'den kendini korumanın yollarını aramaktadır. Konstantin savaş nedeniyle bir süredir ertelediği nikâhlarını nihayet yaptıracaktır. Bir hoca nezaretinde arkadaşlarını da alır, bir gün adaya gelir. Niko hemen hocayı bir kenara çeker, yalandan bir nikâh kıymasını ve onlara acilen yardım göndermesini, söyler. Hoca'dan buldukları adanın Cunda adası olduğunu öğrenirler. Kendilerini Yunan adasında zannedenlerken aslında Ayvalık'ta olduklarını öğrenirler. Nikâhtan sonra Konstantin, Feraye'nin koynuna girme hayalleri kurar. Feraye önceden kurutmuş olduğu acı biberli kumu gözüne atar. Can havliyle denize koşan Konstantin'e Niko, yardıma giderken silahı Feraye'ye verir ve sözde ikisini de Feraye, oyuna getirmiş izlenimi verirler. Feraye ne yapacağını düşünürken birden yanlarına sivil kıyafetli Türk askerleri gelir. Hoca, direnişçilerden Yüzbaşı Aslan Bey'e durumu anlatır ve onları yardıma gönderir. Yüzbaşı olan biteni dinledikten sonra Konstantin'i tekneye bindirir ve gönderir. Ancak, Emin Çavuş tekneye ateş eder ve Konstantin boğularak ölür. Yüzbaşı, Feraye'yi görür görmez vurulur. Zira çok güzel bir kızdır. Onu köyüne göndermek isterse de Feraye gitmek istemez. Düşmanlardan intikam almak istemektedir. Elinden geldiğince onlara yardım edeceğini söyler. Hem köyünde nasıl bir muameleyle karşılanacağını bilmemekte ve korkmaktadır. Yüzbaşı, Feraye'yi ve Niko'yu alıp birlikte yaşadığı Meri'nin evine götürür. Meri, Feraye'ye karşı bir husumet duyar. Çünkü çok güzeldir ve Yüzbaşı ile olan ilişkisinde tehdit oluşturabilmektedir.

Yüzbaşı, Niko ile Feraye'ye bir görev verir. Bu görev işgalcilerin mühimmat deposunu patlatmaktır. Niko, Konstantin'den aldığı üniforma ile sözde Afyon'daki muharebedeki çatışmada bu hale gelmiş bir Yüzbaşı olduğunu söyler. O noktadaki askerleri toplar, onları depodan uzaklaştırır. Feraye de bomba ile depoyu patlatır. O gece geç vakte dönen Feraye ile Niko'dan şüphelenen Meri, onları Yunan ordusuna ihbar eder. Ancak, Yüzbaşı erken davranıp onları Emin Çavuş'un evine yerleştirmiştir bile.

Murat, Kalaba köyünden bir kız ile nişanlanır. Esmâ Hanım'ın her ay kızının hayatına karşılık Yunan askerlerine verdiği altınlar suyunu çeker. Tek çaresi evini satmaktır. Lakin savaş zamanı ev alacak durumu olan bir tek aile vardır, o da İshak Ağa-

lardır. Murat evlenip de karısını Yunan askerlerinin olduğu bir ortamda bulundurmamak istemez. Ancak, Esmâ Hanım da onlara evini satmak istemez. Bir süre evi alacak birini bulmayı bekler. Derken bir gün biri gelir ve evi Manisalı bir vatanseverin savaşta olan oğlu Yüzbaşı için vekâleten satın alır. Onlara bu evde yaşamaya devam edebileceklerini savaşta sonra evin sahibi ile anlaşacaklarını söyler ve gider. Esmâ Hanım buna çok sevinir. Yüzbaşı Çamcı köyünün Rum askerler tarafından zulüm gördüğü haberini alınca Niko'yu oraya yollar. Niko halka karşı iyi davranmalarını emreder. Dediği gibi de olur. Bundan sonra Esmâ Hanım'dan altın almaya gelen olmaz. Artık köylüler kendi mallarını kendileri tüketirler.

Yüzbaşı'ya yine bir görev verilir lakin, bu görev son derece tehlikeli olduğundan Niko'dan bunu üstlenmesini ister. Mühimmat deposunun patlatılması üzerine İtilaf güçleri Yunan ordusuna yük gemisiyle mühimmat gönderecektir ve bu gemi patlatılmalıdır. Niko karşı çıkar. Çünkü o insanları öldüren ne varsa onu yok etmek fikrindedir. İnsanları öldürmek ona göre değildir ve neticede o da bir Yunanlı'dır. Feraye bu görevi yapmak istediğini söylese de Yüzbaşı da Niko da ona karşı çıkar. Yüzbaşı bu durumda bu görevi kendi üstlenmeye karar verir. Gemiye bir balıkçı teknesiyle yaklaşmaya çalışırken birden bir patlama olur. Oradan hızla uzaklaşmaya çalışırlar. O sırada denizde batıp çıkan birini görürler. Üzerinde Yunan üniforması vardır. Yardım ederler ve tekneye alırlar. Yüzbaşı bir bakar ki bu Feraye'dir. Çok fazla yara almıştır. Hemen suni teneffüs yapar. Üstündekileri değiştirir. Her türlü tehlikeye rağmen ateş yakar ve ısınmasını sağlar. Sonra da eve getirir. Niko, Feraye'yi görünce çok şaşırır, zira onu içerde uyuyor sanmaktadır. Günlerce yarı baygın yatan Feraye, sonunda kendine gelir. Feraye için çok endişelenen Yüzbaşı ona karşı ilgisi olduğunu ister istemez belli eder. Her şeyi fark eden Niko, Yüzbaşı'ya karşı soğuk ve mesafeli davranır.

Yüzbaşı artık Meri'ye karşı soğukluk hisseder. Onun yanına gitmek ölüm gibi gelir. Hayatından tamamen çıkarmak ister. Ve ona İstanbul Sarayı'nın peşinde olduğunu, onun için ölüm kararı aldıklarını, bu durumda onun da başı belaya girebileceğinden İstanbul'a halasının yanına dönmesi gerektiğini, kendisinin de Anadolu'ya geçeceğini söyler. Meri ona inanır ve İstanbul'a gider.

Emin Çavuş evlenip kendi evine yerleşeceğinden Yüzbaşı, Feraye ile Niko'yu alıp tekrar kendi evine getirir. Düğüne davetli olan Yüzbaşı, beraberinde Feraye'yi ve

Niko'yu da götürür. Feraye için giyecek bir şeyler alması Feraye'yi mutlu eder. Düğünde de karşılıklı oynarlar ve gizliden gizliye birbirini beğenen bu iki genç, yoğun duygular içine girerler. Niko da Feraye'yi sever, ancak görünümü yüzünden onun kendisine âşık olmayacağını bilir ve kendini ondan uzaklaştırır. Düğünden sonra Kaymakam'dan Yüzbaşı'ya bir pusula gelir. Pusulada Niko'nun gerçek bir asker olmadığı tespit edilmiş olduğu yazmaktadır. Tehlikede olan Niko, hemen İstanbul'a kaçar. Feraye çok sevdiği, güvendiği, kendine sığınmak gördüğü Niko'dan ayrılmış olur. Bu duruma çok üzülür. Yüzbaşı ise Niko ile aralarında tam olarak ne gibi bir ilişki olduğunu bilmediğinden, sürekli bir kuşku içindedir.

Evde oturmaktan sıkılan Feraye, ordu için her türlü yardıma hazırdır. Yüzbaşı bir gün gelir ve hastanede yeterli sayıda doktor ve hemşire olmadığından yardımına ihtiyacı olduklarını söyler. Feraye seve seve yardıma koşar. Hekim Orhan, genç bir doktordur. Tıp fakültesinden henüz mezun olmamıştır ancak, vatani için çalışmaktadır. Feraye'yi gördüğü andan beri beğenen Orhan, onunla evlenmek ister. Kaymakam'a durumu izah eder. Kaymakam da Yüzbaşı'ya söyler. Bu duruma çok bozulan Yüzbaşı birkaç gün bekledikten sonra Feraye ile bu konuyu konuşur. Feraye Orhan'a âşık değildir. Sadece bir yuvası olacağı ve köyüne başı dik dönebileceği için bu evliliği Yüzbaşı da onay verirse kabul edecektir. Yüzbaşı, "bütün bu istediklerini ben versem benimle evlenir misin?" der ve Feraye de kabul eder. Hekim Orhan bu duruma çok üzülür, oradan Anadolu'ya geçer. Böylece acısı hafifleyecektir. Feraye ve Yüzbaşı ağustos ortalarında evlenirler. Kaymakam ve eşi düğün için gerekli her türlü yardımı üstlenmişlerdir. Birbirlerine karşı duygularını asla belli etmeyen Feraye ile Yüzbaşı nikâhlanırlar. Ancak, birlikte olmazlar. Ne zaman birbirlerini sevdiklerini anlayacaklar o zaman gerçek bir karı koca olacaklardır. Bir gün hastaneye yardıma giden Feraye yaralıları içinde Orhan'ı görür. Orhan ağır yaralıdır ve tedaviye fırsat kalmadan ölür. Ancak, Feraye kendisini bu ölümden sorumlu tutmuş, günlerce ağlamıştır. Bu durumdan rahatsız olan Yüzbaşı ona karşı daha kızgın, daha kırıcı davranmaya başlar. Feraye ile Yüzbaşı evli oldukları ve birbirlerini sevdikleri halde, bir gurur uğruna birlikte olmazlar. Bu durumun acısını derinden yaşayan Yüzbaşı daha çok hırçınlaşır ve Feraye'ye karşı sinirli bir tavır sergilemeye başlar.

Yirmi altı ağustos günü Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanmasına az kalmıştır. Yavaş yavaş tüm cephelerde muzaffer olan Türk ordusu yirmi dokuz ağustosta kesin

zafer kazanır. Yüzbaşı binbaşılığa terfi eder. Aslan Bey ilk iş Feraye'yi de alıp Manisa'ya ailesinin yanına gider. Burada büyük bir ilgiyle karşılanırlar. Bol bol alışveriş yaparlar. Binbaşı, Feraye'ye özellikle binici kıyafeti diktirir. Sonra Edremit'e gidip bütün eşyalarını alıp Çamcı köyüne, Feraye'nin köyüne, giderler. Binbaşı Aslan Bey yolun yarsından sonrasını Feraye'ye giydirdiği binici kıyafetleri ile at üstünde devam ederler. Binbaşı madalyasını Feraye'ye takar, zira o madalyayı mühimmat deposu patlatıldığı için vermişlerdir ve bu işi Feraye üstlenmiştir. Feraye'yi gören babası ilk kez zor da olsa konuşur ve güçlkle Feraye, diyebilir. Evde bir bayram yaşanır. Aslan Bey ile Feraye hâlâ ayrı yataklarda yatarlar. Sabahları atla gezmek onların en mutlu oldukları andır. Bir gün Murat, Feraye'nin yolunu keser. Feraye kocasını sevdiğini ve onun karısı olmadığı için mutlu olduğunu söyler. Bunun üzerine Murat ona zorla sahip olmak ister, silah çeker. Ancak, arkasından gelen Aslan Bey olaya el koyar. Aynı zamanda Feraye'nin ona karşı duygularını da öğrenmiş olur. O sırada Murat ateş edecekken Feraye aralarına girer ve vurulur. Kurşun omzundan sıyrıp geçmiştir. Hemen yanına koşan Aslan Bey, Feraye'yi dudağından öper ve onu eve getirir. Aynı akşam Feraye kalkar geceliğini giyer kokusunu sürünür ve yatağın içine girip Aslan Bey'i bekler. Aslan Bey de Feraye'yi yattığı yerde bulamaz ve gelmesini beklemek için kendi yatağına gider. Bir bakar ki Feraye onu yarı çıplak geceliği ile yatağında beklemektedir. O gece birlikte olan sevgililer hayatları boyunca çok mutlu olurlar. İki çocukları olur. Oğullarının sünnetine Aslan Bey, Niko ve eşini de çağırır. Feraye, Niko'yu görünce çok sevinir. Niko ameliyat olmuş az da olsa düzelmiş, çocukluk aşkı Alike ile evlenmiş bir de çocuğu olmuştur. Sünnet töreninde birbirine çok yakışan bu çift, yine oyunları ile herkesi kendilerine hayran bırakırlar.

9.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

9.2.1- FERAYE

Feraye, Millî Mücadeleye katılan mücadelecı, vatansever kadın tipinin örneğidir. Feraye'nin "Bal renginden biraz koyu olan iri gözlerinin çevresinde, onlardan çok daha koyu; uzun kirpikleri vardı. Elmacık kemikleri hafif çıkıktı. Saçları çok gür ve kirpiklerinin rengindeydi. Burnu çok muntazamdı. En güzel tarafı da, cildi ve dolgun dudaklarıydı. Ablası ile kıyaslanamayacak kadar güzeldi. Belki de, köyündeki ve yakın çevre-

deki tüm köylerin en güzel kızıydı. Birçokları daha şimdiden ona, ‘yedi köyün güzeli’ adını boşuna takmamışlardı. Feraye bu güzelliğinin farkındaydı. Yürüyüşü edalı, bakışı ve tebessümle çok güzeldi.” (Gökbudak, 2008a: 19)

Feraye, henüz on altı yaşında iken güzelliği ile dikkat çekmeye başlar. Köyün ileri gelenlerinden, vatansever Fikret Ağa’nın kızıdır. Oğulları Osman’ın bir Rum kızını sevmesine karşı çıktıkları için ince hastalıktan ölmesine neden olan Fikret Ağa ile Esmâ Hanım, bir daha çocuklarının isteklerine şiddetle karşı çıkmamaya karar verirler. Bundan olsa gerek Feraye, Rum komşuları olan Elenaları rahatça ziyaret etmektedir. Elena ile iyi arkadaşlıklar. Bu samimiyetten rahatsız olan Feraye ablasına durumu şöyle izah eder: “Ben, insanların diniyle, ırkıyla uğraşmıyorum. Bana arkadaşlığı gerek. Kim benim için iyi ve güvenilir bir arkadaş ise onunla samimi olurum. Konstantin’e gelince; yakışıklı, akıllı, terbiyeli ve kibar bir genç. Onunla da sadece arkadaşız. Ama hepsi o kadar.” (Gökbudak, 2008a: 21) Feraye, arkadaşı olarak gördüğü, sevdiği Elena hakkında bunları düşünürken, Elena ise küçük hesaplar peşindedir. Kendisi Ferhat ile mutlu olamayınca Feraye’nin de mutluluğunu engellemek için ağabeyi ile işbirliği yapar ve Feraye’yi düğün günü kaçırlar. Feraye, gözünü açtığı anda kendini bir teknede bulur. Onlardan kendi yöntemiyle kurtulmasının bir yolu yoktur. Sadece zaman kazanmalıdır. Murat onu muhakkak kurtaracaktır. Her ne kadar içinden gelmese de Konstantin’e karşı iyi davranmaya çalışır. Tekne bir adaya yanaşır. Konstantin ona bir Yunan adasında olduklarını söyler. Orada Niko adında korkunç görünüşlü bir adam onları beklemektedir. Adamın bir kolu bileğinden aşağısı yoktur. Yanağında bir çukurluk vardır. Tek gözü de biraz daha aşağıdadır. Feraye onu ilk gördüğünde dehşete kapılır. Ancak gözlerindeki dostane bakışı hemen fark eder. Konstantin ve adamları onu burada bırakıp giderler. Ara sıra Konstantin gelir ve ihtiyaç duyabilecekleri her şeyi tedarik eder ve tekrar geri döner. Savaş yılları olduğu için Konstantin’in işleri vardır. Niko da tam olarak nerede olduklarını bilmez. O yüzden hiçbir kaçma teşebbüsünde bulunmazlar. Feraye’yi tanıdıkça sever ve onun masum olduğuna inanır. Yedi ay boyunca birlikte yaşam mücadelesi veren bu iki insan, birbirlerini tanıma ve sevmeye fırsatı bulurlar. Konstantin’e karşı ikili bir güç oluştururlar. Niko, her fırsatta Konstantin’e sabretmesi gerektiğini, zamanla Feraye’nin de onu sevebileceğini ancak zorla ona sahip olursa sonsuza denk onu kaybedeceğini söyler. Bir gün Konstantin imam ve arkadaşlarıyla adaya gelir. Feraye ile niâhlanacaklardır. Ne yapacağını bilemeyen Feraye bu durumdan çok korkar. İmam’ı

gören Niko, hemen onu bir kenara çekip olan biteni anlatır. Ondan yardım göndermesini ister. İmam, sözde bir nikâh kıyar. Nikâhtan sonra herkesi gönderen Konstantin, Feraye'ye nihayet kavuşacaktır. Feraye korkudan ne yapacağını bilemez. Sadece zaman kazanmalıdır. Zira imam onlara yardım gönderecektir. Konstantin'e önce namaz kılmaları gerektiğini söyler. Konstantin kabul eder. Ancak namaz bir türlü bitmek bilmez olur. Bunun üzerine Konstantin, Feraye'nin kendisine oyun oynadığını düşünür ve Feraye'nin üstündekileri çıkarmaya çalışırken, Feraye birden yastığının altında önceden kuruttuğu acı biberle karışık kumu Konstantin'in gözüne fırlatır. Konstantin can havliyle denize koşar. Niko hemen Feraye'nin yanına gelir ve ona silahı verir. Sonra Konstantin'in yanına koşar. O sırada Feraye silahı onlara doğrultmuştur. Niko da sözde gafil avlanmıştır. Feraye'ye silahı indirmesi için dil döker. O sırada sivil kıyafetli Türk askerleri ile Yüzbaşı Aslan Bey gelir. Hemen durumu izah eden Feraye nihayet kurtulmuştur. Konstantin'i tekneye bindirip gönderirler. Niko ile Feraye'yi ise alarak oradan hızla uzaklaşırlar. Yüzbaşı Feraye'yi köyüne göndermek fikrindedir. Ancak Feraye buna şiddetle karşı çıkar. "Hayır efendim. Ben kaç aydır silah atmayı Rumca'yı boşuna mı öğrendim? Sizinle kalıp vatan için çalışacağım. Rumlar'ın vatanıma ve de bana yaptıklarının hesabını vermeleri gerek (...)" (Gökbudak, 2008a: 129) Bunun üzerine Yüzbaşı Aslan Bey, onları alıp Meri'nin evine yerleştirir. Meri, Niko'ya karşı nazik davranırken, Feraye'ye karşı son derece tepkilidir. Ondan hoşlanmaz. Feraye bunun nedenini bir türlü anlayamaz. Meri, ilk zamanlar onlara misafir gibi davranırken, sonraları artık her işi Feraye'ye yüklemeye başlar. Feraye bütün bunlardan şikâyetçi değildir, lakin, onun istediği vatan için bir şeyler yapmak iken Meri'ye yardım etmek zorunda kalmıştır. Bir gün Yüzbaşı onlara bir görev verir. Niko ile Feraye Yunan ordusuna ait mühimmat deposunu havaya uçuracaklardır. Feraye saçını keser ve bir tutamı ile kendine bıyık yapar. Az da olsa bir erkeğe benzemiştir. Niko'nun Yunan askerlerini oyaladığı bir sırada Feraye depoyu bombalar. Büyük bir cesaretle bu işin üstesinden gelmişlerdir. Yüzbaşı Feraye ile Niko'yu Emin Çavuş'un evine yerleştirir. Zira Meri onlarla bir arada yaşamak istememektedir. Feraye yaşamak zorunda oldukları yeni evde daha huzurludur. Yeni bir görev için bekler. Bir gün Yüzbaşı yine bir görev vermek üzere Niko ile görüşür. Bu görev telikeli olduğu için Feraye'ye yer almasını istemez. Buna çok üzülen Feraye bu görevin de üstesinden geleceğini söylese de Niko da Yüzbaşı da razı olmaz. Nitekim Niko da bu görevi kabul etmez. Yük gemisinin geldiği gün Feraye, Niko'ya

başının çok ağrıdığını odasında yatıp dinleneceğini söyler. Oysa evden gizlice kaçar. Yüzbaşı görevi üstlenmiş bir balıkçı teknesiyle yük gemisine yaklaştırmaya çalışırken aniden bir patlama olur. Hemen oradan uzaklaşmaya başlayan Yüzbaşı denizde batıp çıkan bir Yunan üniformalı askeri kurtarmak ister. Tekneye aldığı kişinin Feraye olduğunu fark eder. Yük gemisini her türlü tehlikeye rağmen Feraye patlatmış ve bu esnada yaralanıp denize düşmüştür. Yüzbaşı ona bir şey olacak diye çok korkar ve her türlü tehlikeye rağmen ateş yakıp onu ısıtmaya çalışır. Evde bir müddet kendini bilmeden yatan Feraye yeniden sağlığına kavuşur.

Emin Çavuş evlenecek ve kendi evine yerleşecektir. Bu yüzden Yüzbaşı onları alıp tekrar kendi evine getirir. Ev boştur zira Meri'yi İstanbul'a göndermiştir. Emin Çavuş'un düğününe davetlidirler. Ancak Feraye'nin giyebileceği doğru düzgün bir kıyafeti yoktur. Bunu fark eden Yüzbaşı, Feraye için elbise getirir. Feraye buna çok sevinir. Sert mizaçlı Yüzbaşı'nın istediğinde çok ince fikirli olabileceğini düşünür. Düğün esnasında Feraye ile Yüzbaşı beraber oynamaya başlarlar. Gözleri birbirine kenetlenen bu iki genç başka bir dünyada gibidirler. Aslında ikisi de birbirine karşı bir şeyler hissediyordur, ancak, duygularını kendilerinden bile gizlemektedirler.

Kaymakamdan bir gün bir pusula gelir. Niko'nun bir asker olmadığı Yunan ordusu tarafından tespit edilmiştir, o yüzden bir an evvel orayı terk etmek zorundadır. Bu duruma en çok Feraye üzüdür. Çünkü o ailesinden sonra en çok güvendiği insanı kaybedecektir. Feraye, Niko ile evlenmeyi bile düşünür, hatta bunu ona dile getirir, ancak Niko kabul etmez. Çünkü Feraye onunla onu sevdiği için değil güven duyduğu, ona inandığı için bir sığınağı olsun diye evlenmek ister. Ve en büyük sığınağı Niko İstanbul'a gidecektir.

Feraye'nin adı kirlenmesin diye Sabır Nine'yi de eve getiren Yüzbaşı, üç kişi birlikte yaşamaya başlarlar. Feraye evde durmaktan sıkılır. Zira o vatanının bu zor günlerinde elinden geleni yapmak ister. Yüzbaşı hastaneye gelen yaralılara bakacak doktor ve hemşire azlığından Feraye'yi buraya yönlendirir. Feraye burada da elinden geleni yapar. Doktor Orhan, Feraye'yi görür görmez beğenir. Zira çok güzel bir kızdır. Onunla evlenmek ister. Kaymakama durumu açar. Kaymakam da Yüzbaşı'ya söyler. Bu duruma son derece kızan Yüzbaşı bir müddet Feraye'ye bu konuyu açmaz. Çünkü kabul edeceğinden korkar. Bir gün Feraye'ye konuyu açar. Feraye hekim Orhan'a karşı bir

şey hissetmiyordur, ancak sonunda bir yuvası olacağı ve ailesinin karşısına alını ak çıkabileceği için bu evliliğe sıcak bakar. Yine de kararı Yüzbaşı'ya bırakır. Yüzbaşı aynı şartları kendisi sağlarsa onunla evlenmeyi kabul eder mi diye sorar ve Feraye hiç düşünmeden Yüzbaşı'nın teklifini kabul eder. “Çünkü onu yüzbaşıya çeken bir şey vardı. Bunun ne olduğunu bilmiyordu. Ama bütün kızgınlığına, bütün kırgınlığına rağmen, onun uzağında bir hayatı düşünemiyordu. Bu yüzden hekim Orhan gibi bir delikanlıyı reddetmişti.” (Gökbudak, 2008a: 297)

Ağustos ortalarına doğru sade bir nikâhla evlenen Yüzbaşı ve Feraye anlaşmalı bir evlilik yapmış gibi görünse de aslında onların birbirini seven iki âşığın evliliğidir. Ancak Feraye de Yüzbaşı da birbirlerinin hislerinden bîhaber olduklarından sözde anlaşmalı bir evlilik yapmış gibi birbirlerinden uzak dururlar. Ayrı yataklarda yatar ve önceki hayatlarına aynen devam ederler. Her gece ateşler içinde yanan vücutları gururları yüzünden onlara ayrılığı, acıyı tattıracaktır. Feraye'ye göre Yüzbaşı onu sevmiyordur. Çünkü ona karşı hep kırıktır, mesafelidir ve evlendikleri halde ondan uzak duruyordu. Bunları düşünmek her ne kadar acı da verse gerçek budur. O da bir bayan olarak asla adım atmayacaktır. Bir gün onun sevdiğine inanırsa o zaman onun olacaktır. Ya da Yüzbaşı onu isterse hemen kabul edecektir. Bu şekilde geçen senenin devamında vatan topraklarından düşmanlar kovulur. Mustafa Kemal ve ordusu büyük bir zafer kazanır.

Yüzbaşı ilk iş Feraye'yle birlikte ailesinin yanına, Manisa'ya gider. Büyük bir ilgiyle karşılanırlar. Yüzbaşı'nın ailesinin durumu son derece iyidir. Burada Feraye'nin ihtiyacı olan her şey alınır. Yüzbaşı özellikle Feraye için binici kıyafeti diktirir.

Manisa'dan Edremit'e geçip eşyalarının tamamını alıp Feraye'nin köyü olan Çamcı köyüne gideceklerdir. Yolun bir kısmını arabayla kat ederlerken geri kalan kısmında binici kıyafetlerini giyip at üstünde köye gelirler. Feraye'nin eve dönmesiyle evde adeta bir bayram havası yaşanır. Geçirdiği felç yüzünden konuşamayan Fikret Ağa bile zorlukla Feraye diyebilmiştir. Burada Yüzbaşı ile yeni bir hayata başlarlar. Hala evli bir karı koca hayatı yaşıyor gibi görünseler de gerçek farklıdır. Her sabah Yüzbaşı ile atla dolaşmak en büyük eğlencesidir. Sanki bu saatlerde aşklarını yaşıyor gibidirler. Bir gün Feraye önden gitmek durumunda kalır. Eve doğru ilerlerken Murat yolunu keser. Feraye'nin hâlâ onun karısı olduğunu iddia eden Murat'a Feraye düğün günü kaçırıldığı için mutlu olduğunu zira onun karısı olma şanssızlığına uğrayacağını söyler. Ay-

rica kocasının çok kıymetli bir erkek olduğundan bahseder. Bunun üzerine Murat silah zoruyla ona sahip olmak istediği sırada Feraye'nin eşi Aslan Bey gelir. Murat tetiği çekmek üzere iken Feraye aralarına girer ve vurulur. Murat kaçar. Aslan Bey de Feraye'nin yarasına bakar. Omzundan sıyrılmıştır. Feraye'nin Muratla olan konuşmasını duyan Aslan Bey nihayet Feraye'nin onu sevdiğini öğrenir. O gece Feraye, daha fazla dayanamaz ve gidip geceliğini değiştirir. Koku sürünüp Aslan Bey'in yatağına girer ve onu bekler. Aslan Bey de odaya gelir gelmez Feraye'nin yattığı tarafa gitse de Feraye'yi yerinde bulamaz. Yatağında beklemeyi düşünür ve bir de bakar ki Feraye onu yatağında beklemektedir. Mutlu bir gece geçirirler. Aradan beş yıl geçmiştir. Bir oğulları bir de kızları olmuştur. Oğullarının sünneti için bütün hazırlıklar tamamdır. Esmâ Hanım Feraye'yi çağırır ve ona aslında oturdukları evi sattığını, şimdi de alan kişilerin aşağıda olduğunu söyler. Bu duruma şaşırarak Feraye, evraklara bakar ve aslında evi satın alanın Aslan Bey olduğunu öğrenir. Gelenler de Emin çavuş ve eşidir. Zira Aslan Bey, Emin Çavuş'a vekâlet vererek evi satın almıştır. Feraye'nin bu haberle beraber eşine olan sevgi ve hayranlığı bir kat daha artar. Aslan Bey sünnete Niko'yu da çağırmıştır. Yıllar sonra Niko'yla karşılaşan Feraye ilk başta onu tanıyamaz çünkü Niko ameliyat olmuş koluna protez bir kol takılmış yüzü de düzelmiştir. Müziğin başlamasıyla Aslan Bey ve Feraye yine gözleri birbirine takılı oyunlarını oynarlar.

9.2.2- YÜZBAŞI ASLAN BEY

Yüzbaşı, aslen Manisalı olup otuz altı yaşında bir askerdir. Meri adında bir Yunanlı ile sekiz sene evvel İstanbul'da tanışırlar. "Birbirlerini sevmişler miydi yoksa gençliğin verdiği cinsel cazibenin etkisi ile mi bilinmez, bir arada yaşamaya başlamışlardı. Aslında, Aslan Bey'in pek kadın-kız tecrübesi yoktu. Dürüst, sözünün eri, vatanperver bir gençti. Bir ara Meri ile evlenmeyi bile düşünmüş, ama ordudan atılma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağını bildiği için, bu konu hakkında hiçbir teşebbüste bulunmamıştı. Zaten Meri'ye de evlilikle ilgili hiçbir vaadde bulunmamıştı. Beraber oturma teklifi de, Meri'den gelmişti." (Gökbudak, 2008a: 140)

Yüzbaşı'nın Cunda'ya gelmesiyle birlikte Meri de yanına yerleşir. Burada birlikte yaşamaya başlarlar. Yüzbaşı'nın buradaki görevi Osmanlı Sarayı'ndan habersiz Mus-

tafa Kemal ve ordusuna yardım etmektir. Buradaki direnişçilerin başına gönderilmiş Yunan ordusundan haber alma görevini de üstlenmiştir.

Feraye’yi görür görmez beğenen Yüzbaşı, Niko ile aralarında nasıl bir ilişkinin olduğunu merak eder. Zira bu iki genç birbirlerine çok düşkündür. Feraye’ye olan duyguları bu belirsizlikler içerisinde onu hırçın yapar. Feraye’ye karşı tutarsız davranışlar sergiler. Bunun nedeni onu içinden kemiren kuşkulardır. Zira âşığı kuşkular, kuruntular yer bitirir. Feraye’yi tanıdıkça onun sadece güzel bir kız değil vatanı için kendini korkusuzca tehlikeye atabilecek kocaman bir yüreğe de sahip olduğunu düşünür. Bütün bu olup bitenlerden sonra nihayet Feraye’ye evlenme teklifi eden Yüzbaşı, bunu öyle bir dile getirmiştir ki adeta anlaşmalı bir evlilik yapacaklarının sinyalinin vermiş gibidir. Birbirlerini seven bu iki insan böylelikle birbirlerine hasret bir yaşam sürmeye başlarlar. Her ikisi de duygularını gizleme yoluna gitmiş ve karşı tarafın hislerinden emin olmak istemişlerdir. Yüzbaşı, Feraye’den habersiz Çamcı Köyü’ne Emin Çavuş’u gönderir. Köye yerleşmiş olan işgalci güçler halka eziyet etmiş, onların malına, namusuna göz dikmiştir. Feraye’nin annesi zor durumdadır. Zira Rum Yüzbaşı’ya kızını öldürmemeleri için her ay altın vermeye başlar. Altınların tükenmesi ile birlikte evini satılığa çıkarır. Bütün bunları öğrenen Yüzbaşı, sadece onlara yardım maksatlı evi satın alır ve hayatlarına aynen devam etmelerini sağlar. Diğer köylüler için de Niko’yu sahte Yüzbaşı olarak gönderip Rum askerlerini halka zulüm etmemeleri için emir verdirtir. Aslan Bey bu gerçeği sonuna kadar Feraye’den gizler. Zira Feraye’nin “Kendisine minnet borcunu ödemek için yatağına gelirse, Binbaşı bu davranışı asla kaldıramaz ve hazmedemez.” (Gökbudak, 2008a: 361) Hal böyle olunca, bile bile kendi hayatlarını zindana çevirirler.

Mustafa Kemal ve ordusunun galibiyeti ile biten savaşın ardından Yüzbaşı, Feraye’yi ailesi ile tanıştırmak üzere Manisa’ya götürür. Daha sonra Feraye’yi köyüne götüren Yüzbaşı burada yaşama kararı alır ve Binbaşı rütbesine terfi etmesine rağmen, askerliği bırakır. Bundan sonraki hayatını sivil yaşamaya karar verir. “Binbaşı, ordudaki hayatına devam etmek istemiyordu. Kader onu Osmanlı’nın en kötü devrinde orduda görev yapmak talihsizliğine uğratmıştı. Genç yaşta cephelerde savaşmış, en son da güya cephe gerisinde ama çok tehlikeli ve sinir bozucu bir görevde bulunmuştu. Artık nöbeti başkalarına bırakıp, çok sevdiği toprakla uğraşmak ve modern bir çiftçi olmak istiyordu. Yaşam tarzı ile ziraat yapma tekniğini birleştirmeyi, aile yapısı ile çağı yakalamayı ve çevreye de örnek olmayı planlıyordu.” (Gökbudak, 2008a: 336-337)

Bir gün önünü kesen Murat'a Feraye'nin söylediklerini duyan Yüzbaşı, Feraye'nin de onu sevdiğine ikna olur. Bunun üzerine birbirlerine kavuşan bu iki âşık, çocukları ile birlikte mutlu bir hayat yaşarlar.

9.2.3- NİKO

Niko, normal insanlardan biraz farklı bir dış görünüşe sahiptir. Bu hâle nasıl geldiği roman çerisinde geriye dönüş tekniği ile verilmiştir. Niko, İstanbul'da yaşayan bir Rum aileden gelir. Niko ve ailesinin iki tane aile dostları vardır. Bunlardan biri uzaktan akrabaları olan bir Rum, diğeri ise bir Türk ailedir. Bir gün denize açılan Niko'nun ailesi, çıkan bir fırtınada hayatlarını kaybederler. Niko, henüz küçük yaşta hem öksüz hem de yetim kalır. Akrabası olan ve amca dediği bir Rum tarafından tecavüze uğrayacağı biranda babasının Türk ortağı tarafından kurtarılır. Ancak Niko o hengamede vurulur ve kurşun bedeninde büyük tahribata sebep olur: "Niko'nun sol kolu, dirsekten itibaren yoktu. Sol yanağı da çukurdu. Tabii bunun sonucu olarak, sol gözü biraz aşağıya doğru çekilmişti." (Gökbudak, 2008a: 47) Niko, o günden sonra Türk'lere karşı içinde bir minnet duymaya başlar. Çünkü bir Türk onun hayatını kurtarmış ve de onu yetiştirmiştir. Söz konusu hadiseden sonra Niko kendini yarım hisseder. O kalabalıktan ziyade yalnızlıktan hoşlanır.

Niko ile Feraye ilk kez adada karşılaşır. Niko, Feraye'nin masum olduğunu anlar ve ona yardım eder. Zira Niko da orada bir çeşit esirdir.

Niko ile Feraye dış görünüş bakımından tezat oluştururlar. Feraye ne kadar güzel ve çekici ise Niko da bir o kadar korkunç bir görünüme sahiptir. Bu durum beraberinde birçok gerçeği de ortaya çıkaracaktır. Adada kaldıkları süre içerisinde birbirlerine iyiden iyiye alışan bu iki genç, gitgide birbirlerine bağlanmaya başlarlar. Bu bağlılık, Niko'da sevgiyi de beraberinde getirmekle birlikte, Feraye'de bir şeye ait olma gereksinimini karşılar.

Niko karakter sahibi, onurlu ve gururlu bir erkektir. Feraye için yapmayacağı bir şey yoktur: "(...) bu masum kıza bir kötülük yapacak olurlarsa, asla seyirci kalmazdı. Ölmemesi ne ifade ederdi ki? O durumda, insanlığını yitirmiş olmayacak mıydı? O zaman zaten ölmüş sayılırdı. Gurursuz bir ölü." (Gökbudak, 2008a: 115)

Yüzbaşı'nın onları kurtarmasıyla birlikte yeniden şekillenen hayatlarına bir anlam yüklemek isterler. Feraye, Niko'ya gönülden bağlıdır. Ona karşı minnet duyar. Onu sığınılacak bir liman olarak görür. Uzun ve emniyetsiz geçen ayların ardından hayatında bu duygusuna öncelik tanıyan Feraye, Niko ile evlenmek ister. Niko, Feraye'nin onu sevdiği için değil de sadece onun yanında kendisini güvende hissettiği için evlenmek istediğini bilir. Bu nedenle Feraye'yi ne kadar sevse de onun teklifini reddeder. O son derece onurlu bir erkektir. Niko'ya göre bu, kaderin bir isteğidir. Zira o elim kazayı yaşamamış olsaydı Feraye ile mutlu olmaması için bir neden olmayacaktır.

Niko, Feraye ile Yüzbaşı arasında bir yakınlığın olmasını, bu durum kendisini üzse de eşyanın tabiatına uygun bulur: “Niko, Feraye'nin hiçbir zaman kendisine âşık olmayacağını biliyordu. Tabi ki bir gün, bir başka erkek hayatına girecekti. Bu, bir yüzbaşı veya onbaşı veya bir çiftçi olabilirdi. Kendisinden başka herkes olabilirdi. İşte Niko kendisini saf dışı eden, hiçbir şekilde hayal kurması veya ümit etmesi için imkân vermeyen acımasız kaderine ağlıyordu.” (Gökbudak, 2008a: 228)

Duyduğu minnet duygusunun etkisiyle Rumlara karşı Türklere yardım eden Niko, kimsenin canı yanmasın, ocaklar sönmessin, hiçbir insan evlâdı ölmesin ister. Ancak mühimmat deposunu patlattığında birkaç Yunanlı'nın ölümüne sebep olmasına çok üzülür. Yüzbaşı'nın verdiği ikinci görevi bu nedenle kabul etmez. “Galiba benim bir Yunan vatandaşı olduğumu, kanımda Yunan kanı dolaştığını unuttunuz. Ben savaşıma karşıyım. Kiminle olursa olsun. Özellikle de Türklerle. Çünkü onları çok severim ve minnet borçluyum. Bu borcumu ödemek için, elimden geleni yapmaya çalışıyorum. Ama bizzat elimle, kendi vatandaşlarımı öldüremem. Bu ayrı bir şeydir. Mühimmat deposunda ölen üç nöbetçi için hâlâ suçluluk duyuyorum. Mümkün olsa, yani içinde insan olmasa, silahları da hiç tereddütsüz suyun altına yollarım. Başka insanlar ölmesin diye. Ama ben kimseyi öldüremem. Bir canı veya namusu korumanın dışında.” (Gökbudak, 2008a: 177-178)

Niko'nun deşifre olması ile birlikte, Yunan ordusu peşine düşer. Haberi alan Yüzbaşı Niko'yu oradan uzaklaştırır. Feraye ile Niko böylece birbirlerinden uzaklaşmış olurlar. Tekrar bir araya gelmeleri ise yine Yüzbaşı tarafından sağlanır. Beş yıl sonra Feraye ile Yüzbaşı oğullarının sünnetinde Niko'yu ve eşi ile çocuğunu ağırlarlar.

Niko, çocukluk aşkı Alike'nin Yunanistan'dan İstanbul'a gelmesiyle aşkları alevlenir ve evlenirler. Meksikalı ünlü bir cerrah tarafından ameliyat edilir. Üst üste yapılan üç ameliyatla birlikte Niko, eski hâline dönmüş gibidir. Eşi ve kızı ile birlikte yaşamaktadır.

9.2.4- MURAT

Murat, Çamcı Köyünün ileri gelenlerinden İshak Ağa'nın üç çocuğundan biridir. "Murat hem yakışıklı, hem okumuş sayılır, hem de köyün zenginlerindedir." (Gökbudak, 2008a: 18) bütün bu özellikleri ile Feraye için önemli bir kısmet adaydır. Feraye ile Murat, birbirlerini severler ve ailelerinden gizli buluşmalarında evlilik hayalleri kurarlar. Rum komşuları olan Kostantin de Feraye'yi sevmektedir.

Murat ile Feraye'nin düğünlerini basan Kostantin ve adamları Feraye'yi gelinliği ile kaçırlar. Murat da onların kurşunuyla yaralanır. Ancak yarası ağır değildir. Ertesi gün, hazırlanmış, Feraye'nin peşine düşecekken annesi vazgeçirir. Murat, kendisinin düşüncelerinden ziyade annesinin sözlerine itibar eden bir erkektir.

Her yeri istila eden itilaf güçlerine karşılık vatani düşmanlardan korumak isteyen Mustafa Kemal ve askerleri örgütlenir. Vatansever birçok insan da onlara gizlice katılır. Çamcı Köyü'nden mücadeleye Murat'ın ağabeyi Ferhat ile enişterisi Kemal de katılır. Murat, "İyi ya, ben de evimizi ve köyümüzü korurum." (Gökbudak, 2008a: 58) der ve kendine yüklediği sözde sorumluluğu ile savaşa katılmamış olur.

Rum askerlerinden bir bölük Çamcı Köyü'ne gelir. Burada karargâh kurmak için bir ev ararlar. İshak Ağa'nın alt katına yerleşirler. Murat ve annesi Ayşe Hanım, kendilerine zarar vermemeleri için Rum askerlerine karşı aşırı bir alaka gösterirler. Murat, Rum Yüzbaşı ile kadeh tokuşturup köydekiler hakkında malumat verir. Köyde kim neye sahip, kimin ne kadar parası varsa hepsini anlatır. Böylelikle kendi çıkarı için Rum askerleriyle işbirliği yapar. Bu durum köylünün gözünden kaçmaz. Köylü, her geçen gün Murat'tan daha çok nefret eder. "Zaten düğünden gelinliği ile kaçırılan o masum kızı aramak için en ufak bir teşebbüste bile bulunmaması köylüyü fena halde kızdırmıştı." (Gökbudak, 2008a: 79) Köylü Murat'a bir de Kız Murat lakabı takar. Kahveye gelen Murat'ı gören köylüler sözde bahanelerle oradan uzaklaşır. Gördüğü muamele karşısında Murat yaptıklarını kendine şöyle savunur: "Anama uyup, yanlış mı yapıyorum aca-

ba? Ben evin alt katını karargâh diye vermeseydim, zorla gelecek alacaklardı ve bize de huzur vermeyeceklerdi. Ne yapabiliirdim ki?’ diye kendini temize çıkarmaya uğraşıyordu. Bir müddet sonra çıkardı da. Onlarla hiçbir şey yokmuş gibi güle oynaya sohbet etmesini, arada bir şarap içmesini, hatta köyde kimde para ve erzakın olabileceği bilgilerini sızdırmasını, bu nefsi müdafaanın içine sokmamıştı.” (Gökbudak, 2008a: 80)

Murat ile annesinin tek düşünceleri, rahatlarının bozulmaması ve bu durumu en az kayıpla atlatmaktır.

Murat, Feraye’nin kaçırılmasından henüz birkaç ay sonra Kalaba köyünden bir kız ile görüşmeye başlar. Bu iki gencin bir tek birlikte olmadıkları kalmıştır. Bunu duyan kızın babası, derhal düğünün yapılmasını ister. Bunun üzerine düğün günü kararlaştırılır. Lakin Murat, müstakbel eşini Rum askerlerinin olduğu eve getirmek istemez. Feraye’nin annesi de evlerini satılığa çıkarmıştır. Murat onların evini satın almayı düşünür. Durumu muhtara açar. Ancak Esmâ Hanım evini onlara satmamakta kararlıdır. Buna çok kızan Murat içinden, “Yunan komutana durumu hafiften çıtlatırsam, onlar da Esmâ Hanım’ı sıkıştırmaya başlayacaklardır. Sonra da mecburen ev satılacaktır’ diye düşünüyordu.” (Gökbudak, 2008a: 155) Murat, kendi istek ve arzuları için her türlü yolu deneyecek karakterde biridir.

Millî Mücadele son hızıyla devam eder. İtilaf güçlerine karşı büyük bir zafer kazanan Türk ordusu, vatan topraklarından düşmanları temizler. Savaşın bitimiyle beraber eşi ile köye dönen Feraye, köyde büyük bir sevinç yaşatır. Bu durumdan haz etmeyen tek kişi Murat ve annesi Ayşe Hanım’dır. Murat mutlu bir evlilik yapamamıştır. İki tane kızı olmuş, erkek çocuk için birçok yatır gezmiş, bunlardan hiçbir sonuç alamamıştır. Feraye’nin her gün eşi ile at gezintilerine çıktığını duyan Murat da kendine bir at alır. Bir gün Feraye’yi tek başına görür görmez yolunu keser. Silahını çıkarıp ona zorla sahip olmak ister. Ancak o esnada Aslan Bey gelir. Murat, Aslan Bey’e ateş edecekken aralarına giren Feraye vurulur. Murat korkuyla hemen oradan uzaklaşır. Bu olaydan sonra Murat, eşinin köyüne taşınır.

9.2.5- KONSTANTİN

Konstantin ve ailesi Çamcı köyünde yaşayan Rum bir ailedir. Ferayelerle komşudurlar. Konstantin’in kız kardeşi Elena ile arkadaş olan Feraye, onları sık sık ziyaret

eder. Konstantin, Feraye'yi sevmektedir. Bundan Elena'nın da haberi vardır. Elena, durumu Feraye'ye açacağına dair ağabeyine söz verse de bunu hiçbir zaman yapmaz. Elena tarafından oyuna gelen Konstantin, gerçeği kötü bir tesadüfle öğrenir. İntikam ateşiyle yanıp tutuşan Konstantin, öncelikle Rum ordusuna katılır. Feraye'nin düğününden bir gün evvel köyden taşınırlar. "Konstantin'in Feraye'ye duyduğu aşk, gözlerini kör etmişti. Ona sahip olmak için yapamayacağı şey yoktu. Tek istediği, Feraye'nin rızası ile olmasıydı. Yoksa ne yapıp edip o kıza sahip olacaktı." (Gökbudak, 2008a: 24) Düğün günü Konstantin, Elena ve birkaç arkadaşının yardımıyla Feraye'yi Cunda adasına kaçıtır. Konstantin her âşık gibi bir masala inanmıştır. Feraye'nin onu seveceği, isteyeceği günü bekler. Birlikte çok mutlu olacaklarını düşler. Bu nedenle de Feraye ile nikâhlanmadan ona sahip olmayı istemez. Adaya sadece ihtiyaçları tedarik maksatlı gelen Konstantin'e Niko ve Feraye de bir oyun oynar. Feraye onu sever gibi davranmaktadır. Bütün bunlar yaşanırken Konstantin nikâh için bir hoca getirir. Sözde bir nikâh kıyılır. Feraye'ye sahip olma hayaliyle yanıp tutuşan Konstantin, Feraye'nin gözüne attığı acı biberli kumla beraber can havliyle denize koşar. Silahı alan Feraye korku dolu dakikalar yaşarken Türk askerleri gelir ve Feraye kurtulur. Konstantin'i tekneye bindirip gönderirlerken Emin Çavuş'un tekneye ateş etmesiyle beraber delinen tekne su alır ve Konstantin boğularak ölür.

9.2.6- ESMA HANIM

Feraye'nin annesi ve Çamcı köyü kadınları vatansever, mücadelecilerdir. "Esmâ Hanım, açık renk gözlü, zayıf, açık kumral saçları olan bir Yugoslav göçmeniydi. Aslen Türk olmasına rağmen, bu köyün çoğunluğunu teşkil eden Türkmenlere benzemeyen değişik fiziği ile hemen dikkati çekmekteydi." (Gökbudak, 2008a: 17)

Esmâ Hanım, Feraye'nin düğünden kaçırılması ile birlikte sadece kızı için dertlenmez; aynı zamanda eşi felç geçirmiş, damadı da ölmüştür. Bütün bu felâketleri yaşarken köyelerine gelip yerleşen Rum askerleri de rahat vermez. "Esmâ Hanım, günlerce yakınıp ağladıktan sonra, sızlanmaktan vazgeçmişti. Oturup sabahlara kadar düşünmüş ve şu karara varmıştı; 'Ağlamakla, sızlanmakla hiçbir şey yerine gelmiyor. Şu anda ev halkı için en sağlıklı durumda olan benim ve bu aileyi korumam, ayakta tutmam gerek.'" (Gökbudak, 2008a: 58) Verdiği kararla beraber Esmâ Hanım ilk iş olarak, kızı Zari-

fe'nin yüzüne lekeler yapar, işgalci güçlere onun hasta olduğunu söyler böylece hayatlarındaki en büyük değer olan namuslarını korumak ister. Ancak Rum Yüzbaşı, kızının hayatına karşılık altın vermesini şart koşmuştur. Başka bir seçeneği olmayan Ema Hanım, bu teklifi kabul etmek zorunda kalır. Rum komutanına verecek altını kalmadığında da evini satmaya karar verir. Hiç tanımadığı bir adam ondan evini satın alır hem de hayatlarını aynen devam etmelerine de izin verir. Savaş bittiğinde evin sahibi gelecektir. İşte o zaman da bir hâl çaresi bulacaklardır.

Mustafa Kemal ve ordusuna sonsuz güvenen Ema Hanım, kendi düzenini kurar kurmaz el altından direnişçilere yardım edip diğer köylüleri de örgütler. Feraye içinde hep bir sızi olarak kalır onun için sadece dua eder. Zira elinden gelen başka bir şey yoktur.

Mücadelenin kadın kahramanlarından biri olan Ema Hanım, Rum askerlerinin un almaya geldikleri bir gün, unlara fare zehiri karıştırır. Böylece on iki düşmanın ölmesine sebep olur.

Ema Hanım ve tüm köylüler savaşın sona ermesiyle birlikte yaralarını sarmaya çalışırlar bir gün kızı Feraye'nin eşi ile eve dönmesi evde ayrı bir düğün havası yaratır. Tek derdi evdir. Savaş bittiği için her an evin sahibi gelip onları evden çıkartabilir. Aslan Bey'e durumu anlatır. Ancak Aslan Bey herhangi bir girişimde bulunmaz. Çünkü evi satın alan kendisidir. Ema Hanım, tesadüfen gerçeği öğrenir. Böylece bu sorun da halledilmiş olur.

Ema Hanım, kızı Zarife'yi evlendirir. Feraye, Aslan Bey ve torunları ile hayatını sürdürür.

9.2.7- ELENA

Elena, kendi menfaatleri uğruna başkalarının hayatları ile oynayabilecek karakterdedir. Ağabeyinin Feraye'ye olan duygularını önceden bildiği halde Feraye'nin Murat'la olan ilişkisini ondan gizler. Sonra Feraye'nin kaçırılmasında ağabeyine yardım eder. Hafif meşrep yapısıyla kendine layık gördüğü bir hayatı seçer ve en sonunda bir bataklıkta hayatını tüketir.

9.2.8- MERİ

Yüzbaşı ile birlikte yaşamaktadırlar. “Meri, İtalyan asıllı bir Yunanlı’ydı. Sekiz sene evvel İstanbul’da, genç teğmen Aslan Bey ile karşılaşmıştı. Birbirlerini sevmişler miydi yoksa gençliğin verdiği cinsel cazibenin etkisi ile mi bilinmez, bir arada yaşama-ya başlamışlardı. Aslında Aslan Bey’in pek kadın-kız tecrübesi yoktu. Dürüst, sözünün eri, vatanperver bir gençti. Bir ara Meri ile evlenmeyi bile düşünmüş ama ordudan atılma tehlikesi ile karşı karşıya kalacağını bildiği için, bu konu hakkında hiçbir teşebbüste bulunmamıştı. Beraber oturma teklifi de Meri’den gelmişti.” (Gökbudak, 2008a: 140)

Meri, Yüzbaşı’ya âşıktır. Feraye ile Niko’yu Meri’de kalmaları için ikna etmişse de Meri, Feraye’yi görür görmez onun güzelliği karşısında korkuya kapılmıştır. Çünkü Feraye son derece güzel bir kızdır ve Meri için tehdit oluşturmaktadır. Yüzbaşı’ya olan hisleri, onu kaybetme korkusunu da beraberinde getirmiştir. Öyle ki Feraye’yi uzaklaştırmak için onları Yunan askerlerine ihbar eder. Ancak emeline ulaşamaz. Zira Yüzbaşı zamanında davranıp onları evden uzaklaştırmıştır.

Yüzbaşı, Feraye’ye olan hislerine anlam verir vermez, Meri’yi tamamen hayatından çıkarmak ister. Ona Anadolu’ya Mustafa Kemal’in ordusuna katılacağını söyler ve güvenliği için buradan gitmesini, İstanbul’a yerleşmesini söyler. Meri ikna olur ve gider.

9.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Roman’ın dekoratif unsur durumundaki kahramanları savaş yıllarındaki düşman güçleri tarafından sıkıntılı günler geçiren halktır. Zira vaka savaş yılları ve sonrasında vuku bulan bir hikâye etrafında cereyan etmektedir. Feraye’nin köyü olan Çamcı Köyü’nün sakinleri romanın gerçekliğinin birer figürü olan kahramanlardır. Romanda dekoratif unsurları iki grupta incelemek yerinde bir tespit olacaktır. Zira onlar da kendi aralarında sadece adlarıyla anılanlar ile buna mukabil az da olsa fonksiyona sahip kahramanlardır. SAGDK grubunda yer alan unsurlar daha çok Çamcı Köyü’nün sakinleridirler. Sabire Kız, Zennur Hanım gibi. FODK grubunda ise Ferhat, İshak Ağa, Ayşe Hanım, Sabır Nine, Emine Bacı, Kaymakam, Kaymakamın eşi Safiye Hanım, Emine

Bacı, Dursun Efe, Fikret Bey, Zarife'nin kocası Ahmet, Dostum, Doktor'un yer aldığını görüyoruz.

9.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Feraye, romanın başkahramanıdır. Romanda Feraye'nin hayatı anlatılır.

Murat ve Elena yuvarlak karakterlerdir. Murat, romanın başlarında Feraye'yi seven, onun iyiliğini düşünen biri iken romanın devamında düşmanlarla ittifak yapan, Feraye'ye zarar vermek isteyen biri halini alır. Aynı şekilde Elena da romanın başında Feraye ile iki iyi arkadaş iken, gözünü kırpmadan Feraye'nin kaçırılmasında ağabeyine yardım eder.

Karşı güç olarak, Elena, Meri, Konstantin ve Murat'ı görüyoruz.

Arzu edilen nesne ise Yüzbaşı'dır.

Feraye'nin hareketlerinde yönlendirici hem de ona yardımcı olan karakter Niko'dur. Zira Niko'nun verdiği taktikler sayesinde Feraye'nin Konstantin tarafından zarar görmeden kurtulduğunu görüyoruz.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Feraye, Niko, Yüzbaşı, Fikret Ağa, Esmâ Hanım'dır.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Elena, Konstantin, Murat, Meri'dir.

10. SIRMA'NIN GÜNLÜĞÜ

10.1- ROMANIN ÖZETİ

Sırma, küçük yaşta annesini ve babasını kaybeder. Erzurum'un Köşk adlı köyünün merhametsiz ağasının hizmetinde çalışan yaşlı bir karı koca ona sahip çıkar. Ağaoğlu Fazıl'ı seven Sırma bir gün, Fazıl'ın hazırladığı hain bir tuzağın ortasında kendini

buluverir. Ondan sevgisinin ispatı olarak soyunmasını isteyen Fazıl'ın isteğini geri çevirmeye cesaret edemeyen Sırma, kendini kalabalık bir erkek grubu ortasında çıplak bir şekilde buluverir. Hemen oradan kaçan Sırma, bu olaydan sonra köyde daha fazla yaşamayacağını anlar ve henüz on iki yaşındayken oradan geçen bir kamyonun arkasına binip Erzurum'dan Ankara'ya doğru yol alır. Gelecektekine Sırma'nın tek bir hayali vardır. O da Devlet Baba'yı bulup ondan kendisine sahip çıkmasını ve onu okutmasını istemektir. Ancak, şansı yaver gitmez. Çocukları önce dilendiren sonra da onlara zorla fuhuş yaptıran bir çetenin eline düşer. Burada tanıştığı ve arkadaş olduğu Bahar ile erkeklerle beraber olmaya zorlandıkları gece Sırma, adamı ittirir ve oradan kaçır. Kafasını çarpan adam kanlar içinde yere düşer. Sırma, bir taksiye atlar ve karakola teslim olmaya gider. Zira adamın öldüğünü zannetmektedir. İyi kalpli Komiser Eşref, adamın ölmediğini öğrenir. Sırma'nın hikâyesini öğrenip ona sahip çıkar. Maddî bakımdan Sırma'ya bakacak durumu olmadığından onu bir Çocuk Esirgeme Kurumu'na yerleştirir. Orada on sekizini tamamlayan Sırma, yurttan ayrılmak zorundadır. Gidecek yeri olmayan Sırma'yı, tek evlâdı olan kızını kaybetmiş, oldukça zengin bir avukat olan Feridun Bey yanına alır. Sırma'nın tek hayali, iyi bir ceza avukatı olmak ve hayatı boyunca kendisine kötülük edenlerin cezalandırılmasını sağlamaktır. Bilhassa Fazıl'dan bir gün intikamını almak ister. Hukuk fakültesinden mezun olan Sırma, Feridun Bey'le çalışmaya başlar. Son derece başarılı bir avukat olan Sırma'nın eline bir gün Fazıl'ın dosyası geçer. İntikam almak için yanıp tutuşan Sırma, bu davada Fazıl'ın avukatlığını üstlenir. Davada Fazıl suçludur. Cezasını ise yengesi keser. Sırma ile sözleştiğini öğrenen kadın, Fazıl'ı öldürür.

Liseden beri Sırma'yı büyük bir aşkla seven Coşkun, yıllar sonra Feridun Bey'in bürosuna avukat olarak başvurur. Yolları yeniden kesişen Sırma ve Coşkun evlenirler.

10.2- VAKANIN ZUHURUNDA ROL ALAN ŞAHISLAR

10.2.1- SIRMA

Asıl adı Gurbet olan Sırma'nın kaderi belki de isminde gizlidir. Bilindiği gibi Gurbet'in kelime manası, "Gariplik, yabancılık, yuvasından, yurdundan veya kentinden uzak olma durumu."dur. (<http://tdkterim.gov.tr/bts/>) Çocuk yaşta hem öksüz hem de

yetim kalan Sırma'nın gurbetlik hayatı, henüz on, on iki yaşında iken başlar. Bir kamyonun arkasında bilinmeze yolculuk eden Sırma'nın ilk durağı Ankara olur. İkinci durağı ise İstanbul olacaktır.

Kimsesiz Sırma'nın hayatının şekillenmesinde Fazıl, Komiser Eşref, Coşkun ve de Feridun Bey adında dört erkek etkilidir. Her birinde farklı bir duyguyu tadan Sırma için hayat, deneyimlerden alınan derslerle doludur. Sırma, Fazıl'la beraber “utanç” duygusunu öğrenir. Kimsesiz, güven duygusunu tatmadan yetişen bir çocuğun âşık olduğu bir erkek tarafından itildiği durum, beraberinde erkeklere karşı güvensizlik ve onlardan tikslenme duygusunu getirmiştir. “Erkeklerle asla ilgilenmeyecekti ve onlara güvenmeyecekti. Onları duygu yönleri yok olmuş insan tipi olarak görüyordu” (Gökbudak, 2009h: 130) Komiser Eşref ile tanıştıktan sonra Sırma, hayatta iyi insanların da olabileceğini öğrenir. Komiser Eşref'in Sırma'ya her bakımdan yardımcı olması, ona sahip çıkması ve evinde ona da yer vermesi Sırma'nın yabancı olduğu, daha evvel hiç tatmadığı bir duygu olan yuva özlemine az da olsa gidermesine yardımcı olur. Lise yıllarında tanıştığı Coşkun'la beraber, ilk kez içinde acıma duygusu, merhamet olmayan derin bir sevgiyi, aşkı tadar. “Çünkü Coşkun ona acımadan ilgi duyan, onu derinden seven ilk insandı. Belki şu anda birçok seveni vardı ama bunların çoğu acımayla karışık bir sevgi taşıyorlardı. Sırma artık acınmak istemiyordu. Kendisi olduğu için sevilen, başarısı ile takdir edilen bir genç kız olarak görülmek istiyordu. Ve bu görüntü sadece Coşkun'un gözlerinde şekilleniyor, renkleniyordu. İşte bu görüntü Sırma'yı rahatlatıyor, belli belirsiz de olsa mutlu ediyordu” (Gökbudak, 2009h: 157) Feridun Bey'le hayatının en çıkmaz yollarından birinde karşılaşır. On sekiz yaşını dolduran Sırma, yurttan ayrılmak zorundadır. Ancak, gidecek bir yeri yoktur. Feridun Bey'le beraber minnet duygusunu tadan Sırma için artık gelecek beraberinde güzel günler getirecektir. Zira hem korunaklı sıcak bir yuvaya sahip olacak hem de müreffeh bir yaşam ve hayali olan Hukuk fakültesini okuma şansına ulaşacaktır.

Sırma'nın Günlüğü romanında kahramanın on, on iki yaşından yirmili yaşların sonuna kadar ki hayatı anlatılırken roman içerisinde Sırma, hem güzelliği hem de düzgün karakteri ile dikkat çeker. “Sırma sağlam karakteri, paylaşmayı bilmesi, dürüstlüğü ve çalışkanlığı ile hem yurttan hem de okulda çok sevilen bir öğrenciydi” (Gökbudak, 2009h: 112)

Birçok bakımdan hayata yenik ve de eksik başlayan Sırma, güçlü karakteri, mücadeleci ruhu ile kaderini değiştirmiş, hayallerine ulaşmış bir hayatın tezahürüdür.

10.2.2- COŞKUN

Coşkun, memur bir ailenin çocuğudur. Lise yıllarında tanıştığı Sırma'ya âşık olan Coşkun, yıllar geçse de onu sevmekten vazgeçmeyecektir. "(...) koyu, ceviz yeşili gözleriyle aslında o da çok yakışıklıydı. Coşkun hem yakışıklı hem de yaşından beklenemeyecek kadar bilgili ve karizmatik bir gençti." (Gökbudak, 2009h: 247)

Coşkun da Sırma gibi Hukuk fakültesini bitirir. Fransa'da doktora yapan Coşkun, avukatlıkta karar kılar ve Sırma'nın bürosunda işe başlar. Yıllar sonra yeniden bir araya gelen bu iki genç nihayet mutluluğu yakalar.

10.2.3- FAZIL

Selman Ağa'nın oğlu olan Fazıl hakkındaki bilgiye Ali Dayı'nın eşine söylediği sözlerden ulaşıyoruz. Aynı zamanda bu sözler okura, vakanın gelişimi hakkında da ipucu vermesi bakımından önemlidir: "Fikriye bu çocuk da ana ve babası gibi gaddar. Hatta daha fazla. Bu küçük ve narin pervaneyi (Gurbet'i işaret ediyor) bir gün hiç acımadan yakabilir." (Gökbudak, 2009h: 44) Zira Fazıl, Gurbet'in duygularından istifade edip onun bilinmeze sürüklenmesine sebep olacaktır. Fazıl, büyüdüğünde de bu sefer hayatına mal olacak derecede ileriye gidecektir. Ağabeyinin eşi ile ilişki yaşayan Fazıl, durumu tam tersine gösterip ağabeyi ve eşini öldürecek. Suçu da âşığı olan yengesi üstlenecektir. Ancak Fazıl'ın planı istediği gibi işlemez ve yengesi tarafından vurularak öldürülür.

10.2.4- KOMİSER EŞREF

Komiser Eşref, dürüst, namuslu, yardımsever, güçlü bir adalet duygusuna sahip işinde başarılı biridir. Kimsesiz küçük bir kız çocuğu olan Sırma'yı, sokaklara terk etmemek için elinden geleni yapar. Sırma'ya bakacak durumu yoktur. Zira "Bir maaş ile komiser alt katta oturan yaşlı anasına, babasına, iki çocuğuna ve karısına bakmaktaydı. Ekonomik gücü ailesini bile geçindirmeye zor yetiyordu." (Gökbudak, 2009h: 185) An-

cak bütün bunlar onun Sırma'ya yardım etmesine engel olmaz. Sırma, komiser ve ailesi ile bir süre birlikte yaşar ve onların sayesinde sıcak bir yuva özlemine tadar. Komiser, Sırma'yı bin bir zorlukla yurda yerleştirecek ve hamisi olarak sık sık ziyaret edecektir. Daha sonra Feridun Bey tarafından yardım göreceğ olan Sırma'nın hayatında her zaman komiser amcası ve ailesi yer alacaktır.

10.2.5- FERİDUN BEY

Başarılı bir avukat olan Feridun Bey, aynı zamanda iyiliksever bir zattır. Her sene haziran ayında kimsesizler yurduna gelir, on sekizini doldurmuş ve yurttan ayrılmak zorunda olan çocuklara yardımda bulunur. Yine bir haziran ayında Sırma'yla tanışan Feridun Bey, ona sahip çıkar. Sırma bundan böyle Feridun Beylerde yaşayacak, her türlü ihtiyacı da Ferdun Bey tarafından giderilecektir. Gün geçtikçe birbirlerini tanıyıp severler. Ve Sırma'yı evlât edinirler. Sırma'nın artık bir ailesi, onu seven anne ve babası olmuştur.

10.2.6- GÜLRİZ HANIM

Gülriiz Hanım, tek evladı olan kızını trafik kazasında kaybetmesinin ardından bambaşka bir halet-i ruhiyyeye bürünür. "Anlaşılması imkânsız, geçinilmesi imkânsız bir kadın oldu. Bu olayın acısını herkesten çıkarmaya çalışıyor. Hâlbuki o kadar seven, hoşgörülü bir hanımdı ki; herkes onun bu yönüne hayrandı." (Gökbudak, 2009h: 140) Eşinin durumuna üzülen Feridun Bey, ona iyi gelmesi için yardıma muhtaç başarılı kız çocuklarına evinde yer açar. Ancak Sırma'dan önce kim geldiyse Gülriiz Hanım'ın kötü muamelesi karşısında uzun süre barınamamıştır. Sırma ile beraber Gülriiz Hanım, matemine son verir. Sırma'ya yedi yıl kadar annelik eder ve sonra ölür.

10.2.7- ALİ DAYI

Selman Ağa'nın emrinde karın tokluğuna çalışan Ali Dayı, kimsesiz kalan Gurbet'e sahip çıkar. Gurbet, Ali dayının sözlerini kulağına adeta kazıyacaktı ve onun sözleri ışığında hayatına yön verecektir. Gurbet, Fazıl'dan bir gün intikamını alacağına ant içerken aklına Ali Dayı'nın sözleri gelir: "İntikam iki tarafı keskin bir bıçak gibidir. Bi-

lendikçe daha kesici olur. Bir tarafı ile düşmana zarar verirken, diğer tarafı ile de muhakkak kendine zarar verirsin.” (Gökbudak, 2009h: 113) Böylece intikam kelimesinden rahatsızlık duyan Sırma, bu düşüncelerinden kendini uzak tutmaya çalışır.

10.2.8- BAHAR

Sırma ile Bahar’ın yolları Sümbül Bacı dolayısıyla kesişir. Sırma da Bahar gibi kimsesiz bir çocuktur ve Sümbül Bacı tarafından dilendirilmektedir. Zamanla birbirlerini seven ve bir dayanışma içine giren bu iki küçük kız çocuğu fuhuşa zorlandıkları gece Sırma’nın oradan kaçar, birbirlerinden yıllarca haber alamazlar. Sırma, kendini söz konusu bataklıktan kurtarıırken, Bahar, Sırma kadar şanslı değildir. Sırma yıllar sonra Bahar’ın izine ulaşır. Ancak Bahar verem hastasıdır ve durumu ağırdır. Uzun bir tedavi sürecinin ardından az da olsa toparlanan Bahar, Sırma ile beraber yaşamaya başlar. Bahar’ın yıllardır göremediği oğlu Ömer’i bulan Sırma, arkadaşının son günlerini oğlu ile beraber geçirmesini sağlar.

10.3- DEKORATİF UNSUR DURUMUNDAKİ KAHRAMANLAR

Roman içerisinde vakanın gerçekliğini yansıtan dekoratif unsur durumundaki kahramanları iki başlık altında inceleyeceğiz. SAGDK grubunda dilenen çocuklardan Memo, Fuhuş için satılan Gümüş, şoför muavini Mustafa’nın Emmi’sinin kızı Fadime, Gurbet’in arkadaşı Zeliha, Madam Hermine’nin yardımcısı Katina, yurdun temizlikçisi Muhsine Hanım, Sırma’nın liseden arkadaşları Ahmet ve Necati, Feridun Bey’in kızı İlknur Hanım, avukat Şevket Bey, Feridun Bey’in bürodaki çaycısı Ömer’in yer aldığını görüyoruz. FODK grubunda ise Sırma’yı Ankara’ya getiren kamyonun şoförü, muavini Mustafa, Sırma’yı dilendiren Sümbül Bacı ve eşi Dursun, polis Rıza, Kadir; Sırma’yı satan Rıza ve Dursun; Sırma’yı fuhuşa zorlayan Madam Hermine, Madam Rozi; Armatör Efruz Bey, şeyh Nizam Bey, taksici Laz Seyfi, Muhtar Hilmi, Sırma’nın yurttan arkadaşı Pembe, yurttan Suzan’a saldıran Ökkeş ve Fehmi, Komiser Eşref’in annesi Elmas Nine ve babası Mustafa Dede, Sırma’nın liseden arkadaşları Sevim ve Meral, Feridun Bey’in yanında çalışan Remziye Hanım, Bahar’ın doktoru Semih Onaran, Çiftlikte çalışan Nimet teyze, polis Kadri, Fazıl’ın ağabeyinin kızı Sema yer almaktadır.

10.4- ŞAHİS KADROSUNA TOPLU BAKIŞ

Sırma'nın mücadele dolu sıra dışı hayatı konu edinilir. Romanın başkahramanı Sırma'dır.

Bahsettiğimiz gibi Sırma'nın zorluklarla dolu hayatında onun karşısında yer alan çok çeşitli karşı güçlerin olduğunu görmekteyiz. Bunlar başta Fazıl olmak üzere, Sümbül Bacı, Sümbül Bacı'nın kocası Dursun Bey, fuhuş çetesi mensuplarından Rıza, Dursun, Madam Hermine'dir.

Arzu edilen nesne/ nesnelere olarak Fazıl ve Coşkun'dan söz edebiliriz. Çünkü Sırma'nın hayatında iki kişiye karşı kalbî bir yakınlığın var olduğunu görüyoruz.

Ali Dayı, roman boyunca, Sırma'nın olayları değerlendirmesinde ve de kararlar almasında etkili olduğundan yönlendirici bir karakterdir .

Sırma'nın kimsesizliği ve çaresizliği karşısında ona yardımcı olan Komiser Eşref ve ailesi ile birlikte Feridun Bey ve eşi Gülriz Hanım'dır.

Roman içerisinde genellikle iyiler iyi, kötüler de kötü olarak yer almıştır. Bu yüzden karakterlerin genellikle düzdürler. Ancak Gülriz Hanım ile Goncagül istisna olurlar. Zira Gülriz Hanım da Goncagül de başlangıçta Sırma'ya karşı kötü duygular beslerlerken zamana bağlı olarak her ikisinin de davranışlarında iyileşme görülmektedir.

Roman içerisinde “olumlu/ iyi kişiler”: Sırma, Ali Dayı, Coşkun, Feridun Bey, Komiser Eşref'dir.

Roman içerisinde “olumsuz/ kötü kişiler”: Fazıl, Sümbül Bacı, Dursun, Madam Hermine, Madam Rozi, Rıza'dır.

III. BÖLÜM

SONUÇ

Asıl kahraman veya birinci derecedeki kahramanlar şu şekilde verilmişlerdir: Gökbudak'ın roman kahramanlarının dokuzu kadın, bir tanesi erkektir. Dokuz kadın kahramanın da birçok ortak özelliği vardır. Kadın kahramanların ortak özelliklerinden en önemlisi fiziksel bakımdan “son derece güzel” olmalarıdır. Bütün roman kişileri için geçerli bir önemli özellik de dış görünüşlerinin mizaçlarıyla paralellik taşımasıdır; her bir romanda kişiler fiziksel bakımdan güzel ise olumlu, çirkin ise olumsuz karakter olarak çizilmişlerdir. (*Sıdika Hanım* romanında Lâmia güzel ve iyi iken, *Asıl Adı Atiye*'de Dursune çirkin ve kötüdür. Aynı şekilde *Perina* adlı romanda Saniye çirkin görünüşlü ve kötü iken Larissa güzel ve iyidir gibi.)

Ayrıca, yazar, güzel kadınların kaderinin de kötü yazıldığına inanmaktadır. Yazarın bu düşüncesi, *Sıdika Hanım* ve *Asıl Adı Atiye* romanlarındaki kadınların her ikisinin de çileli geçen hayat hikâyelerinde belirtilmektedir.

Üç roman kahramanı da -Hümeyra, Sırma, Şelale- Hukuk Fakültesi'ne gitmiş ancak Sırma dışında okulu bitiren olmamıştır. Yazar da Hukuk Fakültesi'ni kazanmış ancak bitirememiştir. Roman kahramanları yazara benzemektedir. Yazara dönük biyografik eleştirinin amaçlarından biri olan “eserleri aydınlatmak için sanatçının hayatını, kişiliğini incelemek” gerekliliği anlayışından hareket ettiğimizde, fotoğraf daha net bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Yazar kendi yaşantısından bazı unsurları roman kahramanlarına yüklemektedir.

Bütün kadın başkahramanlar tabiatı seven hisli insanlardır.

Hemen hepsinin de içli bir sesi vardır.

Her bir kahraman için verilen takma adlar da yine Gökbudak'ın romanlarındaki şahısların ortak özelliklerindedir: Hümeyra'nın takma adı Sarmaşık Gülü, Sırma'nın Gece Gözlü, Süreyya'nın Umman Gözlü, Şelale'nin Nar Çiçeği, Sıdika Hanım'ın ise Bahar Dalı'dır.

Hasım veya Karşı güç çoğunlukla, kadın kahraman tarafından reddedilmiş bir erkektir. Bazen de kahramanın eşi olarak karşımıza çıkmaktadır. Şayet karşı güç bir ka-

dın ise ya kaynana, ya görümce ya da eltidir. Karşı güç olarak bazen karşımıza kader çıkar. Bu durumda vakanın ilerleyişinde üst üste gelen talihsizlikler ve tesadüfi olumsuzluklar meydana gelir.

Arzu edilen ve korku duyulan nesne, kahramanın sevdiği kişidir. Bu kişiler olumlu karakter olup her bakımdan kusursuz birer sevgili örneğidirler. Genellikle kavuşulmaz ve derin bir aşkın hasretini yaşayan âşıklar vuslatı âhirete saklarlar.

Yönlendirici karakterler, çoğu kez belli bir yaşın olgunluğuna erişmiş, hayata dair bir duruşu olan, saygın kişilerdir. *Sıdika Hanım* romanındaki Dilşat Hanım, *Asıl Adı Atiye*'deki Beko, *Rahmi Bey* romanındaki İso Dayı, *Feraye* romanındaki Niko, *Miralayın Kızı Süreyya* adlı romanda Senane Hanım, *Hümeyra*'da Büyük Nine, *Sırma'nın Günlüğü*'nde Ali Dayı, *Şelale'nin Bez Bebeği* adlı romanda Kerim Bey, *Perina*'da Gorki Baba..vs yönlendirici karakterlerdir.

Alıcı kahraman Naşide Gökbudak'ın *Sıdika Hanım* adlı romanındaki Beko karakteri ile vücut bulmuştur. Beko, Sıdika Hanım'ın mutsuz bir evlilik yapması karşısında son derece müteessirdir. Varlığını onun mutluluğuna adayan Beko, zamanla Sıdika'nın hayatında vazgeçilmez biri olur.

Yardımcı karakter, *Sıdika Hanım* romanındaki Beyaz ve *Hümeyra* adlı romanındaki Melahat Bacı, evin sadık çalışanlarıdır. Başkahramanın emanet edildiği, ölene dek hayatlarını başkahramanın yoluna harcayan kişilerdir. *Asıl Adı Atiye* adlı romanda Dilşat, *Perina*'da Hans, *Rahmi Bey* romanında Remzi ve *Miralayın kızı Süreyya* adlı romanda Fahrünisa, Şehnaz, Melih Bey yani kahramanın kardeşleri yardımcı karakterlerdir. *Feraye* adlı romanda kahramanı seven Niko, *Sırma'nın Günlüğü*'nde Komiser Eşref, *Kaç Yıl Geçti Aradan* adlı romanda ise her kahramanın bir yardımcısı olmamakla birlikte Gamze karakterinde teyzesi ve arkadaşı Melike yardımcı karakterdir.

Yazarın sözünü emanet ettiği şahıs, *Kaç Yıl Geçti Aradan* romanındaki Nerime karakteridir. Nerime ile yazar arasında, daha önce de söz ettiğimiz gibi, birçok ortak özellik vardır. Romanın yazılış amacı olan önyargılı davranıp insanları yaftalamanın yanlış olduğu fikri, Nerime karakterinin hayatı ve düşünceleri ile gösterilir. Yazarın sözcüsü konumundaki Nerime'ye karşı korumacı tavrının altında aslında başkaları tarafından yanlış anlaşılma korkusu yatmaktadır. Zira sanat eseri psikanalitik görüşe göre,

yazarın bastırılmış duygu ve isteklerinin açığa vurulduğu yerdir. Bu sebeple yazarın, Nerime karakterine eserinde yer verdiğini ve onu sözcüsü olarak seçtiğini söyleyebiliriz.

Dekoratif unsur durumundaki kahramanlar vakayı zihinde daha iyi canlandırmaya hizmet ederler. Onların psikolojik özelliklerine yer verilmez. Gökbudak'ın romanlarındaki bu kahramanlar mekânın genişliği dolayısıyla çok sayıdadırlar ve romanlarda mahallî dokuyu aksettirme, vakayı gözler önüne serme işlevi üstlenirler.

Bütün bunlardan sonra Naşide Gökbudak'ın romanlarında karakterlerin hem fiziksel hem de psikolojik özellikler bakımından başarılı bir şekilde, gerçeğe yakın ve derinlemesine çizilemediğini söyleyebiliriz. Gökbudak'ın bütün başkahramanları olumlu sayılacak her özelliğe sahipken diğer kahramanların da benzer taraflarının çokluğu ve düz karakterlerin ağırlıklı olması bizi böyle bir yargıya götürmektedir.

BİBLİYOGRAFYA

AKTAŞ, Şerif; *Roman Sanatı ve Roman İncelemesine Giriş*, Akçağ Yayınları, Ankara 2005.

APAYDIN, Mustafa; *Biyografik Romanlar ve Türk Edebiyatında Biyografik Romanın Gelişimi Üzerine Bazı Gözlemler*
<http://sosyalbilimler.cu.edu.tr/dergi/dosyalar/2001.7.7.387.pdf>

BOURNEUR, Roland ve QUELLET, Réal; *Roman Dünyası ve İncelenmesi*, (Çev. : Doç. Dr. Hüseyin Gümüş), Kültür Bakanlığı Yayınları: 1085, Ankara 1989.

CÜCELOĞLU, Doğan; *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*, Remzi Kitabevi, İstanbul 1993.

ÇETİN, Nurullah; *Roman Çözümleme Yöntemi*, Öncü Kitap, Ankara 2003.

FREUD, Sigmund; *Haz İlkesinin Ötesinde Ben ve İd*, Metis Yay., İstanbul, 2001

FREUD, Sigmund; *Totem ve Tabu*, İlya Yay., İzmir, 2010

GARİPER, Cafer ve KÜÇÜKCOŞKUN Yasemin, *Dionizyak Coşkunun İhtişam ve Sefaleti: Yakup Kadri'nin Nur Baba Romanına Psikanalitik Bir Yaklaşım*, Akademik Kitaplar, İstanbul, 2009.

GÖKBUDAK, Naşide; *Feraye*, Neden Yay., İst., 2008a.

.....; *Uçan Süpürge*, Neden Yay., 2008b.

.....; *Sıdika Hanım*, Neden Yay., İst., 2009a.

.....; *Asıl Adı Atiye*, Neden Yay., İst., 2009b.

.....; *Miralayın Kızı Süreyya*, Neden Yay., İst., 2009c.

.....; *Rahmi Bey*, Neden Yay., İst., 2009d.

.....; *Perina*, Neden Yay., İst., 2009e.

.....; *Hümeyyra*, Neden Yay., İst., 2009f.

.....; *Kaç Yıl Geçti Aradan*, Neden Yay., İst., 2009g.

-; *Sırma'nın Günlüğü*, Neden Yay., İst., 2009h.
-; *Şelale'nin Bez Bebeği*, Neden Yay., İst., 2010.
- STEVİCK, Philip; *Roman Teorisi*, çev. S. Kantarcıoğlu, Akçağ Yay., Ankara, 2004.
- KILINÇASLAN, Halide; *Naşide Gökbudak ile Görüşme*, 2009
- KILINÇASLAN, Halide; *Naşide Gökbudak ile Görüşme (2)*, 2011
- KAPLAN, Mehmet; *Tanpınar'ın Şiir Dünyası*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 1963.
- KAPLAN, Mehmet; *Tip Tahlilleri*, Dergâh Yayınları, İstanbul, 2001.
- MORAN, Berna; “*Roman Tip Olgusu ve Tipin İşlevi*” (Soruşturma: Z. Karabay), Yazko Edebiyat, Sayı 24, Ekim 1982.
- MORAN, Berna; *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İletişim Yay., İstanbul 2006.
- MEDICANA *Genel Sağlık Ansiklopedisi*, Ana Yay., C.10, İst., 1993.
- TARHAN, Nevzat; *Kadın Psikolojisi*, Nesil Yayınları, İstanbul 2009.
- TEKİN, Mehmet; *Roman Sanatı Romanın Unsurları I*, Ötüken, İstanbul 2009.
- ONUR, Yard. Doç. Dr. M. Naci, *Harputlu Divan Şairleri*, İzzetpaşa Vakfı Yay.,1, Bayram Yayıncılık- Matbaacılık KOLL. Şti., Elazığ 1988.
- YALOM, İrvin; *Varoluşçu Psikoterapi*, Kabalcı Yay., İstanbul 1999.
- YAVUZER, Haluk; *Ana-Baba ve Çocuk*, Remzi Kitabevi, İst., 1991.
- <http://www.aile.selcuk.edu.tr/text/makale5.htm>
- <http://tdkterim.gov.tr/bts/>
- <http://nasidegokbudak.com/index.html>

EKLER

Naşide Gökbudak'ın Kendi Yazıp Gönderdiği Özgeçmiş

HAYATIM

Hüviyet cüzdanıma göre 01/01/1936 yılında, ailemin kaydına göre 23 Eylül 1937'de bağ bozumu mevsiminde Elâzığ'ın Perçenç (Şimdiki Akçakiraz) köyünde doğmuşum. Hüviyet cüzdanındaki kayıtlara bakılırsa, bütün köy çocukları, Noel Baba tarafından yeni yılın ilk ayında getirilmişti. Aslında o devirde Noel Baba doğu illerine hiç uğramazdı. Nasıl olmuşsa olmuş. Ben de pek anlayamadım.

Köklerimin yarısı Saraylı Küçük Bey'e, diğer yarısı da Perçençli Hacı Hafız Ağa'ya dayanır. Aile içi anlaşmazlıklardan dolayı henüz bebekken şehir merkezine taşınmışız. Köyü ve toprağı bırakan babam, başka bir mesleğı de olmadığından, bizleri çok zor şartlarda büyüttü. Tabii annemin de yardımı ve desteğı ile. İlk mantomu lise birinci sınıfta giydim. Yüz seksen kuruşu ödeyemediğimiz için karnemi alamadım. Ancak bunları çok önemsemedim. Çünkü annem ve babam bize veremedikleri ekonomik rahatlığı, sevgi ve ilgileri ile veriyorlardı. Henüz bir buçuk yaşlarındayken bir gözümde rahatsızlandım, neredeyse gözünü kaybedecek duruma gelmişim. Neyse ki daha sonra tedavi görüp atlattığım bu rahatsızlığım bana bir çocukluk anısı oldu.

Daha küçük yaşlarda, kendimi güzel ifade etmemle dikkati çekiyordum. Ortaokul ve lise boyunca, Türkçe ve Edebiyat öğretmenlerimin gözdeleri olmuştum. Okul gazetesinde, mahalli gazetelerde yazılarım çıkıyor, yazı göndermem için boş sütunlar bırakıyorlardı. Lise edebiyat öğretmeni Cahide Dalokay tarafından "KÜÇÜK HALİDE EDİP" diye isimlendirilmişim. Ortaokulda şiir yazmaya başlamışım. İlk şiirim karşı cinse yazılmış duygulardan ibaretti. İdealim, romanlar yazmak ve siyaset bilimi okumaktı. Siyaset bilimi okuyamadım. Ancak memleketime yer verdiğim romanlar yazabildim. Memleketimi seviyorum demek bir şey ifade etmez; onun için bir şeyler yapmam gerekiyordu. Çünkü sevgi, sevdiğin için bir şeyler yaparak, bazı özverilerde bulunarak var olur. Ben de bu yolu tercih ettim. Ancak o yıllarda ekonomik sebeplerden do-

layı bunu başaramadım. Hukuk fakültesine girdim. Ama yine aynı sebeplerden ve şartların daha da ağırlaşmasından dolayı, fakülteyi bitiremedim. Aynı liseden mezun olduğum Yalçın Gökbudak ile evlenmiş, iki kız çocuğu sahibi olmuşum. Eşim bazı konularda çok açık fikirli, bazı konularda da tuhaf bir tutuculuk içindeydi. Bu baskıya, çocuklarımı istediğim gibi yetiştirmek gayreti de eklenince, kendi ideallerimi bir tarafa bırakmak zorunda kaldım. Çocuklarımı ve torunlarımı büyüttükten sonra, bir karmaşa içinde uçarak geçtiğim senelere göz attım. Kendim için hiçbir şey yapmamıştım. Ve yazmaya, her şeye rağmen yazmaya karar verdim. Yaşım 65 idi. Ne kadar zamanım olacaktı? Bunu bilemiyordum. Ama yazacaktım. (Gerçi daha evvel gizlice yazdığım ama yayınlamadığım bir romanım vardı. İlk romanımın belli bir çizgiyi tutturmasını ve edebiyatta bir yeri olmasını istiyordum.) Böyle bir roman için hikâyem de hazırды. Yaşanmış çok güzel bir hikâyeye, tarihi zaman, sosyal olaylar açısından da çok özel ve çok güzeldi. Bana da en güzel şekilde anlatmak düşüyordu.

Böylece ilk romanım SIDIKA HANIM'ı yazdım. Çok ses getirdi. Bu konuda söz sahibi olacak, birçok kişinin iddiasına göre, “yabancı ve yerli tüm romanlar arasında ilk on sıranın içinde” yorumu yapıldı. O günden beri hızla yazmaya devam ediyorum. Kaybettiğim zamanı telafi etmek, biriktirdiğim hikâyeleri ve tecrübelerimin bana verdiği dersi, tüm dünya ile paylaşmak için.

İki kızım üç torunum var. Eşimi kaybettim. Tek başımayım ama yalnız değilim. Yarattığım roman kahramanları ile geniş bir çevrem var. Beni anlıyorlar. Ben de onları anlıyorum ve seviyorum.

Naşide Gökbudak

Naşide Gökbudak ile Yaptığım Mülâkat

H.K: Size göre roman nedir?

Y: Roman, insanları sadece eğlendirmemelidir. Aynı zamanda eğitici de olmalıdır. Okur, romanı okurken hem hoş vakit geçirmeli hem de bir şeyler öğrenmelidir.

H.K: Romanlarınızda genellikle kadın karakterleri konu ediyorsunuz. Bunun özel bir nedeni var mı?

Y: Kadınları erkeklerden yaşamışlıkları ve yaratılışlarındaki özellikleri nedeniyle üstün görüyorum. Kadınlar her duyguyu daha yoğun yaşarlar. O yüzden onların hayatı anlatılmaya daha müsait. Bundan sonra da kadın karakterleri yazmaya devam edeceğim.

H.K: Bütün kahramanlarınızın ortak özelliği çok güzel olmaları. Bunun için ne söyleyebilirsiniz?

Y: Bir insanı tanıtırken ya da bir insanla tanışırken ilk olarak fiziksel özelliklerine bakılır. Yani ilk intiba dış görünüştür. Karşınızdaki insanın güzel olması bizde olumlu duygular uyandırır. Güzel'e karşı hepimizin hassasiyeti vardır. O yüzden güzellerin hayatlarını anlatıyorum.

H.K: Kaç Yıl Geçti Aradan romanınızda Nerime karakteriyle birçok ortak özelliğiniz var. Nerime Hanım, Naşide Hanım'dır diyebilir miyiz?

Y: (Kısa bir sessizliğin ardından gülümseyerek) Evet doğru. O benim aslında. Ancak kızlarım romanlarımda onlardan bahsetmemi istemedikleri için Nerime'yi biraz değiştirerek yazdım.